ΠΑΝΔΩΡΑ.

1 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ, 1855. ΤΟΜΟΣ ΣΤ'. ΦΥΛΛ. 133.

ΤΑ ΠΕΡΙΑΠΤΑ.

(Συνέχεια. Ἴδε φυλλάδ. ΡΛΒ')

—o—

Ὁ ἡγεμὼν περιειέρχετο μετ' ἀσυνήθους ζωηρότητος τὸν θάλαμόν του, ἐνῷ ὁ μὲν Φρεδερῖκος ὄρθιος ἐπερίμενε νὰ ὁμιλήσῃ, ὁ δὲ γραμματεὺς ἵστατο κρατῶν ἔγγραφα.

— Ἀπίστευτον! ἀπίστευτον! ἐψιθύριζεν ὁ ἡγεμών. Νὰ μᾶς ἐγέλασε, νὰ μᾶς ἐπρόδωκε κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον!.... Καὶ ἐγὼ νὰ ἀναθέτω πᾶσαν ἐμπιστοσύνην εἰς τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον!... λοιπὸν, Λουπεστεῖν, αὐτὴ εἶναι ἡ δικογραφία;

— Εἶναι ἀντίγραφον ἐπικυρωμένον ἀπὸ τὸ *παρλαμέντον* τῶν Παρισίων. Κατεδικάσθη εἰς δεκαετῆ δεσμὰ, ἔκπτωσιν ἀπὸ τὸν βαθμόν του, στιγμάτισιν.

— Θεέ μου! Θεέ μου!... καὶ διὰ τί ὅλα αὐτά; διὰ κλοπὴν καὶ κιβδηλοποιίαν!.. ἀπίστευτον! ἀπίστευτον! Ὁ Γροσεστεῖν μὲ τὸν εἶχε δώσει· πῶς τὸν ἠγνόει; λοιπὸν εἶμαι περιστοιχισμένος ἀπὸ ἀναξίους, ἀπατεῶνας, κακούργους;... Εἰς ποῖον νὰ ἐμπιστευθῶ, Θεέ μου!

Καὶ ταῦτα λέγων ἐξηκολούθει διατρέχων τὸν θάλαμόν του· ἔπειτα δὲ σταθεὶς,

— Καὶ σὺ, εἶπε, Κ. βαρόνε, ποῦ ἠῦρες τὰ ἔγγραφα αὐτά; Ἐπὶ τίνι σκοπῷ τὰ ἐπρομηθεύθης; καὶ διὰ τί δὲν μὲ τὰ ἔδειξες προτήτερα, ἀφοῦ, ὡς φαίνεται ἀπὸ τὴν χρονολογίαν τῆς ἐκδόσεως, εἶναι παλαιά; Πῶς μὲ ἄφησες νὰ μὲ δολιεύεται τοιοῦτος ἄνθρωπος;

— Ὑψηλότατε, ἀπεκρίθη εὐσεβάστως ὁ Φρεδερῖκος, εἶναι ὀλίγος καιρὸς ἀφοῦ διατελῶ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν σας· ἦτον δυνατὸν προτήτερα εἰς ἐμὲ, νέον ἄγνωστον, νὰ σᾶς πλησιάσω διὰ τοιαύτην σημαντικωτάτην κατηγορίαν; ἢ μήπως ἤξευρα ὅτι ὁ ἄνθρωπος τῆς ἐμπιστοσύνης σας ἦτον κεῖνος ὁ Λουδόλφος ὁ ὁποῖος... Ἀ, Ὑψηλότατε! ἠμπόρουν νὰ τὸν ὑποπτευθῶ πρὶν τὸν ἴδω; Ἐλπίζω δὲ ὅτι θὰ μὲ ἀποδώσετε δικαιοσύνην ὁμολογοῦντες ὅτι μόλις τὸν ἴδα καὶ δὲν ἐπερίμενα στιγμὴν, κινδυνεύσας μάλιστα νὰ στερηθῶ καὶ ὅ,τι ἔχω προφιλέστατον εἰς τὸν κόσμον, τὴν πολύτιμον φιλοκαγαθίαν τῆς ὁποίας μ' ἐδώκατε δείγματα... ἐῤῥάπισα τὸν ἀπατεῶνα, καὶ ἔσχισα τὸ κάλυμμά του.

— Ὁ δὲ ἡγεμὼν ἐσιώπα.

— Ἀληθινά, κύριε, εἶπεν ἐπὶ τέλους, καὶ τόσῳ μάλιστα ἀληθινὰ ὅσον ἐσκόπευα νὰ σὲ ἐπιπλήξω . . . Τὸ σκάνδαλον δὲν εἶναι μικρόν, καί . . . ἀλλὰ δὲν ὁμιλῶ πλέον τίποτε. Μὲ ἀπέδωκες, κύριε, πραγματικὴν ὑπηρεσίαν . . . .

Καὶ ἐπαναλαβὼν τὸν περίπατόν του, ἐστάθη μετ' ὀλίγον ἐκ νέου, καὶ εἶπεν·

— Ἔσο δὲ βέβαιος, Κ. βαρόνε, ὅτι δὲν θὰ τὴν λησμονήσω ποτέ. Καὶ ἔμαθα καὶ ἴδα μὲ ποῖον ζῆλον ἐκπληροῖς τὰ χρέη σου, καὶ μὲ πόσην ἀξιοσημείωτον εὐφυΐαν ἑνόησες τὸν ἀληθινὸν αὐτῶν χαρακτῆρα. Ἡ ὑπηρεσία σου αὕτη ἀποδεικνύει πόσον μὲ εἶσαι ἀφωσιωμένος, καὶ ἂν παρασυρόμενος ἀπὸ τὴν νεότητά σου πκρεφέρθης, δὲν σὲ μέμφομαι . . . Μὲ ἐφάνης χρήσιμος, καὶ οἱ ὠφελοῦντές με δὲν μ' εὑρίσκουν ἀχάριστον. Ὑγίαινετε, κύριε! θὰ σὲ μνηνύσω ὅταν σὲ χρειασθῶ.

Καὶ ἔτεινε πρὸς τὸν Φρεδερῖκον τὴν χεῖρα· οὗτος δὲ γονυπετήσας ἠσπάσθη εὐσεβάστως αὐτήν, καὶ μετὰ ταῦτα ἀνεχώρησε.

Κατέβαινε δὲ τὴν μικρὰν κλίμακα τὴν φέρουσαν εἰς τὴν μυστικὴν θύραν τοῦ κοιτῶνος εἰς ὃν εἶχεν εἰσέλθει, ὅτε μικρὸς ὑπηρέτης ὅςτις τὸν ἐπερίμενε, πλησιάσας αὐτὸν εἶπε·

— Κ. βαρόνε! εἴσθε προσκεκλημένος νὰ περιδιαβάσετε ἀπόψε μόνος περὶ τὴν ἐννάτην εἰς τὸν κῆπον.

— Προσκεκλημένος; καὶ ἀπὸ ποῖον;

— Ἀπὸ μίαν κυρίαν ἡ ὁποία ἐπιθυμεῖ νὰ σᾶς ὁμιλήσῃ.

— Τὸ ὄνομά της;

— Δὲν ἠμπορῶ νὰ τὸ εἰπῶ.

— Καλά! ἔρχομαι ἂν τὸ ἐνθυμηθῶ.

Καὶ κατέβη, ἀναπολῶν ὅτι τὴν πρόσκλησιν θὰ ἔστειλε πρὸς αὐτὸν ἡ Κ. Ζέφτ καταπληχθεῖσα ἀπὸ τὴν πτῶσιν τοῦ Δουδόλφου. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἐδίσταζεν ἂν ἔπρεπε νὰ τὴν δεχθῇ, ἐνθυμούμενος τὰς συστάσεις τοῦ ἀγνώστου φίλου του, καὶ φοβούμενος ἐνέδραν· ἀλλ' ἔπειτα ἀπεφάσισε νὰ ὑπάγῃ ἔνοπλος καὶ συνωδευμένος ὑπὸ τοῦ Λοδοβίκου καὶ δύο ἄλλων συμμαθητῶν. Τοὺς εἰδοποίησε λοιπὸν ἀμέσως προσκαλέσας αὐτοὺς εἰς τὸ γεῦμα, καὶ ἐλθὼν εἰς τὸ κατάλυμά του εὗρε τὸ ἑξῆς ἐπιστόλιον·

« Εὖγε, Φρεδερῖκε. Εἶσαι ἄξιος παντὸς ἐπαίνου.

» Μίαν μόνην συμβουλὴν σὲ δίδω· νὰ μὴ λησμονῆς τὸν κόμητα Ῥοζενάϊμ· ἡ ἀληθή σου εὐτυχία κεῖται παρ' αὐτῷ. Σὲ συμβουλεύω νὰ τὸν ἐμπιστευθῇς τὰ διατρέχοντα καὶ τὰς προσπαθείας τῆς Ἀμαλίας ἐπιθυμούσης νὰ συνδέσῃ φιλίαν μετὰ σοῦ διότι ἐνδέχεται νὰ τὸ μάθῃ ἄλλοθεν καὶ τότε ἡ σιωπή σου, κακῶς ἑρμηνευομένη, θὰ σὲ βλάψῃ σημαντικὰ· στεροῦσά σε τὴν συμπάθειαν καὶ αὐτοῦ καὶ τῆς Κωνσταντίας. Ὁμίλησέ τον περὶ ὅλων ἐλευθέρως ἀλλ' ὄχι καὶ περὶ ἐμοῦ, καὶ ζήτησε τὴν συμβουλήν του, διότι εἶναι φρόνιμος ἄνθρωπος.

» Μὴ λησμονήσῃς τὰς περὶ Ἀμαλίας ὁδηγίας μου. Ἐνθυμοῦ ὅτι ἔχεις ἀντικρύ σου γυναῖκα . . . . δηλαδὴ ὃν εἰκοσάκις ἐπιτηδειότερον, εὐλυγιστώτερον καὶ κινδυνωδέστερον ὅλων τῶν Λουδόλφων καὶ ὅλων τῶν Γρονσεστέϊν συνάμα.

» Ὁ φίλος σου **M. C. R.** »

Ὁ Φρεδερῖκος ἤκουσε τὴν συμβουλὴν, καὶ ἔδραμεν ἀμέσως εἰς τὸν οἰκίαν τοῦ κόμητος. Μόλις δὲ τὸν ἴδεν οὗτος καὶ ἀνασηκωθείς·

— Ὦ! καλῶς ὥρισες, εἶπεν, ἄνθρωπε τῶν σημείων καὶ τῶν τεράτων! Εὖγε σου! ἄνω κάτω ἔφερες τὸν κόσμον, καὶ ὅλοι ὁμιλοῦν διὰ σέ . . Εἶναι ἀληθὲς ἐν τοσούτῳ ὅτι δὲν σὲ βλέπομεν πλέον.

— Βεβαίως ἐπιθυμῶ τὸ ἐναντίον, ἀλλά . . .

— Ναί, ναί, τὰ μεγαλεῖα, ἡ δόξα ἡ αὐλή . . . τὸ ἐννοῶ κάλλιστα Ἡ Κωνσταντία προσθέτει μάλιστα εἰς αὐτὰ καὶ τὴν Κ. Ἀμαλίαν.

— Ὦ κυρία! ἐλπίζω ὅτι οὔτε εἴπετε, οὔτε ἐσυλλογίσθητε τοιοῦτο πρᾶγμα.

— Καὶ διὰ τί, κύριε;

— Πῶς διὰ τί; ἐπανέλαβεν ὅλως ἔκθαμβος ὁ Φρεδερῖκος· διότι θὰ ἦτο πολλὰ γελοῖον καὶ δι' ἐμὲ καὶ δι' αὐτὴν, ἡ ὁποία ἔχει μὲν τὴν πρέπουσαν ἡλικίαν διὰ νὰ εἶναι μήτηρ μου, ὄχι ὅμως καὶ τὰς ἀναγκαίας ἀρετὰς διὰ νὰ ἐλκύσῃ τὴν υἱϊκήν μου ἀγάπην.

Ἡ ἀστειότης αὐτὴ ἐκίνησε τὸν γέλωτα καὶ τῆς Κωνσταντίας καὶ τοῦ πατρός της, καὶ τοσοῦτον ὥστε ἐφάνη ὅτι οἱ δύο νέοι συνδιηλλάγησαν. Καὶ ὅτε μετ' ὀλίγον ἡ Κωνσταντία ἐξῆλθε τοῦ δωματίου, ὁ Φρεδερῖκος διεκοίνωσε πρὸς τὸν κόμητα τὰς προτάσεις τῆς Ἀμαλίας καὶ τὴν ἀνάγκην εἰς ἣν εὑρίσκετο, ἕνεκα τῆς δυσχεροῦς θέσεώς του, νὰ φανῇ ὅτι τὰς δέχεται ἐπί τινα χρόνον τοὐλάχιστον.

— Διάβολε! διάβολε! ἀνεφώνησεν ὁ κόμης. Ἀτέκνον μου! ποῦ ἔπεσες! ὁποία καταχθόνιος βαβυλωνία! Μὲ ζητεῖς τὰς συμβουλάς μου· καὶ ὅμως, σὲ τὸ λέγω εἰλικρινῶς, ἔπλευσες ἕως τώρα μὲ τόσην ἐπιτηδειότητα καὶ ἐπιτυχίαν, ὥστε σὲ θεωρῶ ἱκανώτερόν μου νὰ διέλῃς διὰ τῶν σκοπέλων αὐτῶν. Ἀλλ' ἔστω, ἄκουσε. Κατὰ τὴν ἰδέαν μου πρέπει νὰ δείξῃς ὅτι ἀκούεις τὰς προτάσεις τῆς Ἀμαλίας. Βιάσε την νὰ σὲ δεχθῇ εἰς τὸν θάλαμόν της εἰς τὸ παλάτιον· διὰ νὰ τὴν ἐξουσιάσῃς καὶ νὰ διασκεδάσῃς τὴν ἐναντίον σου συνωμοσίαν πρέπει νὰ τὴν ἐνοχοποιήσῃς. Ἀφοῦ δὲ σὲ δεχθῇ ἔλα νὰ μὲ εἰδοποιήσῃς, διὰ νὰ σκεφθῶμεν περὶ τῶν περαιτέρω.

Εἰσελθούσης ἐν τοσούτῳ τῆς Κωνσταντίας, ἤλλαξαν τὴν ὁμιλίαν. Καὶ μετ' ὀλίγον ἀνεχώρησεν ὁ Φρεδερῖκος διὰ νὰ ὑπάγῃ νὰ εὕρῃ τοὺς συμμαθητὰς καὶ σωματοφύλακάς του, καὶ νὰ τρέξῃ εἰς τὴν συνέντευξιν.

Ὅτε δὲ ἔφθασεν εἰς τὸν κῆπον, ἴδεν ὄχημα τὸ ὁποῖον, ὡς ἐγνώρισεν, ἀνῆκεν εἰς τὴν Ἀμαλίαν. Καὶ καταβὰς διευθύνθη πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο, παρακαλέσας τοὺς συντρόφους του νὰ σταθῶσιν. Ἦλθε δὲ καὶ ἡ Ἀμαλία μετὰ τῆς ἀμφιπόλου της ἥτις ἐστάθη βήματά τινα ὄπισθεν τῆς κυρίας της.

Ὁ Φρεδερῖκος, ἰδὼν τὴν Ἀμαλίαν ἐρχομένην διὰ τῶν ἀνθέων, κατελήφθη ὑπὸ θαυμασμοῦ, διότι ἦτο

ὡραιοτάτη. Ἡ χάρις τοῦ ἤθους, τὸ ἀξιοπρεπὲς τοῦ ἀναστήματος, καὶ ἡ κομψότης τῶν τρόπων της, ἀνύψουν εἰς ἄκρον τὸ κάλλος της. Ἐπειδὴ δὲ εἶχε φροντίσει νὰ καλλωπισθῇ ὅσῳ ἦτο δυνατὸν καλήτερον, ἡ λάμψις τῶν ὀφθαλμῶν, ἡ στιλπνότης τῆς ὄψεως, καὶ ἡ εὐρυθμία τῶν χαρακτήρων της, καθίστανον αὐτὴν μεταξὺ τοῦ σκότους, γοητευτικωτάτην. Ὁ Φρεδερῖκος ἐνόησε τότε ὅλην τὴν ὀρθότητα τῶν συστάσεων τοῦ ἀγνώστου φίλου του, πεισθεὶς ὅτι ἡ Ἀμαλία ἦτο ἀντίπαλος φοβερώτερος τοῦ Λουδόλφου. Τότε, ὡς πρόσθετον περίαπτον, ἐπεκαλέσθη τὴν μνήμην τῆς Κωνσταντίας.

Ὅτε δὲ ἔφθασε πλησίον τοῦ Φρεδερίκου ἱσταμένου ἀκινήτου καὶ σιωπηλοῦ, ἐστάθη διστάζουσα καὶ φοβουμένη

— Σεῖς εἶσθε, Κ. Νέυβεργ; ἠρώτησε μὲ φωνὴν τρέμουσαν.

— Ναί, κυρία, ἀπεκρίθη ὁ Φρεδερῖκος. Σᾶς ἐπερίμενα.

Ἀκούσασα τὸν ἀτάραχον καὶ στερεὸν τόνον τῆς φωνῆς τοῦ νέου, ἐταράχθη ἡ Ἀμαλία. Καὶ διὰ τοῦτο σιωπήσασα μόλις μετ' ὀλίγον ἐπανέλαβε·

— Ναί, σᾶς παρεκάλεσα νὰ ἔλθετε. . . Καὶ ἐγὼ ἐνῷ ἠτοιμαζόμην νὰ ἔλθω, νὰ λάβω συνέντευξιν τὴν ὁποίαν ἐπροσκάλεσα . . . ἐδίσταζα . . . ὀλίγον ἔλειψε . . . Θεέ μου! τί θὰ εἰπῆτε διὰ τὸ κίνημά μου αὐτό;

Καὶ ἐσιώπησεν ἐκ νέου. Ἦτο δὲ τόσῳ γλυκεῖα καὶ τόσῳ θρυπτικὴ ἡ φωνή της, ὥστε ὁ νέος ἐταλαντεύθη, καὶ δὲν εὗρε λέξεις ν' ἀπαντήσῃ.

— Δὲν ἀμφιβάλλω, ἐξηκολούθησεν ἐκείνη ἔτι πλέον τεταραγμένη, ὅτι σᾶς εἶπαν συκοφαντίας δι' ἐμέ . . . ἔχω τόσους ἐχθρούς. Καὶ πῶς νὰ μὴν ἔχω; . . . Ἴσως μάλιστα παρέσυραν καὶ σᾶς. . . . Καὶ ὅμως τοσοῦτον ἐπιθυμῶ τὴν ὑπόληψιν . . . τὴν φιλίαν σας! Ἀλλὰ πῶς νὰ δικαιολογηθῶ; πῶς νὰ σᾶς ἰδῶ καὶ νὰ σᾶς ὁμιλήσω χωρὶς συστολὴν, χωρὶς μάρτυρας κακοβούλους ἢ ἀδιακρίτους, ἢ χωρὶς τὴν φιλέρωτα ἐκείνην φλυαρίαν ἡ ὁποία δὲν σημαίνει τίποτε; Ἓν μόνον μέσον εἶχα . . . καὶ σᾶς εὐχαριστῶ διότι συγκατενεύσατε· ἡ συγκατάβασίς σας αὐτὴ εἶναι εὐτυχὴς οἰωνὸς, καὶ θὰ αἰσθάνεσθε καὶ ὁ ἴδιος πόσον μεγάλη ἦτον ἡ ἐπιθυμία μου, ἀφοῦ ἐτόλμησα πρώτη νὰ σᾶς μηνύσω.

Βεβαίως ὁ Φρεδερῖκος ἐκλονήθη. Ἡ ἁρμονία τῶν γλυκερῶν τούτων λόγων, καὶ τὰ φλογερὰ βλέμματά της κατεμάγευον τὰς αἰσθήσεις του. Διὸ ὀπισθοχωρήσας ὀλίγον ἠγωνίσθη νὰ ἀναλάβῃ μικράν τινα ἀταραξίαν.

— Πῶς; ἐπανέλαβεν ἐκείνη, δὲν μὲ ἀποκρίνεσθε;

— Διότι δὲν ἔχω τί ν' ἀποκριθῶ, Ἀμαλία! Νομίζω ὅτι ἀπατᾶσθε· ὅσα μὲ εἴπετε εἶναι μάταια.

— Μάταια! δὲν σᾶς ἐννοῶ.

— Θὰ προσπαθήσω νὰ μ' ἐννοήσετε, ἀπεκρίθη ἐντόνως ὁ Φρεδερῖκος λαβὼν τὴν χεῖρά της. Ἐνόμιζα ὅτι μ' ἐγνωρίζετε καλήτερα . . . ἢ μᾶλλον ὅτι ἐφέρθην ἕως τώρα εἰς τρόπον ὥστε νὰ γνωρισθῶ καλήτερα. Ἂς μὴ χάνωμεν τὸν πολύτιμόν μας καιρὸν, Ἀμαλία· τί ζητεῖτε;

Ὁ σταθερὸς καὶ ἀκλόνητος τόνος τῆς φωνῆς του, καὶ τὸ ὀξὺ βλέμμα του συνετάραξαν τὴν Κ. Ζέφτ, οὕτως ὥστε ἀνέκραξε περίφοβος καὶ ζητοῦσα νὰ σύρῃ τὴν χεῖρά της·

— Φρεδερῖκε!

— Ναί, ἀπεκρίθη οὗτος, ἐγὼ εἶμαι ὁ Φρεδερῖκος καὶ σεῖς ἡ Ἀμαλία. Ἔπειτα. . . Ἠξεύρω πρὸς ποῖον ὁμιλῶ καὶ τί θέλω! Ἠξεύρετε τί δύναμαι . . . καὶ τί ἠμπορῶ νὰ θελήσω!

— Ὄχι, ὄχι! ἀπεκρίθη ἐκείνη· δὲν τὸ ἠξεύρω! καὶ . . .

— Νὰ σᾶς τὸ εἰπῶ λοιπόν! ἐπανέλαβεν ἐντόνως ὁ νέος. Ἠξεύρετε πῶς μετεχειρίσθην τὸν Λουδόλφον;

— Ναί! . . .

— Νομίζετε ὅτι ἀφοῦ κατεσύντριψα τὸν ἀντίπαλον τοῦτον, δὲν δύναμαι τίποτε ἄλλο;

— Πῶς! Φρεδερῖκε! . . . Φρεδερῖκε! . . . Βεβαίως δὲν θὰ ἐδύνασο . . . δὲν βλέπω. . .

— Ἀρκετά! εἶπε περιπτυχθεὶς αὐτὴν· καὶ παρουσιάσας τὸ χρυσοῦν δακτύλιον τὸ ὁποῖον εἶχε δώσει πρὸς αὐτὸν ὁ ἄγνωστος, τὸ γνωρίζεις; ἠρώτησεν.

— Ἀ! ἀνέκραξε, μετὰ τρόμου ἡ Ἀμαλία. Φρεδερῖκε! Φρεδερῖκε! Ποῦ τὸ εὗρες; . . . πῶς; . . . σύ; . . .

— Φθάνει. Τώρα, Ἀμαλία, ἠξεύρεις τί δύναμαι, καὶ ἐννοεῖς τί θέλω.

— Ὦ Θεέ μου! ἀνεφώνησεν ἔξω φρενῶν ἐκείνη, τί ἠξεύρω; τί νὰ συλλογισθῶ; . . . Εἶμαι. . . Ὦ Φρεδερῖκε! τί ἄνθρωπος εἶσαι;

— Ἀδιάφορον! πλὴν ἄκουσέ με καλὰ, Ἀμαλία. Θέλω νὰ παραδοθῇς εἰς ἐμὲ, νὰ μὴ ἔχῃς ἄλλην θέλησιν παρὰ τὴν ἐδικήν μου! Θέλω νὰ μὲ ὑπακούῃς τυφλὰ, ἢ θὰ σὲ καταστρέψω διὰ παντός.

— Φρεδερῖκε!

— Μὴ τεχνάσματα καὶ πονηρίας. Δὲν εἶμαι ἐξ ἐκείνων οἵτινες ἀπατῶνται, διστάζουν ἢ ὀπισθοδρομοῦν. Θέλω ἐνέχυρον τὸ ὁποῖον νὰ μ' ἐγγυᾶται διὰ παντὸς διὰ τὴν ὑποταγὴν, τὴν διάκρισιν, καὶ τὴν ἀφοσίωσίν σου. . . . Ἀμαλία! θὰ ὑπογράψωμεν τὴν περὶ συμμαχίας συνθήκην μας εἰς αὐτὸ τὸ δωμάτιόν σου, ἐντὸς τοῦ παλατίου. Δός με τὸ κλειδίον τὸ ὁποῖον εἶχεν ὁ Λουδόλφος.

— Φρεδερῖκε! λυπήσου με· στοχάσου. . .

— Τίποτε! ἐπανέλαβεν ἐντονώτερον ὁ νέος. Ἀ! ἦλθες ἐδῶ νὰ μ' ἀπατήσῃς, ἔ; νὰ κάμῃς συνθήκην πρὸς ὄφελός σου, καὶ νὰ μὲ παραδώσῃς δεμένον χειροπόδαρα εἰς τοὺς συνενόχους σου; ἀλλ' ὄχι, ὄχι! Καὶ ἐδῶ, καὶ παντοῦ ἔχω καὶ θὰ ἔχω τὴν ἰσχὺν καὶ τὴν ἀπόλυτον ἐξουσίαν! Ἐδῶ ἐγὼ προστάζω· δὲν συμβιβάζομαι. Ζητῶ νὰ μὲ δεχθῇς εἰς τὸν κοιτῶνά σου τὰ μεσάνυκτα . . . καὶ τὸ κλειδίον τοῦ Λουδόλφου.

Ἡ Ἀμαλία ἐστάθη ἐπὶ μικρὸν ὡς ἀπολιθωμένη.

— Τὸ κλειδίον! ἐπανέλαβεν ὁ Φρεδερῖκος τὸ θέλω.

Τὸ ἐπιτακτικὸν ὕφος τοῦ νέου καὶ ἡ φλογερὰ καὶ

ἐμπαθὴς ἔκφρασις τῶν βλεμμάτων του ἐθριάμβευσαν ἐπὶ τέλους.

— Φρεδερῖκε! ἀνέκραξεν ἡ Ἀμαλία, γενναῖε καὶ τολμηρὲ Φρεδερῖκέ μου! Πόσον εἶσαι ὡραῖος!... Ἰδοὺ τὸ κλειδίον.

— Καὶ πότε;

— Ὅταν θέλῃς.

— Ὁ ἡγεμὼν θὰ ὑπάγῃ αὔριον εἰς τὸ κυνήγιον· θὰ ἔλθω εἰς τὸν κοιτῶνά σου τὰ μεσάνυκτα.

— Καὶ ἂν μ' ἐπάρῃ μαζῆ του;

— Ἀρρώστησε.

— Ἀλλὰ...

— Τὸ θέλω!

— Εἶσαι τύραννος! εἶπεν ὡσεὶ παραφρονοῦσα· ἀλλὰ σὲ τὰ συγχωρῶ ὅλα. Καὶ τὸν ἐνηγκαλίσθη· αὐτὸς δὲ ἀποσυρθεὶς μετὰ ζωηρότητος εἶπεν·

— Αὔριον! τὰ μεσάνυκτα.

Καὶ ἀνεχώρησε ταχέως, ἐνῷ ἡ Κ. Ζὲρτ διευθύνθη εἰς τὴν ἅμαξάν της.

— Ὦ! ὦ! ἀνέκραξεν ὁ Δοδοβῖκος γελῶν, ὅτε ὁ Φρεδερῖκος ἦλθε πρὸς τοὺς συντρόφους του· τώρα γνωρίζομεν τὸν παλαιὸν φίλον τῆς οἰκογενείας· εἶναι γέρων... τὸν ἴδαμεν ἐκβαίνοντα ἀπὸ τὴν μέσην τῶν δένδρων καὶ ἀναβαίνοντα εἰς τὸ ὄχημά του... Τί θὰ εἰπῇ νὰ εἶναι τις εὔμορφος!

Ὁ δὲ Φρεδερῖκος ἐσιώπα καὶ ἦτο τεταραγμένος.

— Συμπάθειον! φίλοι μου· ὑπάγω εἰς τοῦ κόμητος Ῥοζενάϊμ.

(Ἕπεται συνέχεια.)

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ

ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΗΣ ΚΑΡΥΣΤΟΥ,

Κατὰ τὰ ἔτη 1205—1470.

Ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ. Ὑπὸ Ἀ. Ῥ Ῥ.

(Συνέχεια. Ἴδε φυλλάδ. ΡΑΒ'.)

—o—

Ἡ σύμβασις αὕτη ἐστηρίζετο ἐπὶ τῶν ἀρχαιοτέρων, τῶν κατὰ τὰ ἔτη 1319 καὶ 1321, καὶ κατέλιπε τῷ Ἀλφόνσῳ ἀναμφισβήτητον τὴν κτῆσιν τῆς Καρύστου (1). Ἀλλ' ἐπὶ τῆς πόλεως ταύτης δὲν ἐπαύσατο τοσοῦτον εὐκόλως ἐποφθαλμιῶν ὁ δῆμος τῆς Ἐνετίας· καὶ ἐν ἔτει 1331 διέταξε τὸν Βαΐλον αὐτῆς μετὰ πολλῆς περισκέψεως νὰ ἐξακολουθήσῃ τὰς κατὰ τοῦ Ἀλφόνσου διαπραγματεύσεις του (2). Ἀλλ' ἐπειδὴ οὗτος δὲν συγκατένευσεν εἰς πώλησιν, διεταχθη ὁ Βαΐλος ἐν 1332 νὰ καταπαύσῃ προσωρινῶς τὴν ὑπόθεσιν (1). Ἀλλὰ καὶ αὖθις ἐν Ἰουλίῳ 1333, ἔλαβε διαταγὴν ὁ Βαΐλος Βελέλλος Κιβράνος (1333—1335) νὰ ἐπαναλάβῃ τὴν εἰσέτι μὴ διακοπεῖσαν διαπραγμάτευσιν (2), πάλιν ὅμως εἰς μάτην. Κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον, ἐν ᾧ ὁ ῥιψοκίνδυνος ἐπίτιτλος δοὺξ Ἀθηνῶν, κόμης Βάλτερ ΣΤ'. ὁ Βριέννιος, πρὸς ὃν ἡ Ἐνετία πάντοτε φιλικῶς προνοηθεῖσα (3), ἀλλ' ὅν, ὡς φαίνεται, οὐδέποτε δραστηρίως ὑπεστήριξε (4), ἐξεστράτευσε τὴν ματαίαν ἐκείνην ἐκστρατείαν του εἰς τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα, διωρίσθη νέος Καταλώνιος δοὺξ Ἀθηνῶν, *Γουλιέλμος*, ὁ νεώτατος υἱὸς τοῦ Βασιλέως Φρεδερίκου Β'. Ἀντὶ αὐτοῦ δὲ διῴκει ἐν 1331 τὴν Ἀττικὴν, καὶ τὸ νεωστὶ προσκτηθὲν δουκάτον Νέων Πατρῶν, ὁ πορρῆθεὶς τοποτηρητὴς Νικόλαος Λάγκιας. Ἀνεγνωρίσθη δὲ εἰς τὴν θέσιν ταύτην ὁ Γουλιέλμος καὶ ὑπὸ τῆς Ἐνετίας τὴν 15 Ὀκτ. 1332, ἐν τῇ μετὰ τῆς Σικελίας συνθήκῃ αὐτῆς (5), καὶ τὸν τίτλον τοῦτον ἐπεκύρωσεν ὁ Βασιλεὺς εἰς τὸν υἱόν του ἐν τῇ διαθήκῃ αὐτοῦ τὴν 29 Μαρτ. 1334 (6). Οὐχ ἧττον ὅμως διετήρησεν ὁ Ἀλφόνσος μεγίστην ἐπιῤῥοὴν ἐπὶ τῆς ἑταιρίας, καὶ δι' αὐτοῦ ηὐξάνοντο ὁσημέραι αἱ κτήσεις αὐτῶν, ἂν καὶ, κατὰ παράκλησιν τοῦ Βριεννίου, ἤδη τὴν 28 Φεβρ. 1332 ὁ πάπας ἐξέδωκεν ἀφορισμὸν κατ' αὐτῆς. Ἐν ἔτει 1333 ἡ Ἐνετία ἀνενέωσε τὴν μετ' αὐτῆς συνθήκην· συγκαταβέσει δὲ τοῦ Ἀλφόνσου, ἀνετέθη εἰς τὴν κυριάρχην αὐλὴν τοῦ Μωρέως ἡ λύσις τῆς διαφορᾶς αὐτοῦ πρὸς τὴν Ἀγνὴν τὴν ἐκ Βερόνης καὶ τὸν Ἀγγολέττον Σανοῦδον, διότι οὐδέτερον μέρος ἤθελε νὰ παραιτηθῇ αὐτῆς (7). Κηρυχθείσης δὲ τῆς αὐλῆς ὑπὲρ τούτων, ἡ Ἐνετία συνέστησεν αὐτοὺς θερμῶς τὴν 19 Δεκ. 1334 τῷ Βαΐλῳ δαλλε-Κάρκερι (8), καὶ τότε ὁ Ἀλφόνσος τοῖς ἀπέδωκε, κατὰ μέρος κἄν, καὶ τὰς κτήσεις τοῦ Θωμᾶ τοῦ ἐκ Βερόνης (9). Οὕτως ἔπαυσεν ἡ ἀμφισβήτησις· τῇ δὲ 26ῃ Μαρτίου, ἡ Ἐνετία ἀπεφάσισε (10) νὰ παρατείνῃ τὴν μετὰ τῆς ἑταιρίας συνθήκην ἀπὸ τῆς 1 Μαΐου τοῦ αὐτοῦ ἔτους. Ἐν ὅσῳ ἕκτοτε οἱ Καταλώνιοι ἦρχον ἐν Ἀττικῇ, συγκρούσεις ὑπῆρξαν μετὰ τοῦ Δήμου, ἀλλ' οὐδέποτε πλέον ἐκορυφώθησαν εἰς πόλεμον διαρκῆ. Ἐξ ἐναντίας μᾶλλοντα ἀνενεοῦτο ἡ ἀνακωχὴ συνεχῶς, καὶ συνήθως κατὰ διετίαν (11), ὡς καὶ μετὰ τῶν Παλαιολόγων

(1) Mist. T. XIII, f. 2. (Ind. f. 206').
(2) Mist. T. XIV, f. 51. (Ind f. 206).

(1) Mist. T. XV. f. 13.
(2) Mist. T. XVI, f 39.
(3) Mist. T. XV. f. 33. Commem. Lib. IV. fol. 152. Lib. V. fol. 2.
(4) Mist. T. XV. f. 41.
(5) Mist. T. XV. f. 84.
(6) Real archivio de Barcelona. Armario 30. Nr. 96, κατὰ Bofarult Los condes de Barcelona. Barcelona. 1836. 2. T. II. σ 244.
(7) Mist. T. XVI. f. 141.
(8 Mist. T. XVI f. 195.
(9) Ἀλλὰ τὴν Λάρμιναν φαίνεται ὅτι ἕκτοτε ἤδη προσεκτήσατο ἡ Ἐνετία. Διότι τὴν 7 Φεβρ. 1335 λέγεται ὁ Τζιοβάνης Δάνδολος Iturus Castellanus nostrie Castri Larmenie ἐν Misti. T. XVI, f. 208.
(10) Mist. T. XVIII, f. 15.
(11) Mist. T. V. f. 93. (Ind. f. 200. Transeat Baiullus de

συνήθως ἡ Ἐνετία δὲν ἐ λειε ποτὲ εἰρήνην, ἀλλὰ μόνον πενταετεῖς ἀνακωχάς. Διὰ τοῦτο, ὅταν Βάλτερ ὁ Βριέννιος ἠθέλησε νὰ παρορμήσῃ τὸν Δῆμον εἰς τὸ νὰ τὸν βοηθήσῃ κατὰ τῶν Καταλωνίων, ὁ Δῆμος ἀντέστη, καὶ ἀπεράσισε τῇ 4 Νοεμβρ· (1) νὰ δικαιολογηθῇ, προφασιζόμενος ὅτι δὲν δύναται νὰ συνεργήσῃ εἰς ἀποδίωξιν τῶν Καταλωνίων, ἕνεκα τῆς ἀπειλούσης δυνάμεως τῶν Τούρκων, διότι οἱ ἡγεμόνες Ἀϊδινίου καὶ Μεντεσὲ εἶχον ἀρτίως λεηλατήσει τὰ παράλια τῆς Ἑλλάδος. Τὴν 19 Δεκεμβρίου ὁ Βάλτερ κατώρθωσεν αὖθις νὰ ἀφορίσῃ διὰ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Πατρῶν (2) ὀνομαστὶ τοὺς ἐπισημοτέρους τῶν ἀρχηγῶν τῆς ἑταιρίας. Μεταξὺ αὐτῶν κατονομάζονται ὁ δοὺξ *Γουλιέλμος*, ὁ *Ἀλφόνσος Φαδρῖκος*, ὁ *Νικόλαος Λάγκιας*, ὁ *Ἰάκωβος Φαδρῖκος*, καὶ ὁ *Πέτρος ἐκ Σαλόνων*. Τῇ 11 Μαΐου 1338 ἀπέθανεν ὁ δοὺξ Γουλιέλμος (3), διεδέχθη δὲ αὐτὸν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ *Ἰωάννης*, καὶ ἀνέλαβε τὰς κτήσεις του καὶ τοὺς τίτλους του. Περὶ τοὺς χρόνους τούτους ἀπέθανεν, ὡς φαίνεται, καὶ ὁ Ἀλφόνσος τῆς Καρύστου. Διότι ἐν τοῖς πρακτικοῖς (4) τοῖς περιέχουσι τὰ τιμάρια τῆς Ἀχαΐας, καὶ γραφεῖσιν, ὡς φαίνεται, ἐν ἔτει 1339 (βεβαίως οὐχὶ 1344 ἢ 1350) δι' Ἰάκωβον τὸν Β'. τῆς Μαϊόρκης, σημειοῦται ῥητῶς ὅτι τότε ἡ ἑταιρία ἦν ἄνευ ἀρχηγοῦ, ἐξ αἰτίας, ὡς λέγεται, καὶ τοῦ θανάτου τοῦ Γουϊλέλμου. Ἀλλὰ καὶ ἕτεραι περιστάσεις ἀποδεικνύουσιν ὅτι τότε περίπου ἀπέθανεν Ἀλφόντος ὁ Φαδρῖκος. Ἐν τοῦ γάμου του μετὰ Μαρίας τῆς ἐκ Βερόνης, ἐγεννήθησαν αὐτῷ πολλὰ παιδία. Ἀλλὰ βεβαίως γνωστὸς, πλὴν τῆς προῤῥηθείσης θυγατρός του *Σιμόνης*, τῆς νυμφευθείσης τὸν Γεώργιον Γέζην, εἶναι μόνος ὁ υἱός του *Βονιφάκιος*. Πιθανῶς υἱός του ἦτον καὶ ὁ *Ἰακωβος Φαδρῖκος* καὶ ὁ *Πέτρος ἐκ Σαλόνων*. Οὗτος καὶ ἐν ἔτει 1360 ἀναφέρεται ὡς Dompetrus dominus Salone (5). Ἑπομένως υἱὸς αὐτοῦ ἔπρεπε νὰ εἶναι ὁ *Δὸν Λουὶς Φαδρίκης ἐξ Ἀραγωνίας*, ὅστις ὅπως δήποτε δὲν ἔλαβε τὴν κομητίαν τῶν Σαλώνων παρὰ τῆς γυναικός του Ἐλένης Καντακουζηνῆς. Περατοῦντες τὴν πραγματείαν ταύτην, θέλομεν ἐπανέλθει εἰς τὸν Δὸν Λουὶς τοῦτον καὶ τὴν οἰκογένειαν αὐτοῦ.

Βονιφάκιος ὁ Ἀραγώνιος ἐκληρονόμησε παρὰ τῶν γονέων του τὴν *Κάρυστον*, τὴν *Αἴγιναν*, καὶ πολλὰς κτήσεις ἐν Ἀττικῇ. Ἀνετράφη δὲ ἐν Σικελίᾳ, ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ θείου του, Πέτρου τοῦ Β'. καὶ διῴκει διὰ τοποτηρητῶν τὰς ἐν Ἑλλάδι κτήσεις του.

trengua in tranguam, sicut sibi bena videbitur»). T. XXVII. f. 10. T XXVIII. f. 54. T. XXXI. f. 202. T. XXXII. f. 273 etc.
(1) Mist. T. XVII. f. 40.
(2) Ducange. 1. 1. T. II. p. 333.
(3) Jacques fils du même Frédéric.
(4) Michael Platiensis. 1. 1 p. 1. cap 14. p. 543. Zurita 1. 1. Lib. VII. cap. 18, 22, καὶ 23.
(5) Itum qui narratur, quod dominus Giullelmus dux Athenerum dominus societatis ab hoc seculo terrarum migravit, et sic societas remanet sine domino, quia dictus dominus decessit sine herede, quia nom iuraverunt nisi sibi et eius de condentibus etc.» Ducange. 1. 1. T. II. p. 375. Liv. de la Conq. p. 413, note.

Εἷς ἐξ αὐτῶν ἦν ἐν Καρύστῳ ὁ Καταλώνιος Γεραρδος de Leistour (del Astur). Ἤδη ἐν ἔτει 1339 ὁ Φρούραρχος Καρύστου ἐμελέτα νὰ πωλήσῃ τὸ φρούριον· ὁ δὲ Βαΐλος τῆς Ἐνετίας, Ἀνδρέας Δάνδολος (1337 – 1339), ἐννοήσας πόσον ὠφέλιμος ἦτον εἰς τὸν δῆμον ἡ κτῆσις τοῦ μέρους τούτου, καὶ πόσον ἐπικίνδυνον ἂν μετέβαινεν εἰς ξένας χεῖρας, ἤρχισε περὶ τούτου διαπραγματεύσεις, καὶ ἀνέφερεν εἰς Ἐνετίαν. Τὴν δὲ 4ην Μαρτίου (1) ἐσυζητήθη ἐκεῖ τὸ πρᾶγμα, καὶ τῶν τριῶν Σαβίων, οἷς προετέθη, τοῦ Νικολάου Γραδενίγου, τοῦ Ἀνδρέα Ζήνου καὶ τοῦ Στεράνου Κονταρίνη, ἡ πλειονοψηφία ἐκηρύχθη ὑπὲρ τῆς προσκτήσεως τῆς χώρας· διὸ καὶ ἐγράφη τῷ Βαΐλῳ νὰ προσπαθήσῃ ν' ἀγοράσῃ τὴν πόλιν ὅ,τι εὐωνότερον (2), ν' ἀναφέρῃ ὅμως πρῶτον περὶ τῆς θέσεως, τῶν ἐροδίων καὶ τῶν δαπανῶν αὐτῆς, καὶ ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει νὰ μὴ καταστήσῃ ὁριστικὴν τὴν ἀγοράν, ἄνευ ῥητῆς διαταγῆς. Ἀλλὰ φαίνεται ὅτι δὲν συνεννοήθησαν ὡς πρὸς τὴν ποσότητα, καὶ οὕτως ἀπέτυχεν ἡ διαπραγμάτευσις. Συγχρόνως δὲ ἤρθη ἔρις ἕνεκα τῶν κτήσεων τῆς *Ἀγνῆς τῆς ἐκ Βερόνης* καὶ τοῦ συζύγου αὐτῆς *Ἀγγολέττου Σανούδου*, μεταξὺ αὐτῶν καὶ τοῦ *Νικολάου Γεωργούδου*, μεταξὺ αὐτῶν καὶ τοῦ *Γουϊλιέλμαν Παλλαγίου*, ὅστις, νυμφευθεὶς τὴν *Γουϊλιέλμαν Παλλαβικίνην*, († 1358), ἐγένετο μαρκέσιος Βοδονίτζης (1336—1345, † 1351). Κατ' ἀρχὰς ὀλίγη προσοχὴ ἐδόθη εἰς τὸ πρᾶγμα (3)· ἀλλὰ μετὰ ταῦτα, ὅταν ἐν ἔτει 1342, ἀποθανόντων τῶν δύω ἐκείνων, ὁ Μαρκέσιος ἠθέλησε νὰ καταλάβῃ τὰς κτήσεις των, πρὸς βλάβην τῶν κληρονόμων αὐτῶν, ἡ Ἐνετία δὲν τὸν ἐκώλυσε (4). Ἐν τούτοις δ' ἐξηκολούθησεν ὁ *Λειστοῦρος* διοικῶν τὴν Κάρυστον ἀντὶ τοῦ Ἰνφάντου, ἐν ᾧ ἄλλαι περιπλοκαὶ, καὶ ἰδίως ὁ κατὰ τῶν Τούρκων συνασπισμὸς ἀπησχόλουν τῆς Ἐνετίας τὴν προσοχὴν μακρὰν τῆς Εὐβοίας. Μόνον δὲ περὶ τὰ τέλη τοῦ ἔτους 1359 ἀνενεώθησαν αἱ διαπραγματεύσεις· ἀλλὰ τότε ἡ Ἐνετία ἀντεπρότεινε σπουδαίας δυσκολίας. Ἡ πρότασις ἐβασανίσθη ὑπὸ τῶν πρώην Βαύλων τῆς Εὐβοίας, Βενεδέτου Μολίνου (1339—1341), Παγκρατίου Ἰουστινιάνη (1341—1343), Μάρκου Σοράνζου (1345—1347), καὶ ὑπὸ τῶν πρώην συμβούλων, Φραγκίσκου Τριβιζιάνη, καὶ Ζαννίνου Ἰουστινιάνη, καὶ τὴν 22 Ἰαν. 1348, ἀπεφάνθη ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη, ὅτι ἀφ' οὗ ἡ Κάρυστος τοσαῦτα ὑπέφερεν ἐσχάτως ὑπὸ τῶν Τούρκων, ἄπορον φαίνεται ὅτι ὁ Φρούραρχος τοσαύτην ὑπὲρ αὐτῆς ἀπαιτεῖ ποσότητα, ὅσην καὶ πρὶν, ὅταν ἦν ἡ πόλις αὕτη ἀνέπαφος· ὅτι ἑπομένως ἡ μετρίασις τῆς τιμῆς εἶναι ὁ πρῶτος ἄφευκτος ὅρος τῆς ἀγορᾶς. Τοῦτο ὤφειλε νὰ ἐξηγήσῃ ὁ Βαΐλος Φραγκίσκος Δάνδολος (1345—1349) τοῖς πωλοῦσι τὸ φρούριον, καὶ νὰ τοῖς προτείνῃ μὲν τὴν πώλησιν, ἀλλ' οὐδὲν ν' ἀποφασίσῃ ἄνευ ἰδίας διαταγῆς. Τὴν τιμὴν δὲ δὲν ἠδύνατο νὰ τῷ προσδιορίσῃ ἡ Ἐνετία,

(1 Mist. T. XXVI f. 12.
(2) Misti. T. XVII, f. 3.
(3) L. I. «Pro minori quantitate peruniae quam poterit.»
(4) Mist. T. XVIII. f. 7.

διότι ἐν τῇ ἐκθέσει του οὐδὲν ἀνέφερε περὶ τῶν εἰσοδημάτων. Ἐλπίδας ὤφειλεν ὅπως δήποτε νὰ ὑποθάλπῃ, ἵνα μὴ περιέπεσῃ ἡ Κάρυστος εἰς ξένας χεῖρας, ἂν καὶ τότε, διὰ τὰς πολυειδεῖς δαπάνας τοῦ δήμου, οὐδόλως τοιαύτην προετίθεντο ἀγοράν (1) Ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ Λειστοῦρος εἶδεν ὅτι ἡ ὑπόθεσις παρετείνετο, ὁ δὲ Βονιφάκιος, εἰς σικελικὰς ἔριδας τότε περισπώμενος, εἶχε χρημάτων ἀνάγκην, ἤρχισαν διαπραγματεύ εις μετὰ τοῦ τάγματος τῶν Ἰωαννιτίων, οἵτινες ἐπρότεινον ν' ἀνταλλάσσωσι τὴν πόλιν ἀντὶ σικελικῶν κτήσεων τοῦ τάγματος. Ἀλλ' ὁ Δάνδολος, φοβηθεὶς μὴ λάβωσιν αὐτοὶ τὴν Κάρυστον, διεπραγματεύθη ἐπὶ ἰδίᾳ εὐθύνῃ μετὰ τοῦ Λειστούρου, καὶ τέλος συνωμολόγησαν ὡς ἔπεται. Ὁ Λειστοῦρος συγκατένευσε νὰ παραχωρήῃ τὴν Κάρυστον εἰς τὴν Ἐνετίαν ἀντὶ 12,000 Ὑπερπύρων, τὰ δὲ χρήματα νὰ δοθῶσι τῷ Βονιφακίῳ ἅμα οὗτος εὑρεθῇ ἐν ἀσφαλείᾳ, καὶ τὸ φρούριον παραδοθῇ. Ἡ Ἐνετία εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ πωλήσῃ ὁλικῶς ἢ βαθμηδὸν ἀπέναντι τῆς συμφωνηθείσης ποσότητος ἢ κατ' ἐκτίμησιν τὰ ἐν τῷ φρουρίῳ ὅπλα, γεννήματα, οἶνον, κτήνη καὶ οἰκιακὰ σκεύη. Ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ Δάνδολος δὲν εἶχεν εἰδικὴν διαταγήν, διὰ τοῦτο ἐχορήγησαν τὴν ἐγγύησιν των δύω Ἐνετοὶ τῆς Εὐβοίας, ὁ Τζιοβάννης Σανοῦδος καὶ ὁ πλούσιος Τομμάζος Λιπομάνος, οἵτινες καὶ διεκήρυξαν ὅτι, ἂν ὁ δῆμος δὲν ἀποτίσῃ τὴν ποσότητα ταύτην, θέλουσιν αὐτοὶ ἀγοράσει τὴν Κάρυστον ἕκαστος τὸ ἐφ' ἑαυτῷ, ἀναγνωρίζοντες τὴν κυριαρχίαν τῆς Ἐνετίας, καὶ φέροντες αὐτῇ ἐτησίως δύω χρυσοῦς πτερυγιστῆρας, ἢ ἀνάλογόν τινα φόρον. Τοῦτο ἦν βεβαίως προτιμητέον διὰ τὴν Ἐνετίαν, ἀπὸ τὴν ἀγορὰν τῶν ξένων Ἰωαννιτίων. Ὁ Γερχάρδος ὁ Λειστοῦρος εἰλήφει καὶ δι' ἑαυτὸν 500 ὑπέρπυρα, ὡς μεσίτης, καὶ ἀμφότεροι ἔμειναν ἐγγυηταὶ καὶ ὑπὲρ τῆς ποσότητος ταύτης. Ἑπομένως ἐν Αὐγούστῳ 1349 ἔγραψεν ὁ Δάνδολος πρὸς τὸν Δόγην (2), ἐλθέτων αὐτῷ τὰ πράγματα, καὶ λέγων ὅτι ἔπρεπε νὰ γράψωσι τῷ Βονιφακίῳ εἰς Σικελίαν περὶ τῆς πωλήσεως, νὰ τῷ πληρώσωσιν ἐκεῖ ἢ ἐν Ἐνετίᾳ, οὐδὲν ὅμως μνημονεύοντες περὶ τῶν 500 ὑπερπύρων τοῦ Λειστούρου. Προσέθετε δὲ ὅτι ἡ πόλις ἀπέφερε τοσαῦτα κατ' ἔτος, ὥστε ἐξ αὐτῶν νὰ τρέφωνται 25—30 ἱππεῖς ὅσοι δηλαδὴ ἐπαρκοῦσιν, ἐξ αἰτίας τῆς ἰσχυρότητος τῆς θέσεως, εἰς φυλακὴν τοῦ φρουρίου κατὰ τῶν Τούρκων. Ἀλλ' ἂν ὁ Δῆμος δὲν θέλῃ τὴν ἀγοράν, ἀρκεῖ νὰ εἰδοποιηθῶσι περὶ τούτου, ὁ Γιακομάκκιος Ἀϊκάρδος, ἐπίτροπος τοῦ Λιπομάνου, καὶ ὁ Βαρθολομαῖος Περμαρῖνος, ἐπίτροπος τοῦ Σανούδου, καὶ οὗτοι θέλουσι προθύμως πληρώσει διὰ συναλλαγματικῶν τὸν Βονιφάκιον καὶ τὸν Γιράρδον. Τὴν 13ην Αὐγούστου ἡ πρότασις αὕτη ὑπεβλήθη εἰς τοὺς πρώην Βαΐλους, Παγκράτιον Ἰουστινιάνην καὶ Μάρκον Σοράντζον, καὶ εἰς τοὺς συμβούλους Ἑρμόλαον Γραδενίκον καὶ Τζιοβάννην Βανδουμιέρον (1), καὶ τὴν 18 Αὐγούστου καθυπέβαλον οὗτοι τὴν ἔκθεσίν των (2). Παραβαλόντες τὰς προτάσεις ταύτας πρὸς τὰς τῶν 1321 καὶ 1328, καὶ σκεφθέντες ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ περιέλθῃ ἡ Κάρυστος εἰς ξένας χεῖρας, ὅτι δὲ προσέτι τὸ φρούριον αὐτῆς ἦν μεγάλη τῆς νήσου ἀσφάλεια, ἐπρότεινον ὁμοφώνως τὴν ἀγοράν, συγχρόνως δ' ἐπρότεινον νὰ δώσῃ ὁ δῆμος τὸ τιμάριον τῆς πόλεως ταύτης εἰς ἕνα τῶν δύω ἐκείνων Ἐνετῶν, ὃν ἤθελεν ἐκλέξει. Ὁ δ' ἐτήσιος φόρος αὐτοῦ ἔμελλε νὰ εἶναι ζεῦγος χρυσοῦν πτερυγιστήρων, προσφερόμενον τῷ Δήμῳ ἑκάστοτε κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν χριστουγεννῶν. Πάντες δὲ οἱ Ἐνετοὶ καὶ οἱ φίλοι τῆς Ἐνετίας, οἱ ἐκεῖσε πρὸς ἐμπόριον πλέοντες ἔμελλον ν' ἀπολαμβάνωσιν ἀτελείας, καὶ ὁπλιζομένου στόλου, ἢ οἵας δήποτε ἄλλης παρασκευῆς γινομένης πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς νήσου, ὤφειλε νὰ συντελῇ καὶ ἡ Κάρυστος· ἐν δὲ περιπτώσει πολέμου ἐδύνατο νὰ εἰσάγῃ ἡ Ἐνετία φρουρὰν εἰς τὸ φρούριον, καὶ ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει δὲν εἶχε τὸ δικαίωμα ὁ κτήτωρ ν' ἀπαλλοτριώσῃ τὴν πόλιν ἄνευ ἀδείας τοῦ Δήμου. Συγχρόνως δὲ ὅτι πρέπει νὰ γραφῇ ἐπιστολὴ πρὸς τὸν Βονιφάκιον, ἀλλὰ, κατὰ παράκλησιν τοῦ Βαΐλου, ν' ἀποσιωπηθῇ ἡ ποσότης, τῶν 500 ὑπερπύρων. Προσέτι δὲ ἀπεφασίσθη τῇ 4 Μαρτ. 1350 (3) νὰ γνωστοποιηθῇ εἰς τὸν ἀρχηγὸν τοῦ τάγματος τῶν Ἰωαννιτίων ἡ πόλησις, νὰ τῷ ὑπενθυμηθῶσι τὰ ἀρχαῖα τῆς Ἐνετίας δικαιώματα ἐπὶ τοῦ φρουρίου τούτου, καὶ νὰ προσκληθῇ νὰ ἐκγαταλείψῃ πᾶν σχέδιον ἀγορᾶς αὐτοῦ. Προσέτι δ' ἐπέμφθη πρὸς τὸν Βονιφάκιον ὁ Μάρκος δελ-Βένης (del Bene) ὅπως ἀποπερατώσῃ τὴν ὑπόθεσιν. Ἀλλ' ὁ Βονιφάκιος, συνορῶν πόσον σπουδαία εἶναι ἡ κτῆσις τῆς Καρύστου, ἐζήτησε ποσότητα ἀνωτέραν. Διὸ καὶ τὴν 21 ἀπρ. 1351 (4), ἀνετέθη τῷ πρέσβει τοῦ Δήμου εἰς τὴν σικελικὴν αὐλήν, Μάρκῳ Πόλῳ, νὰ προσθῇ μέχρι 6000 φλωρίων, καὶ τὴν 8ην ἐδόθη αὐτῷ πληρεξουσιότης πρὸς τοῦτο. Τέλος τῇ 13 Σεπτ. συνωμολογήθη ἡ πώλησις ἐν Μεσσάνᾳ (5). Ἐνώπιον τοῦ στρατηγοῦ (Stratigotos) τῆς πόλεως, Ἀνσάλδου δὲ Πάτζι (Ansaldo de Pacci), τῶν δικαστῶν Βαρθολομαίου Γρακορδέη, καὶ Φιλίππου Βιλινοξίου, καὶ τοῦ συμβολαιογράφου Ματθαίου δὲ Ῥοβίνου, τοῦ ὑπογράψαντος τὰ πρακτικά, ὡς καὶ τῶν Μαρτύρων Ματθαίου δὲ Λανάζη, Ἐνετοῦ προξένου εἰς Μεσσάναν, τοῦ ἱππότου Φιλίππου δὲ Παρικίου, Νικολάου δὲ Ζανίου, Μαιμέττου δὲ Βιλλάνι καὶ Ματθαίου δε Ῥόκκα, διεκήρυξεν ὁ Βονιφάκιος Φαδρῖκος ἐξ Ἀραγῶνος, « κάτοικος Μεσσάνσς », ὅτι δι' αὐτῶν, ὡς πληρεξουσίων του, ἐπώλησε τὴν Κάρυστον, μεθ' ὅλων τῶν δικαιωμάτων καὶ ἐξαρτήσεων αὐτῆς, τῷ Μάρκῳ Πόλῳ, ὡς πληρεξουσίῳ τῆς Ἐνετίας, ἀντὶ 6000 χρυ-

(4) Misti. T. XV, f. 74. — Mist. T. XXVI. f. 103.

(5) L. I. «licet non sit nostri propositi dictum Castrum presentialiter emere, consideratis expensarum gravitatibus nostri Communis.»

(1) Commem. Lib. IV. f. 419.

(2) Misti. T. XXV, f. 89.

(3) Αὐτ. f. 94.

(4) Αὐτ. T. XXVI, f. 11.

(5) Αὐτ. f. 407.

σῶν φλωρίων προσθάρων τῆς Φλωρεντίας, πληρωτέων ἢ αὐτῷ τῷ Ἰνφάντε, ἢ τοῖς κληρονόμοις αὐτοῦ, ἐντὸς ἓξ μηνῶν ἀπὸ τῆς παραδόσεως τῆς πόλεως, ἐν Μεσσήνῃ. Ὁ πωλητὴς δὲν καθυπεβλήθη εἰς τὴν ἄλλως ἀναγκαίαν διάταξιν τῆς ἐκνικήσεως, ἀλλὰ τοῦτο δὲν τὸν ἀπήλλαττε τῆς ὑποχρεώσεως τοῦ ν' ἀποδώσῃ ἐν περιπτώσει μὴ παραωχρήσεως τὴν τιμὴν τῆς ἀγορᾶς Ὁ Βονιφάκιος διεδήλωσεν ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ ἐνεργήσῃ ἀμέσως τὴν παράδοσιν, ἀλλ' ὑπεσχέθη νὰ τὴν ἐπιταχύνῃ ὅσον ἐνεδέχετο, καὶ ν' ἀποζημιώσῃ τὴν Ἐνετίαν διὰ τὴν ἀναβολήν· ἐν οὐδεμιᾷ δὲ περιπτώσει νὰ μὴ παραχωρήσῃ τοῦ λοιποῦ εἰς ἕτερον τὸ φρούριον ἢ μέρος αὐτοῦ. Ἀλλὰ καὶ αὕτη ἡ συνθήκη δὲν ἐξετελέσθη, καὶ οὔτε ἡ Ἐνετία, οὔτε ἑκάτερος τῶν ἐγγυητῶν ἔλαβε τὴν Κάρυστον· ἀνεβλήθη δὲ τὸ πρᾶγμα ἕνεκα τοῦ μεταξὺ Ἐνετίας καὶ Γενούης πολέμου, καὶ τῶν εἰσδρομῶν τῶν Τούρκων, οἵτινες ἐν ἔτει 1356 φοβερῶς ἐλεηλάτησαν καὶ τὴν Ἀττικήν (1). Περιεπλάκη δὲ, ὡς προεῤῥέθη, καὶ αὐτὸς ὁ Βονιφάκιος ἐν ἔτει 1355 καὶ 1356 εἰς τὰς σικελικὰς διχονοίας· ἀπαλλαγεὶς δὲ τῆς εἰρκτῆς, καὶ ἀπολέσας τὰς ἐν Σικελίᾳ κτήσεις του, μετῴκησεν εἰς Ἑλλάδα, καὶ ἀνέλαβε τὴν πατρικὴν κληρονομίαν. Τότε ἡ Ἐνετία ἤρχισε νέας μετ' αὐτοῦ διαπραγματεύσεις, πεισθεῖσα ἔτι μαλλον περὶ τῆς σπουδαιότητος τῆς θέσεως τῆς Καρύστου, ἀφ' ὅτου ἐπολέμει πρὸς τὴν Γένουαν. Ἀνέθηκε δὲ τὴν διεξαγωγὴν τῆς ὑποθέσεως εἰς τὸν Βαΐλον τῆς Εὐβοίας, Πιέτρον Μοροζίνην (1358—1360), καὶ τοὺς δύω συμβούλους αὐτοῦ, Νικόλαον Κιβράνον, καὶ Μαφέον Βαρβαρίγαν· ἀσθενήσαντος δὲ τούτου, ἐξηκολούθησεν ἡ διαπραγμάτευσις μόνον μεταξὺ τῶν δύω πρώτων καὶ τοῦ Βονιφακίου. Ἐπώλησε δὲ τέλος οὗτος τὴν 16 Ὀκτ. 1369 εἰς τὴν Ἐνετίαν τὴν πόλιν τῆς Καρύστου (2). μεθ' ὅλων τῶν ἐξαρτήσεων αὐτῆς καὶ τῶν περιχώρων, καὶ ὅλων τῶν αὐτῇ προσηρτημένων δικαιωμάτων, καὶ πάντων τῶν χωρικῶν, πλὴν μόνων ἐκείνων, ὅσοι πρὸ ἑνὸς ἔτους μετῴκησαν εἰς Εὔβοιαν ἐκ τῶν ἐν Ἀττικῇ κτήσεων αὐτοῦ. Προσέτι δὲ ὑπεσχέθη νὰ καταλίπῃ ἐν Καρύστῳ καταπέλτας καὶ ἕτερα ὅπλα, σῖτον, οἶνον, ὄσπρια καὶ πιθάρια, ὅσα ἀναγκαῖα πρὸς συντήρησιν 16 ὁπλιτῶν μέχρι τοῦ νέου ἔτους· αὐτῷ δὲ ἔμελλον νὰ δοθῶσι 6000 φλωρία πρὸς 66 σολίδια ἕκαστον· ἐξ αὐτῶν δὲ 4000 ἀμέσως μετὰ τὴν παράδοσιν τῆς πόλεως, διὰ δὲ τὰ λοιπὰ νὰ τῷ δοθῇ μέχρι τῆς 1 ἀπριλίου τοῦ ἐπομένου ἔτους ἀσφαλὴς ἐγγύησις ἐν Θήβαις. Ἀπεκλείοντο δὲ πάντα τὰ δικαστικὰ τεχνάσματα· καὶ ἂν μετὰ ταῦτα ἀπεδείκνυτο ὅτι ἡ ἀξία τῆς πόλεως ὑπερέβαινε τὴν καταβληθεῖσαν ποσότητα, ὁ Βονιφάκιος παρεχώρει τὸ περιπλέον εἰς τὸν δῆμον, διὰ δωρεᾶς μεταξὺ ζώντων. Ἡ διαπραγμάτευσις ἐγένετο ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ ἁγίου Μάρκου, τῇ ἐν Εὐβοίᾳ, ἥτις ἦν κτῆμα τῶν Ἐνετῶν. Ὡς μάρτυρες δὲ συνυπέγραψαν ὁ Σαραζῖνος, ἐκ τῆς γνωστῆς οἰκογενείας τῶν ἐν Εὐβοίᾳ Σαραζίνων (1), ὁ Βιτάλης δεῖ Κάλβι, ἐκ Μαντούης, ὁ ἐν Εὐβοίᾳ γραμματεὺς τῆς Ἐνετίας Γιουλιάνος δεῖ-Λεβαλόσσι ἐκ Ῥηγίου, καὶ ὁ Ἐνετὸς Μιχελέττος, ὅστις ἐμεσίτευσεν ἐν τῇ ὑποθέσει. Τῇ δ' ἐπαύριον (2), ἡμέρᾳ πέμπτῃ, τῇ 17 Ὀκτωβρ., ὁ Βαΐλος καὶ οἱ σύμβουλοι αὐτοῦ διεδήλωσαν ἐν τῇ αὐτῇ ἐκκλησίᾳ, ἐνώπιον τοῦ *Ζουὰν δὲ Λώρια* (3), τοῦ τότε τοποτηρητοῦ τῆς ἑταιρείας ἐν Θήβαις, τοῦ ἐμπόρου καὶ Ἐνετοῦ δημότου Ἰακώβου δὲ Μέδιο ἐξ Εὐβοίας, καὶ τοῦ Βαρθολομαίου Περμαρίνου, ὅτι ὁ Βονιφάκιος ὤφειλε νὰ ἐπικυρώσῃ τὴν πώλησιν· ἀπῄτησαν δὲ παρ' αὐτοῦ νὰ μὴ τοῖς παρεμβληθῇ πρόσκομμα ἐπὶ τῆς παραδόσεως ἐκ μέρους τῶν ὑπαλλήλων του, ἀφ' οὗ μάλιστα παραδέχθη ὁ ἴδιος πάντας τοὺς ὅρους, καὶ τὴν ἐκνίκησιν. Εἰς ταῦτα δ' ἀπήντησεν ὁ Βονιφάκιος, ὅτι συγκατανεύει εἰς πάντα, καὶ ὅτι κατὰ τὴν παραλαβὴν δὲν θέλουσιν ἀπαντήσει δυσκολίαν οὔτε ὁ Βαΐλος οὔτε οἱ σύμβουλοι.

Ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ μετέβαλε πάλιν σκοπὸν ὁ Βονιφάκιος, καὶ ἀπεφάσισε νὰ μὴ παραχωρήσῃ τὴν Κάρυστον εἰς τὴν Ἐνετίαν. Διὰ τοῦτο ὁ Μοροσίνης παρήγγειλεν εἰς τὸν μνημονευθέντα Μιχελέττον τὴν 19 Δεκεμβρίου, ν' ἀρχίσῃ νέας διαπραγματεύσεις· καὶ αὗται ἐπανελήφθησαν τὴν 31 Δεκ. 1359 (4) καὶ τὴν 1 Ἰαν. 1360 (5) ἐντὸς καὶ ἐμπρὸς τοῦ ἀρχιεπισκοπείου Θηβῶν. Ἐν τῇ προτέρᾳ δὲ τῶν δύω συνεδριάσεων παρέστησαν ὡς μάρτυρες ὁ Γουϊλλαμ ἐν Φοῦστερ (Guillam en Fuster) (6), ἱππότης Θηβῶν, ὁ Ἰακὼβ δὲ Περτόνος καὶ ὁ Βερνάρδος δὲ Ῥοτέλλας, αὐτόθεν, καὶ ἐκ μέρους τῆς Εὐβοίας ὁ Φραγκούλης Βαρβότης ἐκ Λούκας, καὶ ὁ κήρυξ τῆς ἐν Εὐβοίᾳ τιμαριωτικῆς αὐλῆς, Βαρθολομαῖος ἐκ Λούκας. Ἐνταῦθα ὁ Μιχελέττος διεδήλωσε τῷ Βονιφακίῳ· « ὅτι ἀπαιτεῖ, ἀφ' οὗ ὁ Βονιφάκιος ἐπώλησε τὴν Κάρυστον, μεθ' ὅλων τῶν παραρτημάτων αὐτῆς τῇ Ἐνετίᾳ, νὰ ἐκπληρώσῃ ἤδη τὴν ὑποσχεσιν αὐτοῦ διὰ τῆς ἐκκενώσεως καὶ παραδόσεως τοῦ φρουρίου, ὡς καὶ ἡ Ἐνετία εἶναι προθυμος νὰ ἐκπληρώσῃ τὰς ὑποσχέσεις της ὡς πρὸς τῆς τιμῆς τὴν ἀπότισιν. Ἂν ὅμως ὁ Βονιφάκιος ἀπιστήσῃ, ὅτι τὸν ἐγκαλεῖ πρὸς ἀποζημίωσιν τῶν τόκων καὶ πάσης βλάβης προελθούσης τῷ Δήμῳ καὶ τοῖς φίλοις αὐτοῦ διὰ τῆς ματαίας ταύτης διαπραγματεύσεως.» Ἀλλ' εἰς ταῦτα ἀπήντησε καὶ ὤμοσεν ὁ Βονιφάκιος, ὅτι οὐδόλως ἐπώλησε τὴν Κάρυστον εἰς τὴν

(1) Patti, L IV. f. 225.

(2) Matteo Villani. Liv. cap. 29—30 ἐν Muratori. 1. 1. T. XIV. p. 371—372.

(1) Commem. Liv. VI. f. 336.

(2) Ἴδ. Commem. Lib. VII, f. 515. Περὶ δὲ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ (?) Πέτρου. ἴδ. Zurita, 1. 1. T. II. f. 386. καὶ Ducange. 1. 1. T. II. p. 311.

(3) Commem. Lib. VI. f. 339.

(4) Περὶ τῶν ἀπογόνων τοῦ περιφήμου τούτου οἴκου, κτήσεις πλουσίας ἐν Ἑλλάδι ἐχόντων, ἴδ. Καντακουζην. Βιβλ. Δ', η 46. (T. III. σ. 90 τῆς ἐκδόσ. τῆς Βιέννης). Commem. L. VIII, f. 543 Misti. T. XXXI, f. 202. 213. T. XXXIII. f. 43. καὶ Zurita. 1. 1. T. II. f. 377.

(5) Commem. L. III. f. 310.

(6) Αὐτ. f. 343.

Ἐνετίαν ἢ τοὺς ἐπιτρόπους αὐτῆς, εἰς ὃ κατὰ τοῦτο ἐδικαιοῦτο, ὅτι ὁ Δόγης δὲν εἶχεν ἐπικυρώσει τὸ συμβόλαιον. Ἑκατέρωθεν συνετάχθησαν πρακτικά, διὰ τοῦ Τζιοβάνι δελι Ἀνσόλδι (Giovani degli Ansoldi) ἐκ Κρεμόνης, γραμματέως τῶν ἡγεμόνων τῆς Εὐβοίας, δηλαδὴ οὐχὶ τῆς Ἐνετίας, ἀλλὰ τῶν Λομβαρδῶν τριάρχων, οἵτινες τότε ἦσαν ὁ *Βαρθολομαῖος Β* (Γ) *ὁ Γιζῆς* ἀπὸ 1358, καὶ ἡ *Φιορέντα*, χήρα τοῦ Ἰωάννου δελλα Κάρκερη († 1359) Τῇ δ' ἐπαύριον ἐπανέλαβεν ὁ Μιχελέττος ἐνώπιον τῶν δύω ἐξ Εὐβοίας μαρτύρων, τοῦ Θηβαίου συμβολαιογράφου Βαλεντίνου Φερράνδη, καὶ τοῦ Γιακομακκίου δε Μαρκεζίου, τὴν διαμαρτύρησίν του ἐν ταῖς αὐταῖς λέξεσι, καὶ πρὸ πάντων ὡς πρὸς τὴν ἀποζημίωσιν. Ἀλλ' ὁ Βονιφάκιος διαμαρτυρήσατο ἐνώπιον τοῦ *Ματθαίου δὲ Μορκάδα* (1), τοποτηρητοῦ τοῦ βασιλέως Φρειδερίκου Γ'. τῆς Σικελίας (1355—1377) ἐν ταῖς δουκίαις Ἀθηνῶν καὶ Νέων Πατρῶν, ὅτι οὐδέποτε ἐπώλησε τὴν Κάρυστον εἰς τὴν Ἐνετίαν. Ἐκ νέου δὲ κατὰ παράκλησιν ἀμφοτέρων τῶν μερῶν συνέταξε τὰ πρακτικὰ ὁ Ἀνσόλδης. Ἐνταῦθα ἔμεινον ἐπί τινα χρόνον αἱ διαπραγματεύσεις. Ἐκλέξας δ' ἔκτοτε τὴν Ἑλλάδα ὡς σταθεράν του διαμονὴν ὁ Βονιφάκιος, ἐξηκολούθησεν ἄρχων τῆς Καρύστου, ἐν ᾧ ὁ δῆμος τῆς Ἐνετίας ἠναγκάζετο διὰ ξένων ὅπλων νὰ πολεμῇ τοὺς ἀποστατήσαντας δημότας, καὶ νὰ σβέσῃ τὴν περίφημον ἐπανάστασιν τῆς Κρήτης ὑπὸ τὸν Τίτον Βενιέρεν (τὸν ἰδιοκτήτην τῆς ἡμισείας νήσου Τζηρίγου), καὶ τὸν Τίτον Γραδενίγον. Μόνον δὲ μετὰ τὴν κατατρόπωσιν τῆς ἐπικινδύνου ταύτης στάσεως, ἐπανελήφθη ἡ περὶ Καρύστου ὑπόθεσις· καὶ τότε ἀμφότερα τὰ μέρη ἔκλιναν μᾶλλον πρὸς τὴν πώλησιν. Συνωμολογήθη δὲ τέλος αὕτη τὴν 6 Νοεμβρ. 1365 ὑπὸ τοῦ Βαΐλου Δομενίκου Μιχιέλη (1364—1366), μετὰ τῶν συμβούλων αὐτοῦ Πιέτρου Κουϊρίνη καὶ Πιέτρου Γριττη ἐν τῇ ἐν Εὐβοίᾳ ἐκκλησίᾳ τοῦ ἁγίου Μάρκου (2). Ὡς μάρτυρες δὲ παρουσιάσθηταν ὁ ἤδη προμνημονευθεὶς Ἰάκωβος δὲ Μέδιος, ἐκ τῆς συνοικίας ἁγ. Καγκιανοῦ τῆς Ἐνετίας, καὶ ὁ Δομίνικος Πολάνης ἐκ τῆς συνοικίας ἁγ. Ἰουλιανοῦ, ἀμφότεροι ἐν Εὐβοίᾳ οἰκοῦντες· προσέτι δὲ ὁ Τζιοβάνης Κορνάρος, αὐτόθεν, καὶ ὁ Ἀλέξιος δέϊ Βέρτι ἐκ Παδούης, ὁ Φραγκίσκος Καλτέγνος ἐξ Ἰουστινουπόλεως, καὶ ἐκ μέρους τῶν Καταλωνίων ὁ ἐκ Θηβῶν ἱππότης Πέτρος ἐν-Φοῦλγερ (Pedro en Fulgher), ὅστις μετὰ ταῦτα, ἐν ἔτει 1371 ἀπαντᾶται ὡς τοποτηρητὴς τῆς Ἀττικῆς (3). Ἐνταῦθα ὁ Βονιφάκιος ἐξ Ἀραγῶνος, υἱὸς τοῦ Ἀλφόνσου ἐξ Ἀραγῶνος, ἰδιοκτήτης τοῦ φρουρίου καὶ τῆς πόλεως τῆς Αἰγίνης, ἐπώλησε τὸ φρούριόν του, τὴν Κάρυστον, ἀντὶ 6000 φλωρίων (πρὸς 66 Ἐνετικὰ σολίδια ἕκαστον), ἐξ ὧν φρονίμως ὁ Βαΐλος τῷ προεπλήρωσεν τὰ 1000. Ἐκ νέου δὲ παρῃτήθη παντὸς δικαστικοῦ τεχνάσματος τείνοντος πρὸς ἀκύρωσιν τοῦ συμβολαίου τούτου, οἷον τῆς προτάσεως ὅτι δὲν ἐδέχθη τὴν ποσότητα, ἀγωγῆς περὶ δόλου, καὶ ἰδίως πάσης προφάσεως, καὶ παρέδωκε διὰ τοῦ ἐγγράφου τούτου τῷ Βαΐλῳ, καὶ τοῖς μετ' αὐτοῦ ἐν ὀνόματι τῆς Ἐνετίας ἐνεργοῦσι συμβούλοις, εἰς σταθερὰν κτῆσιν καὶ ἀνέλεγκτον διάθεσιν τὸ φρούριον αὐτοῦ τὴν Κάρυστον, μεθ' ὅλης τῆς ἐπαρχίας, μεθ' ὅλης τῆς περιχώρου καὶ τῶν ἐξαρτήσεων, μεθ' ὅλων τῶν δικαιωμάτων καὶ τῶν « τειχῶν, πύργων, ὀρεινῶν φρουρίων, παλατίων, οἴκων, οἰκοδομῶν, παραλίων, λιμένων, ποτίμων καὶ ἁλμυρῶν ὑδάτων, τελμάτων, πόλεων, χωρίων, ὀχυρώσεων, πύργων, (ἐπαναλαμβάνεται, ἴσως διὰ τοὺς ἀπὸ τῆς πόλεως ὡς ὑποτιμάρια ἐξαρτωμένους πύργους), περιτετειχισμένων φρουρίων, εἴτε κατοικουμένων εἴτε ἀκατοικήτων, ὀρέων, κοιλάδων, ἀμπέλων, πεδιάδων, ἀγρῶν, βοσκημάτων, δασῶν, κτημάτων, ἀρωσίμου γῆς, ἀγροικιῶν, ἀγρίων καὶ κηπευτῶν δένδρων, μεθ' ὅλων τῶν χωρικῶν ὅσοι μέχρι τοῦδε κατοικοῦσιν ἐν τῷ φρουρίῳ καὶ τῇ ἐπαρχίᾳ, μετὰ τῶν γυναικῶν, υἱῶν καὶ θυγατέρων αὐτῶν, τῶν κατοικιῶν καὶ τῶν κτημάτων αὐτῶν, τῶν φόρων καὶ τιμαριωτικῶν δοσιμάτων, τῶν ὑποχρεώσεων καὶ ὑπηρεσιῶν αὐτῶν, εἰς πλήρη, καθαρὰν καὶ ἀμιγῆ κυριαρχίαν, μετὰ δικαιώματος ζωῆς ἢ θανάτου ἐν πολιτικαῖς καὶ ποινικαῖς δίκαις διά τε τὸ φρούριον ἢ τὴν ἐπαρχίαν, καὶ μετὰ πάντων τῶν ἄλλων δικαίων, τῆς δικαιοδοσίας, τῶν ἀπαιτήσεων, τῆς διαδικασίας, τῆς κυριότητος, τοῦ φόρου, τῶν τελωνίων, τῶν ἀπολαβῶν, τῶν ἐπιβολῶν, δοσιμάτων καὶ τιμῶν (1). τῶν ἐν τῷ φρουρίῳ καὶ τοῖς περιχώροις ζώντων χωρικῶν ἐπαναλαμβάνονται καὶ οἱ Villani), τῶν δοσιμάτων (ὁμ.), τῶν ὑποχρεώσεων (ἴδ. ἀνωτ.), τιμαριωτικῶν φόρων, τιμῶν, τιμαρίων, ὑπηρεσιῶν καὶ ὑποχρεώσεων πίστεως, ὅσαι ἤδη ἀνήκουσιν, ἢ εἰς τὸ μέλλον δύνανται ν' ἀποδοθῶσιν εἰς τὴν πόλιν ἐκείνην, » Ἔπειτα δὲ ὑπεσχέθη ν' ἀφήσῃ εἰς τὸ φρούριον ὅλα τὰ ὅπλα, τοὺς καταπέλτας, τὰ βέλη, ὡς καὶ τὸν οἶνον, τὸν σῖτον, τὰ ὄσπρια (2), καὶ τοὺς ἀναγκαίους πίθους διὰ 16 φρουροὺς μέχρις Ἰουνίου τοῦ ἑπομένου ἔτους. Ὤφειλε δὲ νὰ παραδώσῃ ὁ ἴδιος τῷ Βαΐλῳ, τοῖς συμβούλοις αὐτοῦ ἢ τοῖς αὐτῶν πληρεξουσίοις, τὴν Κάρυστον καὶ τὰς κλεῖς αὐτῆς, καὶ νὰ παρέξῃ αὐτοῖς ἐλευθέραν εἴσοδον καὶ κυριότητα, καὶ νὰ τοῖς ἐπιτρέψῃ νὰ καταλάβωσι πραγματικῶς τὸ φρούριον καὶ τὰς ἐξαρτήσεις αὐτοῦ. Ἂν δὲ ἡ ἀξία αὐτῶν ὑπερέβαινε τὴν ποσότητα τῶν 6000 φλωρίων, παρεχώρει τὸ περιπλέον διὰ δωρήσεως μεταξὺ ζώντων τῷ δήμῳ, καὶ ἂν ἡ ποσότης αὕτη ὑπερέβαινε τὰ 500 φλωρία. — διότι (κατὰ Codex L 16. VIII Tit. 54 Lex 36) *μία* δωρεὰ μεταξὺ ζώντων ἀνωτέρα τῆς ποσότητος ταύτης ἄνευ ἄλλης οἰκονομίας δὲν ἰσχύει νομικῶς, — ἔμελλον νὰ ἐκληρωθῶσι πολλαὶ δωρεαὶ μεταξὺ ζώντων, μὴ δυνάμενα ν' ἀμφισβητηθῶσιν οὔτε ὑπὸ τοῦ Βονιφακίου, οὔτε ὑπὸ τῶν κληρονόμων του. Τέλος συνεφωνήθη ποινὴ 1000 ὑπερπύρων κατὰ τοῦ παραβάτου τῆς παρούσης συμβάσεως, δι' ἕκαστον ἄρθρον τῆς παραβάσεως, κατὰ τοὺς συνηθεις νομικοὺς τύπους. Τὴν πρᾶξιν ταύτην ἀνέπτυξε καὶ ἐσφράγισεν ὁ Κωνσταντῖνος, ὁ υἱὸς τοῦ τότε Γραμματέως τῆς Εὐβοίας, συμβολαιογράφου Γερχάρδου δὲ Κίσωνος. Μετὰ δὲ τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Μοροσίνου, τὴν ἀγγέλλουσαν τὴν ἔγερσιν τῆς ἀγορᾶς, ἀπεφασίσθη (1) νὰ ἐπικυρωθῇ αὕτη τὴν 14 Ἰανουαρ. 1366, καὶ πᾶσα φροντὶς νὰ καταβληθῇ ὑπὲρ διατηρήσεως τοῦ φρουρίου. Ἀνετέθη ἑπομένως τῷ Βαΐλῳ ν' ἀναφέρῃ ἀκριβῶς περὶ τοῦ τρόπου τῆς διατηρήσεως αὐτῆς, περὶ τῶν εἰσοδημάτων καὶ δαπανῶν, ὡς καὶ περὶ τῆς ἀναγκαίας φρουρᾶς, νὰ τὴν φυλάττῃ καλῶς, καὶ νὰ ἐπαγρυπνῇ δι' ὅσον ἐνδέχεται ἐλαχίστης δαπάνης μή τι τῷ συμβῇ ἀπευκταῖον. Τὰ δὲ ἔτι ὀφειλόμενα τῷ Βονιφακίῳ 5000 φλωρία, ἔμελλον νὰ τῷ πληρωθῶσι μέχρι τέλους αὐγούστου 1366 (2). Ἐρωτήσαντος δὲ τοῦ Βαΐλου πόθεν νὰ λάβῃ τὴν ποσότητα ταύτην, ἀπεφασίσθη διὰ τοῦ ἀπὸ 25 Αὐγ. ψηφίσματος τοῦ δήμου, νὰ ληφθῇ ἐκ τῆς τιμῆς τῶν γεννημάτων καὶ τῶν ἀλεύρων τῶν σταλέντων ἐξ Ἐνετίας εἰς Εὔβοιαν, τὸ δ' ἐπίλοιπον νὰ λάβῃ ἐξ Ἐνετίας ὁ Βαΐλος διὰ συναλλαγματικῆς ἂν ὅμως εἶχεν ἤδη διὰ τὴν τιμὴν ταύτην τῶν γεννημάτων πέμψει συναλλαγματικὴν ἐξ Ἐνετίας, νὰ φέρῃ πᾶσαν τὴν ποσότητα διὰ συναλλαγματικῆς, καὶ νὰ τὴν δώσῃ εἰς τὸν Βονιφάκιον. Μετὰ μίαν δὲ ἑβδομάδα (3) διέταξεν ὁ δῆμος τὸν νεωστὶ διορισθέντα Βαΐλον Τζιοβάνην Τζιουστινιάνην (1366—1366), νὰ εἰσαγάγῃ ἰσχυρὰν φρουρὰν εἰς Κάρυστον καὶ εἰς Λάρμενα, καὶ νὰ καταβάλῃ ὑπὲρ τῶν πόλεων τούτων πᾶσαν φροντίδα. Οὕτω μετὰ πολλῶν ἐτῶν διαπραγματεύσεις κατώρθωσε τέλος ἡ Ἐνετία νὰ λάβῃ καὶ τὸ φρούριον τοῦτο· καὶ ἔκτοτε ἤρχισε κυματοῦσα ἡ σημαία τοῦ Λέοντος τοῦ ἁγ. Μάρκου ἐπὶ τῶν ἐπάλξεων, ὡς ἐκάλυπτον ἄλλοτε τὰ ἱπποτικὰ παράσημα τῶν ἐκ Βερόνης δαλλε Κάρκερι, τῶν ἐκ Βουργονίας Κικόνων, καὶ τοῦ Βασιλικοῦ οἴκου τῆς Ἀραγῶνος.

Ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ κατεφάνη ὅτι αἱ πρὸς διατήρησιν τοῦ φρουρίου ἀναγκαῖαι δαπάναι ὑπερέβαινον τὸ εἰσόδημα τῶν 400 ὑπερπύρων, διὸ καὶ προέτεινεν ὁ Βαΐλος, νὰ εὑρεθῇ τις, ὅστις ἀναλαβὼν τὴν Κάρυστον ὡς τιμάριον τῆς Ἐνετίας, νὰ διατηρῇ αὐτὴν ἐπὶ ἰδίᾳ δαπάνῃ. Ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ Δῆμος ἐφοβήθη ὅτι οὐδεὶς εὑρίσκετο συγκατανεύων εἰς τοῦτο, ἀπεφάσισε τὴν 8 Μαρτ. 1368 (1) νὰ διατηρήσῃ τὸ φρούριον, ἀλλὰ νὰ φροντίσῃ ὁ Βαΐλος περὶ τῆς ὅσον ἐνεδέχετο ἐλαττώσεως τῆς δαπάνης. Καὶ ἄλλα δὲ διάφορα ἀπεφασίσθησαν περὶ Καρύστου, περιεχόμενα ἐν τοῖς Libri misti (2)· οὐχ ἧττον ὅμως ἠλαττοῦντο βαθμηδὸν αἱ εἰσπράξεις, καὶ ἐνῷ ἐπὶ Βονιφακίου (quidam Dominus Bonifacius qui vendidit ipsum ducali Dominio) ἀπέφερον ἐτησίως 1000 φλωρία, ἐν ἔτει 1385 (3) μόλις ἦν τὸ εἰσόδημα 1300 ὑπερπύρων, ὥστε ἐνοήσας ὁ Δῆμος ὅτι ἡ πρώτη πρότασις τοῦ Βαΐλου ἦν ἐπωφελεστέρα, παρεχώρησε τέλος ἐν ἔτει 1386 (4) τὴν Κάρυστον εἰς τοὺς τρεῖς εὐγενεῖς ἀδελφοὺς *Μιχέλην, Ἀνδρέαν καὶ Γιοβάνην Γιουστινιάνας* ὡς τιμάριον· ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ κατεῖδεν καὶ αὐτὸς τὴν μικρότητα τῶν εἰσοδημάτων, καὶ κατεβίβασε τὸν φόρον αὐτῶν εἰς τὸ 1/10 τοῦ συμφωνηθέντος. Ὁ Μιχέλης ὀλίγον ἐμερίμνα περὶ τῆς κτήσεως ταύτης· οἱ δὲ δύω ἕτεροι ἀδελφοὶ ἐλάμβανον ἀλληλοδιαδόχως (5) κατὰ διετίαν τὰ εἰσοδήματα· ἀλλ' ἐξ αἰτίας τῆς ἀλληλοδιαδόχου ταύτης κτήσεως, παρημέλουν τὴν πόλιν, ἥτις ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἐκαλύπτετο ὑπὸ ἐρειπίων. Τέλος δὲ, ἀφ' οὗ ἀπέθανον καὶ οἱ τρεῖς ἀδελφοί, ἂν καὶ ἀφῆκαν ἀπογόνους, τὸ φρούριον παρεδόθη ἐν ἔτει 1406 (6) ὡς τιμάριον, τῷ *Νικολάῳ Γεωργίου*, ὅστις ἐν ἔτει 1410 (7) διεδέχθη τὸν ἀδελφόν του *Ἰάκωβον Α'*. ὡς Μαρκέσιος Βοδονίτζης, καὶ διετήρησε τὴν ἀξίαν ταύτην ἐν τῇ οἰκογενείᾳ του διὰ τῶν κληρονόμων τοῦ *Ἰακώβου Β* καὶ *Ἀντωνίου* ἐπὶ 64 ἔτη Περὶ τούτων θέλω ἰδίως διαλάβει εἰς ἰδιαίτερον σύγγραμμα, πραγματευόμενον περὶ τῆς Δουκίας Ἀθηνῶν, καὶ τῆς μετ' αὐτῆς συνδεδεμένης ἡγεμονίας Θηβῶν καὶ κομητίας Σαλόνων, Μαρκίας Βοδονίτζης, καὶ τῆς τριαρχίας Εὐβοίας. Ἐν ἐντύποις πηγαῖς ἅπαξ μόνον γίνεται αὐτῶν μνεία, παρὰ Σανούδῳ (8), λέγεται ὅτι δι' ἀποφάσεως τῆς 1 Σεπτ. 1436 ὁ *Ἰάκωβος Β Γεωργίου*, ὃν καλεῖ *Μαρκεζόττον*, ἔλαβεν, ἀντὶ τοῦ ἀποδιώσαντος πατρός του Νικολάου, τὸ τιμάριον τῆς Εὐβοίας. Ἐκ δ' ἀνεκδότων πηγῶν βλέπομεν ὅτι περὶ τὸν χρόνον τοῦτον ὁ ἄλλοτε οὐ μικρὸς πληθυσμὸς τῆς πόλεως κατήντησεν εἰς μόνον 2432 ψυχάς, καὶ οὕτως ἔμεινε μέχρι 1470, ὅταν ἡ Κάρυστος μεθ' ὅλης τῆς λοιπῆς νήσου ὑπέπεσεν εἰς τὴν

(1) Commem. L. VIII. f. 543.

(2) Πολλαὶ τῶν ἐκφράσεων τούτων εἰσὶν ἀσαφεῖς, καὶ πολλάκις ἐντελῶς ταυτόσημοι πολλῶν, μὴ σημειουμένων εἰς τὸ γλωσσάριον τοῦ Δουκαγγίου, ἡ ἔννοια πρέπει νὰ ὑποτεθῇ, ὡς τῶν λέξεων gurizis, chersis staliis κτλ. ὁμοίως καὶ ἡ διάκρισις τοῦ εἴδους τῶν φόρων. pedagiis, gaheliis, datiis, comerciis, arb raliis (ἴσως anchoragiis) δυσκόλως προσδιορίζεται.

(1) Ἡ γενεὰ αὕτη ἀπαντᾶται ἐν Ἀττικῇ 1335 Ducang. l. 1. T. II. p. 331) καὶ 1382 (Don Guillem. ἐν Zurita. l. 1. T. II. f. 377.).

(2) Ἀντὶ τῆς ἐσφαλμένης Monchda, ἀναγνωστέον ἀναμφιβόλως Noncada.

(3) Patti Lib. V. f. 436.

(9) Ἐν τῷ χειρογράφῳ φέρεται ligamen, ἀλλὰ legumen ἀπαιτεῖ ἡ ἔννοια, ὡς καὶ τὰ προλαβόντα ἔγγραφα. Ἐν γένει πρέπει νὰ ἐνθυμηθῶμεν ὅτι τὰ Patti κτλ. εἰσὶν ἀντίγραφα μόνον· διὰ τοῦτο ὁ συγγραφεὺς τῆς παρούσης πραγματείας ἐτόλμησε τινὰς μεταβολάς, ἀλλὰ μόνον ὡς πρὸς ἐπουσιώδη

(1) Misti. T. XXXI, f. 249.

(2) Αὐτ. T. XXXII, f. 17. (3) Αὐτ. f. 22.

(1) Misti. T. XXXII. f. 221.

(2) Αὐτ. T. XXXIX. f. 129 καὶ 218. T. XL. f. 76.

(3) Αὐτ. T. XXXIX f 104.

(4) Αὐτ. T. XL. f 44 καὶ 50.

(5) Αὐτ. XLVI, f. 37.

(6) Misti. T. XLVII, f. 222. T. XLVIII. f. 37. T. XLIX. f. 80 καὶ 320 T. L. f. 314. T. LI. f. 123 καὶ 319. T. LIII. f. 304. T. LVI f. 30.

(7) Αὐτ T. XLVIII, f. 546.

(8) Sanudo ἐν Muratori. T. XXII. p. 1043. Ἰδ. Misti. T. LIX. f. 174 καὶ 177.

ἐξουσίαν τῶν Ὀθωμανῶν (1). Οἱ δὲ πρώην κύριοι αὐτῆς, προαπολέσατες ἤδη τὴν ἐπὶ τῆς στερεᾶς Μαρκίαν των, ἀπῆλθον εἰς Ἐνετίαν.

Μετὰ δὲ τὴν πώλησιν τῆς Καρύστου ἀναφέρεται ἅπαξ αὖθις ὁ Ἀραγώνιος Βονιφάκιος ἐν ἔτει 1368 (2) ὡς ἡγεμὼν τῆς νήσου Αἰγίνης. Τῇ 20 Φεβ. τοῦ ἔτους τούτου τῷ ἐδόθη, ἕνεκα τῆς περὶ τὸν Δῆμον πίστεως αὐτοῦ καὶ τῶν ὑπηρετῶν του, γενικὴ πολιτογράφησις (3) ἣν, μετὰ τὴν ὁρκωμωσίαν αὐτοῦ, ἐξέτεινεν ὁ Δῆμος καὶ ἐπὶ τοὺς ἀπογόνους του. Ἔκτοτε φαίνεται, ὅτι ἔμεινε πάντοτε ἐν Ἑλλάδι. Μετὰ δὲ τὸν θάνατόν του, ἐκληρονόμησε τὰς ἐν Ἀττικῇ κτήσεις του καὶ τὴν Αἴγιναν ὁ υἱός του *Δὸν Ζουὰν Ἀραγώνιος*, ὃν ἔτεκεν αὐτῷ, ὡς ἐρρέθη, ἡ σύζυγος αὐτοῦ *Δούλκη* (Dulce). Οὗτος, ὡς καὶ τὰ λοιπὰ μέλη τῆς Καταλωνικῆς ἑταιρίας, εἶδε κατακλυσθεῖσαν τὴν Ἀττικὴν ὑπὸ τῶν Ναβαρῶν, ἄλλης μεγάλης ἑταιρίας, ἥτις μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἡγεμόνος *Λουδοβίκου ἐκ Ναβάρρας-ἑβρέ* (Louis de Navarre-evreux), τοῦ ἐπιτίτλου δουκὸς τοῦ Δουράτζου, κυριευθέντος ἤδη ἐν 1368 ὑπὸ τοῦ Ἀλβανοῦ *Κάρλου Τόπια*, περιέτρεξε τὴν Ἑλλάδα, λεηλατοῦσα αὐτήν. Ἐκυρίευσαν δὲ οὗτοι καὶ τὰς Ἀθήνας, μέχρις οὗ τέλος ἡ ἀνδρεία τοῦ Καταλωνίου *Δὸν Γαλκεράνου δὲ Παράλτα*, καὶ νέα ἐπικουρία τῆς Καταλωνίας τοὺς ἀπέκρουσαν (4), καὶ τότε βιφθέντες εἰς τὴν ἐγκαταλειφθεῖσαν Ἀχαΐαν, κατεσκεύασαν ἐκεῖ τῷ ἀρχηγῷ αὐτῶν *Πέδρῳ Βόρδῳ ἐκ Σὰν Σουπεράν* (Pedro Bordo de San Superan) νέον ἡγεμονικὸν θρόνον, ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς ἡγεμονίας τοῦ Σαμπλίτου, Βιλλαρδουίνου, Ἐννεγάου, Σαβαυδίας καὶ Ἀνζού (5). Εἶδε δ' ὁ Δὸν Ζουὰν καὶ τὸν *Ρεινέριον Α'. δελι Ἀκκιαγόλι* (Rinerio I degli Acciojuoli), οὗ ὁ οἶκος ἦν « ἀγενὴς μὲν ἐν Φλωρεντίᾳ ἰσχυρὸς δ' ἐν Νεαπόλει, καὶ ἡγεμονικὸς ἐν Ἑλλάδι » (6), αἰχμαλωτισθέντα ὑπὸ τῶν Ναβαρῶν, καὶ παραχωρήσαντα διὰ συνθήκης τοῖς Ἐνετοῖς τὸ Ἄργος καὶ τὴν Ναυπλίαν (7), ἐκστρατεύσαντα δὲ, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀνεψιοῦ του *Δὸν Λουΐς Φαδρίκου ἐξ Ἀραγωνίας*, κόμητος τῶν Σαλόνων (8), ἐν ἔτει 1385, κατὰ τῆς χήρας αὐτοῦ Ἑλένης τῆς Καντακουζηνῆς, καὶ κατὰ τῆς Ἀττικῆς χώρας, καὶ τέλος εἶδεν αὐτὸν, τὸν ῥιψοκίνδυνον ἀπόγονον τοῦ Φλωρεντινοῦ ἐμπόρου, νικηφόρως εἰσελθόντα εἰς τὴν ἀκρόπολιν τῆς Παλλάδος, καὶ ὡς νόμιμον δοῦκα Ἀθηνῶν καταλαβόντα τὸν χηρεύοντα θρόνον τῶν Δελαρόσων καὶ Βριεννίων (1). Πιθανῶς ὁ Ζουὰν κατέλιπε τὸ ἀττικὸν ἔδαφος μετὰ τῶν λειψάνων τῆς ποτὲ τόσον ἰσχυρᾶς καὶ ἐνδόξου μεγάλης ἑταιρίας, « τοῦ εὐτυχεστέρου στρατοῦ τῶν ἐν Ῥωμανίᾳ ἀρξάντων Φράγκων. » Ἐν τῇ ἱστορίᾳ ἄλλα ἴχνη αὐτοῦ δὲν κατέλιπεν. Ἴσως τῷ ἔμεινεν ἡ Αἴγινα, ἡ χώρα τῶν προγόνων του. Ὁ Δουκάγκιος ἐξάγει ἐκ χωρίου τινος τοῦ διὰ τοὺς χρόνους τούτους τοσοῦτον περιέργου Χαλκοκονδύλου, ὅτι ὁ Ἀντώνιος Α'., δοὺξ Ἀθηνῶν (1402—1435) ἔδωκε τὴν Αἴγιναν ὡς προῖκα εἰς τὸν σύζυγον τῆς θετῆς θυγατρός του, Γαλκόττον, ἐκ τῆς περιφήμου γενεᾶς Μαλατέστα ἐκ Ῥιμινίου· ἀλλὰ τοῦτο εἶναι παρεξήγησις προφανής. Διότι ὁ Χαλκοκονδύλης (2) λέγει ὅτι ὁ Ἀντώνιος ἔδωκε τὴν θετὴν θυγατέρα του εἰς τὸν υἱὸν τοῦ Ἀλεότου, ἡγεμόνος τῆς Αἰγίνης, ἀλλ' οὐδὲ περὶ προικὸς, οὔτε περὶ τοῦ οἴκου Μαλατέστα γίνεται παρ'αὐτῷ λόγος. Ἐξ ἐναντίας δὲ ἐν 1418 ἀπαντῶνται οἱ ἀδελφοὶ *Ἀλιότος* καὶ *Ἄρνας δε-Καβοπέρας* κατέχοντες τὴν νῆσον, ἥτις, κατὰ τὸ λέγειν αὐτῶν τῶν ἰδίων, οὐδενὶ κυρίῳ ὑπέκειτο. Ἴσως δ' ἔλαβεν αὐτὴν διὰ κληρονομίας ἢ ἀγορᾶς παρὰ τῶν Ἀραγωνίων. Ἐν ἔτει 1425 συνωμολόγησαν συνθήκην μετὰ τῆς Ἐνετίας (3), ἐν ᾗ μνημονεύεται καὶ *Ἀντωνέλλος ὁ* υἱὸς τοῦ Ἀλιότου. Οὗτος ἦν ἀναμφιβόλως ὁ σύζυγος τῆς θετῆς θυγατρὸς τοῦ Ἀντωνίου Α'. Μετὰ δὲ τὸν θάνατον τοῦ Ἀντωνέλλου, (4) ἀπέκτησεν ἡ Ἐνετία καὶ τὴν νῆσον ταύτην. Ἀπὸ τῆς 22 Αὐγούστου, 1451 (5), ἀφ' ὅτου ὁ πρῶτος Ἐνετὸς διοικητὴς Λουΐγης Μοροζίνης ἀνέλαβεν ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ τὰ καθήκοντά του, διῴκησαν ἐν αὐτῇ 31 ἐνετοὶ ἔπαρχοι (Rettori), μέχρις οὗ ἐν ἔτει 1537 ὑπέκυψε καὶ αὕτη εἰς τὴν κοινὴν τύχην τῶν πέριξ Κυκλάδων, καὶ παρεδόθη εἰς τὸ ξίφος τοῦ υἱοῦ τοῦ κεραμέως τῆς Λέσβου, Χαϊρεδὶν Βαρβαρόσσα.

(Ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ τοῦ Καρόλου Ὄπφ.)

---

(1) « El luogo de Caristo, et qual era nel Nobel Hnom Messer Antonio Zorzi Kavalier. » Annali Veneti (Cod. Foscarin. Vindob. Nr. 6217. T IV. f. 439.

(2) Ἐν τῷ ἐγγράφῳ φέρεται 1367, δηλ. more Veneto· Ἀλλ' ἡ θέσις τῶν πρακτικῶν καὶ ἡ Ἰνδικτικὼν, ἀποδεικνύουσι τὸ ἔτος 1368. (3 Commem. L. VII. f. 363. (4) Zurita. 1. 1. Lib. X. x. 38. f. 386. Ducange. 1. 1. T. II. p. 284.

(5) Comm. L. VIII, f. 273. L. IX f. 52, 417, 557. Mist. T. XLII. f. 417. T. XLV. f. 226. 246 318 T. XLVI. f. 305.

(6) Plebeian at Fiorence, potent at Naples and sovereign in Greece Gibbon, history of the decline etc. Ch. 62 (ἔκδ. Basil. 1789, 8, T. IX. p. 160.

(7) Comm. Lib VIII. f. 456—459.

(8) Misti, T, XL. f. 298—300. T. XLI. f. 57, 62, 194.

(1) Zurita 1. 1. f. 377 καὶ 391. Λαόνικος Χαλκοκονδύλης (ἔκδ. Bonn). Βιβλ. Β' σ. 67. Βιβλ. Δ'. σ. 214—216. Ducange. 1. 1. T. II. p. 311.

(2) Αὐτ. σ. 216.

(3) Mist T, LV. f. 97.

(4) Essendo morto Antonio Caopella, il quale teneva il Dominio dell'Isola di Egina vicina alla città di Napoli di Romania senza heredi e havendo par suo testamento il dominio di quella Isola lassado alla Signoria, il popolo di quella morto quello se sottomesse alla Signoria. Annali Veneti. (Cod. Foscarin Vindob. Nr. 6215. T. II. ἐν ἔτει 1451. Ἐντεῦθεν γινώσκομεν καὶ ὅτι ὁ θεῖος αὐτοῦ Ἄρνας ἔζη τότε ἀκόμη, καὶ ἐπρότεινε δικαιώματα ἐπὶ τῆς νήσου, ἀλλὰ παρητήθη ἀφ' οὗ τῷ ἐδόθη « Certa provision annual della Cittade de Napoli. » Ἀλλὰ φαίνεται ὅτι αὕτη δὲν τῷ ἐδίδετο τακτικῶς, διότι ἐν ἔτει 1460 ἐκίνησε μετὰ τοῦ υἱοῦ του Ἀλιότου δίκην περὶ αὐτῆς, καὶ ἀπήτησε πάλιν τὴν Αἴγιναν. « Adi 4 marzo in Pregadi dimandando Aleoto con Arne da Caopena di Signa (Ἀναγν. Egina) i sia provisto del viver veli sia restituido l'Isola d'Egina; foli provisto dar sovention. Anali Veneti. (Cod. Forcar. Vindob. Nr. 6216. T. III. f. 71.

(5) Cod. Fosc. Vindob. N. 6316. f. 341—342.

ΠΕΡΙ ΣΕΙΣΜΩΝ.

—o—

Τὴν κοινὴν προσοχὴν διήγειραν ἀπό τινος οἱ συμβάντες κατὰ τὴν Ἑλβετίαν σεισμοὶ, οἱ διαδεχθέντες ἄλλους τρομερωτέρους, τοὺς ἀνατρέψαντας τὴν κατὰ τὴν Βιθυνίαν πόλιν Προῦσαν· ὑποπτευθέντες δὲ πάντες μὴ μεταδοθῶσι καὶ εἰς Γαλλίαν ἢ καὶ εἰς τοὺς Παρισίους αὐτοὺς, συνέλαβον ὡς σύνηθες εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ψυχὴν ἔχουσαν πάντοτε ἀνάγκην συγκινήσεων, πολὺν φόβον, ὅπερ ἀποδεικνύει πρὸς τοῖς ἄλλοις ὅτι ἀπολαύουσι τῆς εὐτυχίας τοῦ αἰσθάνεσθαι.

Ἰδοὺ τύπος συνδιαλέξεως δίδων ἰδέαν τῶν ἐπιστημονικῶν συμβουλῶν αἵτινες πολλάκις ἐζητήθησαν παρ' ἐμοῦ. Ἔμαθον δὲ καὶ παρὰ τοῦ ἐντίμου συναδέλφου μου Κ. Βουσσιγκώλτ, ἐπισκεφθέντος τοὺς σεισμοὺς εἰς αὐτὴν αὐτῶν τὴν πατρίδα, ἤτοι εἰς τὴν ἰσημερινὴν Ἀμερικὴν, ὅτι τοιαῦται ἐρωτήσεις ἀπευθύνονται καὶ πρὸς αὐτὸν καθ' ἑκάστην.

— Κύριε! συμβαίνουσι σήμερον πολλοὶ σεισμοί.

— Ὅπως καὶ πάντοτε· μόνον ἀντὶ νὰ συμβῶσι τέσσαρας χιλιάδας σταδίων μακρὰν ἡμῶν, συμβαίνουσι τετρακόσια, καὶ ἀντὶ νὰ ἦναι πολλὰ ἐπίφοβοι, εἶναι ἀσθενέστεροι, κατὰ τὴν ἰδιότητα τοῦ γαλλικοῦ ἐδάφους, καὶ κατὰ τὴν φυσικὴν αὐτοῦ κατασκευὴν οὖσαν κυρτήν.

— Ἀλλὰ, κύριε, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἔλθῃ καὶ εἰς Παρισίους ὁ σεισμός;

— Βεβαίως δὲν εἶναι ἀδύνατον· ἀλλὰ δὲν θὰ εἶναι σφοδρός.

— Ἀλλ' ἂν εἶναι;

— Τότε, ἂν ὑποθέσωμεν ὅτι θὰ ὁμοιάζῃ τὸν τῆς Λισσαβόνης ὅστις ἀνέτρεψε πρὸ ἑκατὸν χρόνων τὴν πόλιν αὐτὴν, θὰ ἀνατρέψῃ καὶ τοὺς Παρισίους.

— Ἄρα θὰ χαθῇ πολὺς κόσμος.

— Ἐννοεῖται· διότι ἂν ὅλοι οἱ ἀνθρώπινοι κλωβοὶ οἱ ὀνομαζόμενοι οἰκίαι εἰς τοὺς Παρισίους ἀναποδογυρισθῶσιν ὡς εἰς Λισσαβόναν, θὰ ταφῶσιν ὑπὸ τὰ ἐρείπιά των τετρακόσιαι τοὐλάχιστον χιλιάδες ἀνθρώπων.

— Ὁποία συμφορά! Καὶ πότε θὰ συμβῇ;

— Ἂν θὰ συμβῇ ὅπως καὶ εἰς τὴν Λισσαβόναν, τότε καλῶς νὰ ὁρίσῃ τὴν πρώτην τοῦ προσεχοῦς Νοεμβρίου, τὴν δεκάτην ὥραν τῆς πρωΐας.

— Καὶ πῶς ν' ἀποφύγωμεν τὴν καταστροφὴν αὐτήν;

— Νὰ μείνετε εἰς τὴν Γαλλίαν, ὀλιγώτερον παντὸς ἄλλου τόπου ὑποκειμένην εἰς τοὺς σεισμοὺς, καὶ νὰ μὴ φροντίζετε διὰ πράγματα ἀδύνατα.

Ἴσως ὑποθέσει ὁ ἀναγνώστης ὅτι μετὰ τὴν συνομιλίαν αὐτὴν ὁ ζητήσας τὴν γνώμην μου ἀναχωρεῖ ἥσυχος· τὸν βεβαιῶ ὅμως ὅτι ἐξ ἐναντίας λυπεῖται, διότι διεσκέδασα τὴν χίμαιράν του, καὶ φαντάζεται ἑαυτὸν δυστυχῆ διότι δὶν εἶναι πράγματι τοιοῦτος.

Ἀλλὰ μεταβῶμεν εἰς σπουδαιότερα.

Οἱ σεισμοὶ εἶναι ἐκ τῶν συμβαμάτων ἐκείνων τοῦ φυσικοῦ κόσμου τῶν ὑπαγομένων εἰς τὰς ἐπιστήμας αἵτινες, γεωγραφία φυσικὴ, καὶ κοσμογραφία, καὶ γεωλογία, καὶ φυσικὴ ἐπίγειος, καὶ μετεωρολογία ὀνομαζόμεναι, περιλαμβάνουσιν ἅπαντα τά τε πρόσκαιρα καὶ τὰ ἀπρόοπτα φαινόμενα, τὰ διαποικίλλοντα τὴν ὄψιν τῆς σφαίρας κατὰ τὰ κλίματα, τὰς ὥρας τοῦ χρόνου καὶ τὴν κατασκευὴν τοῦ ἐδάφους. Ὑπάρχουσι μετέωρα πύρινα, ἐναέρια, ὑδρογενῆ καὶ γήϊνα. Καὶ ἡ μὲν θερμότης, τὸ φῶς, τὸ ἠλεκτρικὸν πῦρ καὶ ὁ κεραυνὸς ἀνάγονται εἰς τὴν πρώτην κατηγορίαν· ἅπασαι δὲ αἱ κινήσεις τοῦ ἀέρος ἀπὸ τῆς λεπτοτάτης αὔρας τῆς γῆς καὶ τῆς θαλάσσης μέχρι τῶν τυφώνων καὶ τῶν πρηστήρων τῶν ἀνατρεπόντων πάντα ἐπὶ τῆς γῆς, μηδ' αὐτῶν τῶν στερεωτέρων κτιρίων ἐξαιρουμένων, ἐνίοτε δὲ καὶ λόφους ἐξομαλιζόντων, ἀνήκουσιν εἰς τὴν δευτέραν κατηγορίαν. Ἡ δὲ τρίτη περιλαμβάνει τὰ ὑδρογενῆ μετέωρα, ἀπὸ τῆς λεπτοτέρας νοτίδος τῆς συγκροτούσης σταγόνας δρόσου κατὰ τὰς διαυγεῖς νύκτας τοῦ ἔαρος καὶ τοῦ φθινοπώρου, μέχρι τῶν μεγάλων ἐκείνων κατακλυσμῶν καὶ τῶν αἰφνιδίων ἐπιδρομῶν τῆς θαλάσσης ἐπίσης τρομερῶν ὡς καὶ αἱ θύελλαι. Καὶ ἐπὶ τέλους ἡ τάξις τῶν γηΐνων μετεώρων σύγκειται ἐκ τῶν παθῶν τῆς γῆς, τῶν θερμῶν καὶ μεταλλικῶν ὑδάτων, τῶν ἡφαιστίων καὶ τῶν ἐκρήξεων αὐτῶν, καθὼς καὶ τῶν σεισμῶν πρὸς οὓς, ὡς πρὸς φαινόμενα καταστρεπτικὰ τοῦ ἀνθρωπίνου εἴδους, οὔτε ὁ κεραυνὸς, οὔτε αἱ καταιγίδες, οὔτε οἱ κατακλυσμοὶ συγκρίνονται.

Ὁ Ἀριστοτέλης, πρὸς ὃν ὀφείλομεν τὴν μετεωρολογικὴν ταύτην διαίρεσιν, περιέγραψε μετὰ πολλῆς ἀκριβείας τὰ ἀποτελέσματα τῶν σεισμῶν. Ποτὲ μὲν ῥιπτοῦνται ἄνω καὶ κάτω κατ' ὀρθὰς γωνίας, ποτὲ δὲ κυματίζουσι τὸ ἔδαφος ὡς ἂν ἦτο ὑγρὸν, ἄλλοτε ἀναπάλλοντες ἀνατρέπουσι τὰ ἀντικείμενα κατὰ μίαν πρόωσιν, ἢ ταῖς εἰς ἑκάτερον ἐγκλίσεσι καὶ ἀναπάλσεσι διορθοῦσιν ἀεὶ τὸ σειόμενον, καὶ πολλάκις ποιοῦντες ἐγκύκλιον τὴν κίνησιν τῶν ἀντικειμένων, τὰ στρέφουσι περὶ ἑαυτά. Συμβαίνουσι δὲ καὶ μεγάλαι καὶ μικραὶ κινήσεις, αἵτινες ἢ κυμαίνουσι βραδέως τὸ ἔδαφος, ἢ συνταράσσουσιν αὐτὸ δι' ἀλλεπαλλήλων παλμῶν. Ὅταν ἀναπολήσωμεν ποσάκις ἡ Μικρὰ Ἀσία, ἡ Ἑλλὰς, ἡ Ἰταλία, καὶ ἡ Ἰβηρικὴ χερσόνησος διεφθάρησαν ὑπὸ σεισμῶν καὶ ὑπογείων πυρῶν, ἐννοοῦμεν ὅτι ὁ Ἀριστοτέλης ἔγραψε περὶ σεισμῶν καλῶς πρῶτον μελετήσας τὰ περὶ αὐτῶν. Εἶναι δὲ ἄπορον πῶς ὁ Ὅμηρος, εἰ καὶ ὡμίλησε περὶ τοῦ *γαίης κινητῆρος* Ποσειδῶνος, οὐδὲν εἶπε περὶ σεισμῶν ἢ περὶ ἡφαιστείων· ἀκύμαντος λοιπὸν ὑπῆρξεν ἡ ἐποχὴ καθ' ἣν ἤνμασεν. Ὁ Οὐεργίλιος ὅμως περιέγραψεν εὐφυέστατα τοὺς παροξυσμοὺς τῆς Αἴτνης, περὶ ὧν ἐσιώπησεν ὁ Ὅμηρος.

Ἡ ἱστορία τῶν σεισμῶν τῆς γῆς καὶ τῶν πολυαρίθμων πόλεων ὅσας κατέστρεψαν, καταπλήττει τὴν φαντασίαν. Ἐπὶ τῶν πρώτων αἰώνων τοῦ χριστιανι-

σμοῦ, αἱ πόλεις τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ τῶν νήσων τῆς Ἑλλάδος συνεξηφανίσθησαν σχεδὸν πολλάκις μετὰ τῶν ἰδίων κατοίκων. Ἀλλὰ καὶ κατὰ τοὺς ἑπομένους χρόνους πολλὰς τοιαύτας καταστροφὰς διηγοῦνται οἱ χρονογράφοι. Κατὰ μὲν τὴν τελευταίαν ἑκατονταετηρίδα ἡ καταστροφὴ τῆς Λισσαβόνης καὶ ἡ τῆς Λίμας, οἱ σεισμοὶ τῆς Καλαβρίας καὶ τῶν δυτικῶν Ἰνδιῶν· κατὰ δὲ τὴν ἐνεστῶσαν, οἱ σφοδροὶ κλόνοι τοῦ ἀμερικανικοῦ ἐδάφους ὅπου ἀπωλέσθησαν ἑκατὸν περίπου χιλιάδες ψυχῶν, ἡ συμφορὰ τῆς Γουαδαλούπης, τοῦ Ἀλεπίου καὶ τῆς Τιβεριάδος ὧν τὰ τείχη καταδαφίσθησαν, ἐσχάτως δὲ, τὸ 1846 ἔτος, ὁ σεισμὸς τοῦ Νασσὼ, μεταξὺ Γαλλίας, Βελγικῆς, Ὀλλανδίας, Ἀνοβέρου, Βαυαρίας καὶ Ἑλβετίας, εἰ καὶ ἄτονος, ὑποδεικνύουσιν ὅτι τὰ συμβαίνοντα καθ' ἡμᾶς οὔτε νέα οὔτε ἔκτακτα εἶναι. Καὶ ἵνα ὁμιλήσωμεν ποιητικῶς, καταβαίνομεν τὸ ῥεῦμα τῶν αἰώνων, καὶ δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν μετὰ τοῦ ἱεροφάντου· Ποῖα τὰ ἐσόμενα; Ὁποῖα τὰ παρελθόντα. Ὅθεν οὔτε νὰ φοβώμεθα οὔτε νὰ ἐλπίζωμεν πρέπει μείζονα δυστυχήματα ἢ εὐτυχήματα. Ὁ τελευταῖον μάλιστα συμβὰς μικρὸς σεισμὸς ὅστις, ὡς καὶ ὁ τοῦ 1846 ἔτους, ἐκλόνησεν ὀλίγην χώραν κατὰ τὰς Ἄλπεις, ἔχει καὶ ἰδιαίτερον ὄνομα παρὰ Οὐϊργιλίῳ, λέγοντος μεταξὺ τῶν ἄλλων τεραστίων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ὅτι αἱ Ἄλπεις « τρέμουσιν ἕνεκα κλόνων ἀσυνήθων » **insolitis tremuerunt motibus Alpes!** Ἐγένετό τις ἄρα μεταβολὴ μετὰ δεκαεκτὼ ἑκατονταετηρίδας; τὰ αὐτὰ πράγματα καὶ τὰ αὐτὰ ὀνόματα.

Ὁ Κ Dupetit - Thouars ὅστις κατὰ τὴν περίφημον ἀργοναυτικὴν ἐκστρατείαν του παρετήρησεν ἐπιμελῶς καὶ ἐπιμελῶς περιέγραψε τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἠφαιστείων τῆς Ἀμερικῆς, εἶπεν ὅτι οἱ ἐντόπιοι φοβοῦνται μᾶλλον τῶν ξένων τὰς κινήσεις, τῆς γῆς. Καὶ φαίνεται ὅτι καθόσον ἐξοικειοῦταί τις μετὰ τοῦ μετεώρου τούτου τὸ φοβεῖται ἔτι μᾶλλον, ὅπως συμβαίνει καὶ μετὰ τοῦ λέοντος. Μόλις γίνονται ἐπαισθητοὶ οἱ πρῶτοι παλμοὶ τῆς γῆς, καὶ οἱ κάτοικοι τρέχοντες ἔκφρονες καταφεύγουσιν εἰς τὰς ἀγορὰς μακρὰν τῶν καταπιπτουσῶν οἰκιῶν. Φροντίζουσι δὲ μόνον νὰ λάβωσιν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν, καὶ συνεχῶς ὁ φόβος θανάτου ἐπικειμένου τοὺς ἀναγκάζει νὰ ἐπανορθώσι πολλὰ ἀνομήματα καὶ νὰ ἀποδίδωσιν ἀγαθὰ σφετερισθέντα. Πολλάκις καὶ τὰ ζῶα καταλαμβάνονται ὑπὸ τοῦ παντοῖου φόβου, ἂν καὶ ὁ Κ. Βουσσιγκὼλτ ἴδε τὸ ἐναντίον· ὥστε τὸ φαινόμενον τοῦτο ἐπενεργεῖ οὐ μόνον εἰς τὸν φυσικὸν ὀργανισμὸν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν ἠθικὸν βίον. Τὸ ἰσχυρότερον, τὸ βαθύτερον, τὸ παντοδύναμον αἴσθημα εἶναι τὸ τῆς μητρὸς πρὸς τὰ ἴδια τέκνα· καὶ ὅμως εἰς τρεῖς περιπτώσεις οἱ παρατηρηταὶ τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας ἴδον αὐτὸ ἡττώμενον· ὅταν γαλακτοτροφοῦσα τὸ τέκνον αὐτῆς ἐπιβαίνῃ εἰς πλοῖον καὶ πάσχῃ ναυτίαν, καταλείπει αὐτὸ πολλάκις ὡς ξένον· ὅταν τὸ πλοῖον ἐρ' οὗ ἐπιβαίνει καίεται, καὶ ὅταν εὑρίσκεται εἰς χωρίον προσβαλλόμενον ὑπὸ πυρὸς ἐχθρικοῦ. Κατὰ τὰς δύω τελευταίας ταύτας περιστάσεις φεύγει μόνη, ἐνῷ ἂν δὲν ἐκαίετο τὸ πλοῖον, ἢ ἂν δὲν ἠκούοντο πυροβολήσεις, ἤθελε πνιγεῖ ἢ φονευθῆ ὑπερασπιζομένη τὸ τέκνον της. Ὑπάρχει δὲ καὶ τετάρτη περίπτωσις, ἡ τοῦ σεισμοῦ, καθ' ἣν ὁ φόβος ἐπικρατεῖ τῆς μητρικῆς στοργῆς. Πολλάκις μητέρες ἀφῆκαν εἰς τὰς κοιτίδας τὰ ἴδια τέκνα, κατεχόμεναι ὑπὸ ἑνὸς μόνου αἰσθήματος, τοῦ τρόμου.

Εἰς τὴν Γαλλίαν, ὡς καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Ἀμερικὴν, ὁ τρόμος ὃν ἐμποιοῦσιν οἱ πρῶτοι κλόνοι εἶναι φυσικός. Μόνη ἡ ἰδέα τῆς συντελείας τοῦ κόσμου ἐπικρατεῖ. Πάντες τρέχουσιν εἰς τὸ νὰ τύχωσι τῆς ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν· αἱ δὲ ἐξομολογήσεις, γινόμεναι μεγαλοφώνως καὶ πρὸς ἀλλήλους, ἀκούονται πανταχοῦ. Τότε ἐπικρατεῖ μόνον τὸ αἴσθημα ἐκεῖνο ὃ πολλάκις ἐξέφρασεν ὁ Ὀβίδιος, ὅτι ἡ ἐξομολόγησις τῶν ἁμαρτιῶν προκαλεῖ συγχώρησιν·

Numen confessis aliquod patet.

Ὅτε συνέβη σεισμὸς εἰς Καρακάσαν, ὅπου ἀπωλέσθησαν εἰκοσιπέντε χιλιάδες ψυχῶν, ὁ ἐπίσκοπος, ἐξερχόμενος τῆς οἰκίας του ὅπως τελέσῃ τὰ τοῦ θείου ἐπαγγέλματός του, οὕτω πως συνεπιέσθη ὑπὸ τοῦ πλήθους ἐπικαλουμένου τὴν πνευματικήν του ἀντίληψιν, ὥστε καταπεσὼν παρακείμενος τοῖχος ἀφ' οὗ δὲν ἔφθασε νὰ μακρυνθῇ, ἐφόνευσεν αὐτόν. Αἱ διδόμεναι πρὸς τοὺς ξένους ὁδηγίαι τί νὰ πράξωσιν ἐάν ποτε συμβῇ σεισμὸς, δὲν εἶναι ἐνθαρρυντικαί· παραγγέλλονται νὰ ἵστανται μακρὰν τῶν τοίχων καὶ τῶν ἀποτόμων βουνῶν, ἵνα μὴ κρημνισθέντων συντριφθῶσι· νὰ ἔχωσι ἀνοικτοὺς τοὺς βραχίονας ἀπὸ δεξιῶν πρὸς ἀριστερὰ, καὶ τοὺς πόδας ἀρισταμένους ἵνα μὴ καταποθῶσιν ἐὰν ἡ γῆ γείνῃ κινητὴ ὡς ἡ ἄμμος, ἢ ἂν σχισθῇ. Ὁ Κ. Οὐμβόλδος διηγεῖται περίστασίν τινα καθ' ἣν τὰ ἑρπετὰ χωρίου καὶ τὰ πνεύματα τῶν κατοίκων του ἐτινάχθησαν ἐκεῖθεν ῥεῖθρου ἐπὶ τῶν πλευρῶν βουνοῦ κειμένου ἀντικρύ. Ἐὰν ἡ γῆ εἶναι μαλακὴ, τρέχει τις τὸν κίνδυνον νὰ ταρταρωθῇ ἀνεπιστρεπτί· ἐὰν δὲ πετρώδης, σχίζεται ἐνίοτε καὶ κλείεται πάλιν καταπίνουσα τοὺς πίπτοντας εἰς τὸ βάραθρόν της. Πολλάκις δὲ καὶ ὕδωρ ζέον ἀνέβλυσεν ὑπὸ τοὺς πόδας τῶν συνελθόντων ἵνα φύγωσι τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ· ἄλλαι πάλιν ἀναθυμιάσεις φλογεραὶ καὶ φθοροποιαὶ διαδόμεναι θανατοῦσι τοὺς σωθέντας ἀπὸ τοῦ κινδύνου τῶν καταπιπτόντων οἴκων καὶ τοίχων. Συνεχῶς, ὡς φέρ' εἰπεῖν ἐν τῇ Ἰαμαϊκῇ, αἱ παρὰ τὸν αἰγιαλὸν οἰκίαι βαραθροῦνται, ὥστε ἡ θάλασσα φθάνει μέχρι τῶν ἀνωτέρων ὀροφῶν. Τότε ναῦς πλέουσα ἐπὶ τῆς βεβυθισμένης ἀρχαίας προκυμαίας διὰ τῶν τοίχων καὶ τῶν στεγῶν ἐφ' ὧν εἶχον καταφύγει πολλοὶ τῶν κατοίκων ἔντρομοι, ἔσωσεν ὡς ἐκ θαύματος μέγαν ἀριθμὸν ἀπηλπισμένων. Συνεχῶς δὲ καὶ ὁ βυθὸς τῆς θαλάσσης συνταρασσόμενος μετὰ τῆς γῆς ἐξανοιδεῖ τὰ ὕδατα πλέον καὶ τῆς σφοδροτέρας πλημμύρας, καὶ ἀνίησιν αὐτὰ ὡς ὄγκους λοφώδεις, ὕψος ἔχοντας κατὰ τὴν μαρτυρίαν θεατῶν ἀταράχων, τεσσαράκοντα ἕως ἑξήκοντα ποδῶν. Ἡ

καταστροφὴ τοῦ Θύγλοῦ, στομίου τοῦ Γάγγου, ὅπου ὁλόκληρος χώρα κατεκλύσθη ἐν ὥρᾳ νηνεμίας, ἡ τῆς παρὰ τὴν λίμνην Κελάνης. ὅπου μέγα κῦμα αἴφνης ἀνυψωθὲν, ἐχύθη λάβρον ὑπεράνω τῶν οἰκιῶν καὶ ἐξηφάνισε συγχρόνως τάς τε οἰκίας καὶ τοὺς ἐν αὐταῖς, εἶναι περιστάσεις πλημμύρας προελθοῦσαι ἀναντιῤῥήτως ἐκ τῶν σπασμῶν τοῦ ὑπὸ τῆς θαλάσσης καλυπτομένου ἐδάφους Προσθέτει δὲ καὶ τρίτην καταστροφὴν, σχέσιν ἔχουσαν πρὸς τὰς ἡμετέρας ἀκαδημίας. Νέος τις ἀξιολογώτατος, ἐν ᾧ διεβαίνεν ἐφ' ἁμάξης παρὰ τὴν παραλίαν τῶν Γαδείρων τὴν ἡμέραν τοῦ σεισμοῦ τῆς Λισσαβόνης, ὄρος ὕδατος ὑπερνεφὲς κατέκλυσε τὸν αἰγιαλὸν, καὶ ἐπανελθὸν εἰς τὸ κύτος αὐτοῦ συμπαρέσυρε τὸν νέον ὁδοιπόρον, κληρονόμον ἐνδόξου ὀνόματος· ἦτο δὲ οὗτος ὁ υἱὸς τοῦ Ἀοδοβίκου Ῥακίνα μέλους τῆς ἀκαδημίας τῶν Ἐπιγραφῶν, καὶ ἔγγονος τοῦ Ἰωάννου Ῥακίνα ἐκ τῶν τῆς Γαλλικῆς ἀκαδημίας.

Δὲν εἶμαι τῆς γνώμης ἐκείνων οἵτινες θεωροῦσιν ὡς τὸ δεινότατον τῶν δυστυχημάτων τὸ νὰ ἀποθάνῃ τις μετὰ πολλῶν ἄλλων· διότι δὲν παρέρχεται ἡμέρα καθ' ἣν δὲν ἐκμετροῦσι τὸ ζῆν, καθ' ὅλην τὴν οἰκουμένην, ἑκατὸν περίπου χιλιάδες ἀνθρώπων. Τί μέλει εἰς Ἰνδὸν τοῦ Γάγγου ἂν ἀπέθανε συγχρόνως μετ' αὐτοῦ καὶ Ἀμερικανὸς τοῦ Μισισίππη ἢ τῆς Ἀμαζόνος; Ἀλλ' ὅταν ἡ ἱστορία, ἢ ζῶντες μάρτυρες διηγοῦνται ἐκτάκτους καταστροφὰς, καθ' ἃς μέγας ἀριθμὸς ἀνθρώπων ἀπωλέσθη, ἐνῷ μάλιστα δὲν προϋπῆρχε φόβος τοιαύτης συμφορᾶς, τότῳ μᾶλλον λυπούμεθα ὅτῳ πλείονες ἦσαν οἱ ἀπολεσθέντες. Ἰδοὺ διὰ τί συνεταράχθη ἅπασα ἡ Εὐρώπη ὅτε τὸ 1755 ἔτος συνέβη ὁ σεισμὸς τῆς Λισσαβόνης.

Ἀκούσωμεν πῶς διηγεῖται αὐτὴν μάρτυς αὐτόπτης.

« Τὴν 1 Νοεμβρίου περὶ τὴν ἐννάτην ὥραν τῆς πρωΐας, ἠσθάνθημεν ἰσχυρότατον σεισμὸν διαρκέσαντα ἓν περίπου δέκατον τοῦ λεπτοῦ, ὅτε πᾶσαι αἱ ἐκκλησίαι καὶ αἱ μοναὶ τῆς πόλεως, ἔτι δὲ καὶ τὰ ἀνάκτορα, καὶ τὸ παρακείμενον μεγαλοπρεπέστατον θέατρον, κατεκρημνίσθησαν. Ἐνὶ λόγῳ οὐδεμία οἰκοδομὴ ἀξία λόγου ἔμεινεν ὀρθία· ἀλλὰ καὶ τὸ ἓν τέταρτον ὡς ἐγγύτατα τῶν ἰδιαιτέρων οἰκιῶν κατέπεσον, καὶ τριάκοντα περίπου χιλιάδες ψυχῶν ἀπωλέσθησαν κατὰ τοὺς μετριωτέρους ὑπολογισμούς... Ὁ δὲ φόβος καὶ ἡ ἀπελπισία εἶχον τοσοῦτον κορυφωθῆ, ὥστε καὶ οἱ εὐσταθέστεροι δὲν ἐτόλμησαν νὰ μείνωσι μίαν μόνην στιγμὴν διὰ νὰ παρασύρωσιν ὀλίγας πέτρας ἄνωθεν προσφιλοῦς ὄντος, εἰ καὶ πολλοὶ ἤθελον σωθῆ διὰ τούτου· ἀλλὰ πάντες καὶ ἕκαστος ἰδίως ἐσκέπτοντο περὶ τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας... Ὁ ἀριθμὸς τῶν φονευθέντων ἐντὸς τῶν ἐκκλησιῶν ὑπῆρξε πολὺ ἀνώτερος τοῦ τῶν πεσόντων καθ' ὁδὸν καὶ ἐντὸς οἰκιῶν· διότι ἐπισήμου οὔσης τῆς ἡμέρας ἐκείνης καὶ ἱερουργούντων τῶν ἱερέων, οἱ ναοὶ ἦσαν πλήρεις. Καὶ σημειωτέον ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐκκλησιῶν εἶναι ἀνώτερος τοῦ ἀριθμοῦ ὅλων τῶν ἐν Λονδίνῳ καὶ Οὐεστμινστέρῳ (ὁ ὁμιλῶν εἶναι Ἄγγλος)· τὰ κωδωνοστάσια ἅτινα εἶναι ὑψηλότατα κατέπεσον σχεδὸν ὅλα μετὰ τῶν θόλων τῶν ἐκκλησιῶν, ὥστε ὀλίγιστοι ἐσώθησαν . . .

» Δύο περίπου ὥρας μετὰ τὸν κλόνον, πυρκαϊὰ ἐξεῤῥάγη εἰς τρία μέρη τῆς πόλεως, διαδοθεῖσα ὑπὸ τοῦ πυρὸς τῶν μαγειρείων. Συγχρόνως δὲ ἄνεμος σφοδρότατος διαδεχθεὶς τὴν νηνεμίαν ἐπὶ τοσοῦτον ἐξῆψε τὴν πυρκαϊὰν, ὥστε ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν ἡ πόλις κατετεφρώθη. Πάντα τὰ στοιχεῖα εἶχον συνωμώσει ἵνα ἐπιφέρωσι καταστροφήν. Εὐθὺς δὲ μετὰ τὸν σπασμὸν ὅστις σχεδὸν ἐγένετο ὅτε συνέβη καὶ ἡ μεγαλητέρα ἐξοίδησις τῶν ὑδάτων, τὸ κῦμα ἀνέβη τεσσαράκοντα πόδας ὑψηλότερον εἴπερ ποτε, καὶ ἀπεσύρθη πάραυτα. »

Ἦτο φόβος μὴ γεννήσωσιν ἐπιδημίαν τὰ τόσα πτώματα· « ἀλλὰ, ὡς λέγει ὁ ἱστορικὸς, τὸ πῦρ κατηνάλωσεν αὐτὰ προλαβὼν τὸ κακὸν τοῦτο ἀποτέλεσμα. » Ἐφοβοῦντο δὲ καὶ τὴν πεῖναν, ἀλλ' ἐσώθησάν τινες ἀποθῆκαι. Καὶ ὅμως κατὰ τὰς πρώτας τρεῖς ἡμέρας, *μία οὐγγία ἄρτου ἐτιμᾶτο μιᾶς λίτρας χρυσοῦ*. Ὑπῆρχε πρὸς τούτοις καὶ τρίτος φόβος μέγας μὴ ἡ τελευταία τάξις τοῦ λαοῦ, ὠφελουμένη ἀπὸ τῆς ταραχῆς, φονεύσῃ καὶ κλέψῃ τοὺς εὐαρίθμους ὅσοι ἔσωσάν τινα πράγματα. *Καὶ τοῦτο συνέβη μέχρι τινός*· διὸ προσέταξεν ὁ βασιλεὺς νὰ στήσωσιν ἀγχόνας πέριξ τῆς πόλεως, καὶ μετὰ ἑκατὸν περίπου θανατικὰς ἐκτελέσεις, τὸ κακὸν ἀνεχαιτίσθη.

» Ἐκ τῶν τριακονταοκτὼ συγκατοίκων μου ἐσώθησαν τέσσαρες. Ὀκτακόσιοι εὗρον τὸν θάνατον ἐντὸς τῆς πολιτικῆς φυλακῆς, καὶ χίλιοι διακόσιοι ἐντὸς τοῦ γενικοῦ νοσοκομείου. Οἱ μοναχοὶ τῶν πλείστων μοναστηρίων, περιεχόντων ἀνὰ τετρακοσίους, ἐφονεύθησαν ὅλοι. Ὁ πρέσβυς τῆς Ἱσπανίας μετὰ τριακονταπέντε ὑπηρετῶν ἀπωλέσθη ἐπίσης.. Κατ' εὐτυχίαν ὁ βασιλεὺς καὶ ἡ βασίλισσα ἦταν εἰς Πελέμην, τέσσαρας σταδίους μακρὰν τῆς πόλεως· τὸ παλάτιον ἐκρημνίσθη ὑπὸ τοῦ πρώτου κλόνου, ἀλλ' οἱ κάτοικοι τοῦ τόπου βεβαιοῦσιν ὅτι τὸ κατάστημα τῆς Ἱερᾶς ἐξετάσεως κατέπεσε πρῶτον. Ἐμπορικαί τινες πόλεις ἐκ τῶν ἀξιολογωτέρων εὑρίσκονται εἰς χείρονα ἔτι κατάστασιν. Ἡ ὅλη διάρκεια τοῦ σεισμοῦ μετὰ τὸν πρῶτον κλόνον τὸν καὶ ὀλεθριώτερον, ὑπῆρξε πέντε ἕως ἑπτὰ λεπτῶν » λογιζομένων δὲ καὶ τῶν φονευθέντων περὶ τὴν πόλιν, ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀποθανόντων ἀνέβη εἰς ἑξήκοντα χιλιάδας.

Ἐν γένει ἡ διάρκεια τῆς κινήσεως δὲν ὑπερβαίνει τὰ δύο λεπτὰ, συνήθως δὲ εἶναι καὶ πολὺ συντομωτέρα· ἀλλὰ τὸν κύριον κλόνον διαδέχονται ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας, ἢ καὶ ἑβδομάδας ἀσθενέστεραι δονήσεις. Οἱ σεισμοὶ τῆς Καλαβρίας κατὰ τὴν τελευταίαν ἑκατονταετηρίδα διήρκεσαν ἐπὶ πλεῖστα συνεχῶς ἔτη, περὶ δὲ τὰ πρόσβορρα τῆς Ἰρλανδίας μέρη ὑπάρχει θέσις ὅπου καθ' ἑκάστην ἐπαναλαμβάνεται τὸ αὐτὸ φαινόμενον. Κατὰ τοὺς κυρίους Οὐμβόλδον καὶ Βουσσιγκὼλτ δὲν παρέρχεται ἡμέρα, τοὐλάχιστον ἐν τῇ Ἀμερικῇ, χωρὶς νὰ σεισθῇ ἡ γῆ· ὥστε ἡ ἀέναος κίνησις εἶναι ἡ φυσικὴ οὕτως εἰπεῖν κατάστασις τῆς ἐπιφανείας τῆς ὑδρογείου σφαίρας.

Ἀλλ' οἱ σεισμοὶ δὲν ἐνεργοῦσιν ἐπὶ μόνους τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὰ λοιπὰ ἔμψυχα ὄντα· ἡ ὀλεθρία αὐτῶν ἐνέργεια ἀλλοιοῖ πολλάκις τὴν ὄψιν τόπου τινός, κατακρημνίζουσα ὄρη ἀπότομα, μεταβάλλουσα πεδία εἰς λόφους ἢ κοιλάδας, ἢ εἰς εὐρεῖς καὶ βαθυτάτους χάνδακας ἀπείρων σταδίων μῆκος ἔχοντας, μετανιστῶσα ἀλλαχοῦ τὰ ῥεῖθρα τῶν ποταμῶν, διακόπτουσα αὐτούς, ἢ ξηραίνουσα τὰς παλαιὰς πηγὰς καὶ ἀναδεικνύουσα νέας. Τοιαῦτα παραδείγματα ἀπαντῶνται οὐκ εὐάριθμα εἰς τὴν ἀρχαίαν καὶ τὴν νεωτέραν ἱστορίαν, οἱ δὲ ποιηταὶ ἔψαλον τὰς καταστροφὰς ταύτας διὰ στίχων τόσῳ πλέον ὡραίων ὅσῳ τρομερωτέρα ἦτο ἡ ὑπόθεσις. Ὁ Ὀβίδιος, ὁ Λουκρήτιος, ὁ Στάκηος, ὁ Σενέκας, ὁ Ἀμμιανὸς Μαρκελλῖνος καὶ ὅλοι οἱ χρονογράφοι, ἐπιφέρουσι περιεργοτάτας παρατηρήσεις περὶ τῶν μετεώρων τούτων. Κατ' ἔτος οἱ σεισμοὶ ἀνατρέπουσι τὰς στήλας τῆς Παλμύρας καὶ τῆς Ἡλιουπόλεως, ὅσαι διέφυγον τὴν μανίαν τῶν ἀνθρώπων. Παρετηρήθη δὲ ὅτι ἐν γένει αἱ γοτθικαὶ οἰκοδομαί, ὡς ἔχουσαι ἁψῖδας, καὶ γωνίας καὶ διαιρέσεις θολωτάς, ἀντέχουσι πλέον τῶν ἑλληνικῶν εἰς τοὺς σεισμούς. Αἱ πλεῖσται τῶν χριστιανικῶν οἰκοδομῶν, αἱ κτισθεῖσαι πλησίον τῶν Ἑλληνικῶν κτιρίων ἅτινα δὲν εἶχον κρημνισθῆ ὑπὸ τῶν σεισμῶν ἐπέζησαν εἰς ταῦτα. Ὅταν ἐπεξεργόμενοι τὸ περὶ ἀρχιτεκτονικῆς σύγγραμμα τοῦ Δυράνδου, ὅπου πᾶσαι αἱ οἰκοδομαὶ εἶναι ἐζωγραφημέναι, συγκρίνομεν αὐτὰς πρὸς ἀλλήλας, ἀποροῦμεν διὰ τὴν σμικρότητα τῶν περιφήμων τῆς Ἑλλάδος· κατεσκεύαζον δὲ αὐτὰς μικράς, διότι διὰ τὴν ἀστασίαν τοῦ ἐδάφους, δὲν ἐτόλμων νὰ τὰς ἀνυψώσωσιν ἐπὶ πλέον. Ὁ ἐν Ἀθήναις ναὸς τοῦ Θησέως, παραβαλλόμενος πρὸς τὴν ἀπέραντον ἐκκλησίαν τοῦ ἐν Ῥώμῃ ἁγίου Πέτρου, οὐδὲ παιδίου πρὸς γίγαντα ἔχει τὸ ὕψος. Ἰδοὺ περίεργός τις μαθηματικὴ παρατήρησις ἀναγομένη εἰς τοὺς ναοὺς τῆς Σικελίας, καὶ μάλιστα εἰς τὰ πολυπληθῆ ἐρείπια τῆς Σελινοῦντος. Ὅπως καταῤῥίψῃ τὰς οἰκοδομὰς ταύτας καὶ παράξῃ τὸν κυκεῶνα ἐκεῖνον τῶν ἐρειπίων ἅτινα βλέπομεν σήμερον, ἡ φύσις εἰργάσθη πολὺ πλέον τοῦ ἀνθρώπου, κατέβαλε πλείονα ἐνέργειαν καταστρεπτικήν, πλείονα δραστηριότητα ἢ αὐτὸς ἵνα ἐξάξῃ τὰ μάρμαρα καὶ τὰς πέτρας ἀπὸ τῶν λατομείων, καὶ πελεκήσας μεταβάλῃ εἰς τοίχους, στήλας καὶ θόλους, καὶ συμπήξῃ αὐτὰ ἀρχιτεκτονικῶς. Τί γενήσεται ἄρα περὶ τῶν κτιρίων ἐφ' ὧν δυνάμεθα νὰ ἐφαρμόσωμεν τὸ περίφημον τοῦτο ἡμιστιχον τοῦ Λουκανοῦ

Etiam periere ruinæ!

Ὅταν παρατηρήσωμεν τὴν ἀπέραντον ἔκτασιν τῶν χωρῶν ὅσας ὑποκινεῖ εἷς καὶ ὁ αὐτὸς παλμὸς σεισμοῦ, πειθόμεθα ὅτι οὔτε αἱ ἤπειροι, οὔτε αἱ θάλασσαι θεμελιοῦνται ἐπὶ βάσεως στερεᾶς, καὶ ὅτι εἶναι ὡς τρισμέγιστα τεμάχια κακῶς ἡνωμένα πρὸς ἄλληλα, κυματιζόμενα καὶ καθήμενα ἐπὶ ὄγκου ῥευστοῦ, ὡς κυματίζονται καὶ κάθηνται οἱ διεῤῥωγότες πάγοι ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας λίμνης φερούσης αὐτοὺς ἀναμίξ, παντοδαπὰς ἔχοντες μορφάς. Τὰ τεμάχια ταῦτα, ἀνυψούμενα ἐκ τῆς μιᾶς ἄκρας καὶ καταδυόμενα ἐκ τῆς ἄλλης ὑπὸ τὸ φέρον αὐτὰ ὕδωρ, παριστάνουσι τὰς ἐξοχὰς τῶν ἡμετέρων ὀρέων, ὧν αἱ κορυφαὶ φαίνονται ὑψηλότεραι ἢ ταπεινότεραι κατὰ λόγον τοῦ ὕψους τῆς βάσεως αὐτῶν, προποιουμένου παρὰ τῆς ἐπ' αὐτοῦ κειμένης ἄλλης ὕλης, τῆς συγκροτούσης ὅ,τι καταλλήλως ὀνομάζομεν *φλοιὸν τῆς σφαίρας*. Ἡ στερεὰ γῆ τῶν ἡμετέρων ἠπείρων μόλις ἔχει ἑξήκοντα χιλιομέτρων παχύτητα, καὶ προσέτι, πρᾶγμα παράδοξον μὲν ἀλλ' ἀποδεδειγμένον, τὸ φέρον αὐτὰς ῥευστὸν εἶναι θάλασσα πυρὸς συμπαγής, μέγας πυρὴν διατηρῶν τὴν πρώτην αὐτοῦ τῆξιν, τὴν ἐλαστικὴν ἀντενέργειαν ἀπὸ τῶν ἔσω εἰς τὰ ἔξω, ὅςτις, ἅμα διαῤῥηγνυομένου μηχανικῶς τοῦ περικαλύμματος αὐτοῦ, διαχέει ἐντὸς τῶν κόλπων του ποταμοὺς ὑγρᾶς λιθάδος (lave) καὶ στήλας ἀερίου, ὧν τοιαύτη ἡ φύσις, ὥστε ἀφοῦ τιναχθῶσιν εἰς μυριάδων μέτρων ὕψος, καταπίπτουσιν οἱονεὶ φέψαλος καὶ τέφρα, ὡς τὸ ὕδωρ ὅπερ, ἐκτοξευόμενον ὡς ἀτμὸς τὸν χειμῶνα ἐν Σιβηρίᾳ, καταπίπτει μεταβεβλημένον εἰς κόκκους χιόνος καὶ πάγου.

Ἀλλὰ παραλείποντες ἐπὶ τοῦ παρόντος τὰς θεωρίας ταύτας, λέγομεν ὅτι ὁ κατὰ τὸ 1755 σεισμὸς τῆς Λισσαβόνης, ἐγένετο ἐπαισθητὸς ἀπὸ περάτων ἕως περάτων τῆς Εὐρώπης. Τὰ μεταλλικὰ ὕδατα ἅτινα δανείζονται τὴν θερμότητα αὐτῶν παρὰ τῶν μυχῶν τῆς γῆς, ὅπου εὑρίσκουσιν, ὡς καὶ τὰ ἡμέτερα ἀρτεσιανὰ φρέατα, πλείονα θέρμην καθ' ὅσον εἶναι μεῖζον τὸ βάθος, ἐθολώθησαν ἀπὸ τῶν βορειοτέρων μερῶν τῆς Βαλτικῆς μέχρι τῶν παραλίων τῆς Ἀφρικῆς, καὶ ἀπὸ τῆς ἀνατολικῆς Εὐρώπης ἕως τῶν νήσων καὶ τῆς ἀρκτικῆς ἠπείρου τῆς Ἀμερικῆς. Καὶ αὐταὶ αἱ κινήσεις ἐγένοντο ἐπαισθηταὶ καθ' ἅπαν τὸ εὐρύχωρον ἐκεῖνο μέρος τῆς γῆς. Ἔχομεν χάρτας ὅλων τῶν μεγάλων τούτων μετεωρολογικῶν ἀποτελεσμάτων. Ἡ γῆ καὶ ἡ θάλασσα φαίνονται ἐκεῖ διῃρημέναι κατὰ τμήματα ὧν αἱ κινήσεις εἶναι σύγχρονοι. Βλέπομεν τὸ Ἀτλαντικὸν τμῆμα, τὸ τοῦ Εἰρηνικοῦ ὠκεανοῦ καὶ τὸ τῆς κεντρικῆς Ἀσίας, πλὴν τῶν μικρῶν ὑποδιαιρέσεων ὡς τῆς Ἰταλίας, τῆς Σικελίας, τοῦ στομίου τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, τῆς Καμτσάτκας, καὶ τῆς λίμνης Βαϊκάλης. Ὡς πρὸς δὲ τοὺς μερικοὺς σεισμούς, ὑπάρχουσιν ἐπίσης διαφόρου δυνάμεως, οἱ κλονοῦντες τμῆμα πρώτης τάξεως, καὶ οἱ μικροὶ ὡς ὁ τοῦ 1846 ἔτους ἐν Νασσῷ. Αἱ εἰς μικρὰς ἐκτάσεις περιοριζόμενοι ἐλάχισται αὗται κινήσεις καὶ ἡ σχεδὸν ἀβλαβὴς αὐτῶν φύσις, ἐγένοντο μᾶλλον ἵνα διεγείρωσι τὸ αἴσθημα τῆς περιεργείας ἢ τοῦ φόβου, καὶ πλὴν τινων δυστυχημάτων εὐτυχῶς εὐαρίθμων, δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν τὸ αὐτὸ καὶ διὰ τὸν τελευταῖον κατὰ τὰς Ἄλπεις σεισμόν. Εἰς τὰ μέρη ὅπου τὸ μὲν ἔδαφος εἶναι λίαν ἀνώμαλον, τὰ δὲ στρώματα αὐτοῦ ἀνεστραμμένα ὡς ἐν Ἑλβετίᾳ, δὲν εἶναι σπάνιοι σεισμοὶ σμικρότατοι κλονοῦντες μίαν μόνην περιφέρειαν, ἐνίοτε δὲ καὶ μίαν μόνην ἐνορίαν. Πλέθρα τινὰ γῆς κακῶς διευθετηθείσης ἀναλαμβάνουσι στεῤῥότητα, ὡς καὶ αἱ

ἀπέραντοι ἤπειροι αἱ ὑπερηφάνως ὀνομαζόμεναι *μέρη τοῦ κόσμου*.

Ἴσως ἂν εἴχομεν ὄργανα ἀντιληπτικώτερα, ἐβλέπομεν τὴν γῆν ἀκαταπαύστως δονουμένην. Οἱ ἀστρονόμοι παραπονοῦνται ὅτι τὰ ὄργανα αὐτῶν διαταρασσόμενα, ἀλλὰ πῶς ἀνεξήγητον, ἀναγγέλλουσι τὴν ἀστασίαν τοῦ φέροντος αὐτὰ γηίνου φλοιοῦ. Κατὰ τοὺς τελευταίους σεισμοὺς τῆς Βιθυνίας, ὁ Κ. Ἠλίας Βωμόν, ἐν ᾧ ἐνσαρκοῦται οὕτως εἰπεῖν σήμερον ἡ γεωλογία, ἠρώτησε τὸν Κ. Ἀβαδίαν, καθιδρύσαντα κατὰ τὰ δυτικὰ Πυρηναῖα τὰ ἐντελέστατα ὄργανα αὐτοῦ, ἐὰν παρετήρησε δι' αὐτῶν στερεώτατα ἐγκαταστημένων εἰς τὰ ὑπόγεια τῆς οἰκίας του, ἔκτακτόν τινα μεταβολήν. Οὗτος δὲ ἀπεκρίθη ὅτι ἐπὶ ὀκτὼ ἡμέρας ἴδε διὰ τῆς διόπτρας καὶ τοῦ μικροσκοπείου τὰς κινήσεις τῆς γῆς, αἵτινες τέσσαρας χιλιάδας σταδίων μακρὰν συνετάραξαν τοὺς Μουσουλμάνους τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, κατεδαφίσασαι τὰς οἰκίας των καὶ καταστρέψασαι τοὺς κατοίκους των.

Εἰς τὰ μέρη τὰ ὑποκείμενα εἰς σεισμοὺς ὑπάρχει ἀρχιτεκτονική της ἰδιάζουσα, ὥστε τὰ κτίρια, ἂν δὲν ἀνθέξωσι νὰ πέσωσι τοὐλάχιστον ἀβλαβέστερον· τὰ κενὰ μέρη τῶν παραθύρων καὶ τῶν θυρῶν χρησιμεύουσιν ὡς ἄσυλα τῶν μὴ προφθανόντων νὰ καταφύγωσιν εἰς θέσεις ἀνοικτάς. Οἱ τοῖχοι γεμιζόμενοι μᾶλλον ἢ κτιζόμενοι ὑπὸ ἀχύρων καὶ κλαδίων ἀντέχουσιν ἕνεκα τῆς ἀσθενείας των. Ἐπὶ τοῦ τρομεροῦ σεισμοῦ τοῦ συμβάντος τὸ 1827 ἔτος ἐν Ἀμερικῇ, ὁ Κ. Βουσσιγκῶλτ, καθήμενος καὶ κρατῶν ὡρολόγιον ναυτικόν, κατεφρόνησε τὸ μετέωρον καὶ ἐμέτρησε τοὺς τακτικοὺς ψόφους τοῦ ὑπογείου κεραυνοῦ διαρκέσαντας ἓξ λεπτά· σημειωτέον δὲ ὅτι ἡ διάρκεια αὕτη ὑπῆρξεν ἡ μεγίστη πασῶν ἐξ ὅλων ὅσαι παρετηρήθησαν. Αἰσθανόμενος ἑαυτὸν ἐν ἀσφαλείᾳ ὁ σοφὸς περιηγητὴς διότι ἡ οἰκία του ἦτο ξυλίνη καὶ ἀχυροσκεπής, ἀφῆκε τὸν σεισμὸν τὰ μὲν ἔπιπλα τοῦ κοιτῶνός του περιφέροντα, αὐτὸν δὲ συνταράσσοντα ἐντόνως ἐπὶ τῆς ἕδρας του, καὶ ἠσχολήθη εἰς τὸ ἔργον του.

Ἀναγινώσκω εἰς τὰς ἐπιστολὰς τοῦ Συνεσίου, γνωστοτάτας γενομένας διὰ τὸν Κ. Βιλλεμαίνου, ὅτι ὁ ἀγαθὸς οὗτος τῆς Ἀφρικῆς ἐπίσκοπος, εὑρισκόμενος ἐν Θράκῃ ἐπί τινος σφοδροτάτου σεισμοῦ, ἐνόμισεν ἀσφαλὲς νὰ καταφύγῃ εἰς τὴν θάλασσαν· « *Ἔσειεν ὁ Θεὸς τῆς ἡμέρας πολλάκις· καὶ πρὸς ἱκετηρίας ἦσαν οἱ ἄνθρωποι, πρηνεῖς οἱ πλείους· τὸ γὰρ ἔδαφος ἐκραδαίνετο, ἐν ᾧ νομίσας ἐγὼ τὴν θάλατταν τῆς γῆς ἀσφαλέστερον καὶ τὸ πέλαγος, κατατείνω δρόμον ἐπὶ τὸν λιμένα, μηδενὶ λόγον δούς, ὅτι μὴ τῷ μακαρίτῃ Φωτίῳ, καὶ τοῦτον πόῤῥωθεν ἐγκραγών, καὶ τῇ χειρὶ σημήνας ὅτι οἰχήσομαι* » (*).

Πολλοὶ ναυτικοί, καὶ μάλιστα ὁ Ναύαρχος Du petit Thouars, ᾐσθάνθησαν δονήσεις ἐν μέσῳ τοῦ πελάγους, καὶ πάντες λέγουσιν ἐκ συμφώνου ὅτι ὁ κλόνος ἦτο ἀπαράλλακτος ὡς τῶν ἐγχριπτόντων εἰς πέτρας πλοίων· ἀλλὰ ποτὲ ἐν μέσῳ τοῦ πόντου δὲν ἐπέφερον βλάβην οἱ σπασμοὶ οὗτοι, ἐνῷ παρὰ τὴν ἤπειρον, καὶ μάλιστα ἐπὶ τῶν σεισμῶν τῆς Ἰαμαϊκῆς καὶ τοῦ Καλλάου, πλοῖα ἐῤῥίφθησαν εἰς τὴν παραλίαν ὑπὸ τῆς συνοδευσάσης τὸν σεισμὸν πλημμύρας καὶ ἀπωλέσθησαν. Ἡ συνταγὴ ἄρα τοῦ ἐπισκόπου τῆς Κυρήνης ἔσεται ἄπταιστος ἐπὶ τοῦ Σηκουάνα, καὶ διὰ τοῦτο προτρέπω τοὺς φοβουμένους τὸν προσεχῆ σεισμὸν — ὅστις ὅμως δὲν θέλει ἔλθει — νὰ κατασκευάσωσιν ἐπ' αὐτοῦ οἰκίας ἀβάθρους συνδεομένας μετὰ τῆς ὄχθης ἢ μετὰ τοῦ μυχοῦ τοῦ ποταμοῦ δι' ἐλαστικῶν καμήλων μόλις μεταδιδουσῶν τὰς κινήσεις τῆς γῆς, ἢ μᾶλλον νὰ κρεμάσωσι τοὺς κραβάτους αὐτῶν ἀπὸ ἀεροστατικῶν μηχανῶν καὶ νὰ ἀναπαυθῶσιν ἐν αὐταῖς. Ὦ! τότε ἡ ἀσφάλεια ἔσεται βεβαιωτάτη, καθόσον τοὐλάχιστον ἀποβλέπει τοὺς ἀπὸ τῶν σεισμῶν κινδύνους!

Ὀλίγα ἔτι ἵν' ἀποδείξωμεν ὅτι μικρὰ ἡ πιθανότης τῆς διὰ σεισμοῦ ἀνατροπῆς τῶν Παρισίων. Οἱ κατασκευάζοντες χάρτας γεωγραφίας φυσικῆς, ἑπόμενοι εἰς τὴν ἀξιόλογον ἰδέαν τοῦ Κ. Καρόλου Δυπίνου, διαιροῦσι τὰ μέρη αὐτῶν διὰ χρωμάτων. Οὕτω, ὅλοι οἱ τόποι ὅπου συνέβησαν συνεχέστερον τρομερώτεροι σεισμοὶ διεκρίθησαν διὰ γραμμῶν βαθύτερον κεχρωματισμένων· ὅσῳ λοιπὸν μελανωτέρα εἶναι ἡ γραμμή, τόσῳ πλέον ὑπόκειται εἰς τὴν ἐνέργειαν τῶν μετεώρων τούτων ὁ τόπος ἐκεῖνος. Ὅθεν, ἐὰν οἱ Γάλλοι ῥίψωσι τὰ βλέμματά των εἰς ἕνα τῶν χαρτῶν τῆς Εὐρώπης, θέλουσιν ἰδεῖ χαίροντες ὅτι τὸ περιλαμβάνον τὸν Σηκουάναν, τὸν Λίγυρον καὶ τὰς ἀρκτικὰς συμβολὰς τοῦ Γιρόνδης, περικαλύπτεται ὑπὸ γραμμῆς καθαρωτάτης σημαινούσης μεγίστην ἀσφάλειαν.

(BABINE. *Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ.*)

ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΖΩΓΡΑΦΙΑ (*)

ΑΛΒΕΡΤΟΣ ΔΥΡΕΡ, ΡΑΦΑΗΛ, ΚΑΙ ΜΙΧΑΗΛ ΑΓΓΕΛΟΣ.

—ο—

Ἀλβέρτος Δύρερ.

Ὁ Ἀλβέρτος Δύρερ ἐγεννήθη τὸ 1470 ἐν Νυρεμβέργῃ, δεκατρία ἔτη πρὸ τοῦ Ῥαφαήλου. Ἐνέκυψεν

(*) Αἱ ἐπιστολαὶ Συνεσίου τοῦ Κυρηναίου. Πολυμένει 61. σελ. 87. Ἐκδ. Βιέννης αψηδ'.

(*) Ἡ ἀνωτέρω διατριβὴ πρωτοτύπως μὲν συγγραφεῖσα γαλλιστί, ἀνέκδοτος δὲ εἰσέτι, ὀφείλεται εἰς τὸν γλαφυρὸν κάλαμον τοῦ Κ. Καρόλου Ποττίνου, περὶ οὗ ἐγράψαμεν ἐν τῷ ΡΚΗ' φυλλαδίῳ τῆς Πανδώρας (σελ. 491). Ἐκδούς, εἰ καὶ μετὰ πολλῆς μετριοφροσύνης, εἰς τὰς ἐπανειλημ-

δὲ νέος ἔτι μετὰ πολλοῦ ζήλου εἰς τὴν τέχνην τῶν χρυσοχόων, ἐκ τῶν ἀξιολογωτέρων κλάδων τῆς καλλιτεχνίας θεωρουμένην τότε. Ἀλλ' ἡ μεταβασις ἀπὸ τῆς χρυσοχοϊκῆς εἰς τὴν σεμνὴν καὶ ἥρεμον γλυπτικήν, τὰ μάλιστα συναρμοζομένην πρὸς τὸν γερμανικὸν χαρακτῆρα, ἦν οὕτως εἰπεῖν φυσική· ὅθεν καὶ ὁ Ἀλβέρτος τοσούτῳ ἐπέδωκεν εἰς αὐτὴν διά τε τῶν ἐπὶ χάλυβος καὶ ἐπὶ ξύλου ἔργων αὐτοῦ, ὥστε ταχέως ἀνεδείχθη ὑπέρτερος πάντων τῶν Γερμανῶν χαρακτῶν· ὅσῳ ὅμως ἀνώτερος καὶ ἂν ἐφάνη μετὰ ταῦτα τῶν ζωγράφων τῆς ἰδίας πατρίδος, ἀναντίρρητόν ἐστι ὅτι ἡ δύναμις τῆς τέχνης καὶ ἡ ἀπαράμιλλος εὐχέρεια αὐτοῦ ἀναφαίνεται ὁλόκληρος ἐν τῇ μετριόφρονι αὐτοῦ γλυφίδι.

Ἀλλ' ἐν ᾧ διέτρεχε θριαμβεύων καθ' ἁπάσας αὐτοῦ τὰς διευθύνσεις τὸ στάδιον τῆς ζωγραφικῆς, ἀνεδεικνύετο συγχρόνως καὶ ἀρχέτυπος χαρακτὴρ τοῦ αἰῶνος, ἐμβαθύνων εἰς τὰ ἔγκατα τοῦ νοὸς ἐν μέσῳ τῶν πολυταράχων κυμάτων τοῦ ἔρωτος· ὥστε ὑπῆρξε φιλόσοφος βαθύς, πραγματευθεὶς περὶ τῶν ἀναγομένων εἰς τὴν τέχνην αὐτοῦ ἐπιστημῶν, καὶ συγγράψας περί τε τῶν ἀναλογιῶν τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος, καὶ περὶ τῆς πολιτικῆς καὶ στρατιωτικῆς ἀρχιτεκτονικῆς. Καθὸ δὲ καλλιτέχνης ἐδημιούργησε κόσμον εὐρυχωρότατον καὶ ὑπερφυέστατον διά τε τὴν ποικιλίαν καὶ τὴν ἁρμονίαν ἑνταυτῷ τῆς ὕλης, κόσμον, εὑρισκόμενον εἰς μόνα τὰ βάθη τοῦ μεσαιῶνος, καὶ συγκαταστρεφόμενον οὕτως εἰπεῖν μετ' αὐτοῦ. Ὅθεν πάντα φαίνονται πρὸς ἡμᾶς θαυμαστὰ καὶ παράστασις τοῦ ἤθους ἐμφαντική, καὶ θέσεις σώματος ἀπαράμιλλοι, καὶ συμπλέγματα πρὸ πάντων ἀναδεικνύουσιν αὐτὸν τὸν πρώτιστον ὅλων τῶν ζωγράφων, συγχρόνως δὲ καὶ νοῦν δεξιόν, καὶ μέγαν ποιητήν. Εἴτε γελᾷ εἴτε κλαίει, ἡ ψυχὴ αὐτοῦ φαίνεται πάντοτε μεγάλη καὶ ἰσχυρά.

Ἴδετε τὴν δημώδη ἐκείνην σκηνὴν τοῦ Ἀλβέρτου, τὸν ἄνδρα τοῦτον καὶ τὴν γυναῖκα ἐκείνην χορεύοντας, καὶ θαυμάσατε τὴν ἀλήθειαν τῆς παραστάσεως καὶ τὸ ὕψος τῆς ποιήσεως, δι' ὃ ὑπερτερεῖ κατὰ πολὺ τὴν φλαμανδικὴν σχολήν.

Πολλάκις παρέστησε τὸν φλαμανδὸν ἀστὸν, ἀπαραλλάκτους ἔχοντα τοὺς ἐλευθέρους αὐτοῦ τρόπους, καὶ τὴν ἰδιάζουσαν αὐτῷ ἀνυπόκριτον μὲν ἀλλὰ χυδαίαν παῤῥησίαν. Παριστᾷ δὲ καὶ τὰ κατ' οἶκον ἁπλούστατα καὶ γαλήνια, εὐστόχως συναρμολογούμενα πρὸς τὸν σοφὸν ὃν θέτει ἐπιμελῶς εἰς τὸ μᾶλλον σκιερὸν καὶ προκαλοῦν τὴν μελέτην μέρος.

Κατὰ τὴν ἐν τοῖς στρατοπέδοις διατριβὴν αὐτοῦ, ἐπλούτισε τὴν φαντασίαν διὰ τῆς ποιήσεως ἥτις ἐχαρακτήριζε τοὺς Γερμανοὺς ἱππότας, διατηρήσαντας πάντοτε τὸ ἦθος βαρύ· αἱ μάχαι ἃς ἐζωγράφησεν, ἀληθῆ ἀριστουργήματα εὐρύθμου διατάξεως, συμπλεγμάτων, στάσεων ἀνδρικῶν συνάμα καὶ συνεσταλμένων, ὡς ἀπῄτουν αἱ πανοπλίαι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἀποδεικνύουσιν ὅτι πάντα ἦσαν συνήθη καὶ ἐφικτὰ εἰς τοῦ Ἀλβέρτου τὴν μεγαλοφυΐαν.

Ἀλλ' ἴδωμεν τὸν Δύρερ καὶ ὡς Γερμανὸν εὐσεβῆ καὶ πάσχοντα· διότι ὁ μὴ ἀναδιφήσας τὰ ἀναρίθμητα θρησκευτικὰ αὐτοῦ ἔργα, τοὺς βίους τοῦ Ἰησοῦ, καὶ μάλιστα τὸ πάθος ὃ μεταδίδει εἰς πᾶσαν αὐτοῦ εἰκόνα, βεβαίως δὲν ἐγνώρισεν αὐτόν. Ὁ Ἀλβέρτος Δύρερ ἐπιστέφει τὰ ἔργα αὐτοῦ διὰ τῆς θρησκείας. Καὶ ὅταν προσεύχεται, ἀνυψοῖ μὲν πρὸς οὐρανὸν βλέμμα πάσχοντος, ἀλλὰ βλέμμα ἐρμηνεῦον ἐλπίδα. Πανταχοῦ βλέπεις ἐν αὐτῷ τὴν ἀνάγκην τοῦ ἀγαπᾶν τὸν πλησίον αὐτοῦ· πανταχοῦ τὴν βαθεῖαν ἐκείνην ταπείνωσιν μεθ' ἧς γονυπετὴς ἐν τῷ ναῷ προσεύχεται· πανταχοῦ τὴν μελαγχολίαν ἥτις κλίνει τὴν κεφαλὴν καὶ ὑγραίνει τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ· πανταχοῦ τέλος πάντων ψυχὴν ἀγωνιῶσαν ἐν δοκιμασίαις, καὶ ἐζήτουσαν ἔλεος! Ἀλλ' ὦ τοῦ ὕψους τῆς Χριστιανικῆς πίστεως! τὰ παθήματα ταῦτα χρησιμεύουσι μετ' ὀλίγον εἰς ἐξεικόνισιν τῶν παθημάτων τοῦ Θεοῦ· διότι τὸ πάθος τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ, τοῦ ὑπερφυοῦς τούτου σημείου, ὃ παραγνωρίζουσα ἡ διαφωνοῦσα Εὐρώπη ἀνυψοῖ ὡς σύμβολον ἀλληλομαχίας, τὸ πάθος λέγω τοῦτο ἐνσαρκοῦται ἐν αὐτῷ τῷ Ἀλβέρτῳ. Ἑκάστη τοῦ καλλιτέχνου σελὶς στεναγμός ἐστιν ἢ δάκρυον χυθὲν εἰς τὸν Γολγοθᾶν. Καὶ ὅταν ἡ Εὐρώπη διχοτομουμένη βιαίως διεγείρῃ τὴν μὲν Γαλλίαν κατὰ τῆς Αὐστρίας, τὸν δὲ Λουθῆρον κατὰ τοῦ Πάπα, ὁ Ἀλβέρτος εἰσβάλλει ἐν τῷ μέσῳ φέρων τὸν σταυρὸν αὐτοῦ μεταξὺ τοῦ συγκρουομένου καὶ διασπωμένου κόσμου, καὶ φέρων αὐτὸν μετ' ἀγάπης ἀνεκλαλήτου. Οὕτω, τὸ σύμβολον ἐκεῖνο ὃ πάντες οἱ ποιηταὶ φέρουσιν ἐπὶ τοῦ στήθους, ἐμπνέει καὶ καταφλέγει ὁλόκληρον τὸν Ἀλβέρτον, καὶ ὁ Θεὸς ὅστις ἐγένετο ἄνθρωπος μετέβαλε τὸν ἄνθρωπον εἰς Θεόν! ἰώ! ποτὲ δὲν ἐξηρευνήθη κατὰ βάθος ὁ Ἀλβέρτος, ποτὲ ὁ μελετήσας αὐτὸν ἱστορικὸς δὲν ἠσθάνθη ὅλον τὸ μέγεθος τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ὀδύνης αὐτοῦ· ποτὲ δὲν ἀπέμαξε τὰ αἰώνια ἐκείνου δάκρυα!

Καὶ πλησίον τῆς μεγίστης ταύτης ὀδύνης τοῦ Χριστοῦ, ὁπόσον ἀνθηραὶ καὶ γαλήνιοι παρίστανται αἱ παρθενικαὶ κεφαλαί, εἰς ἃς μετέφερεν ὁ Ἀλβέρτος τὴν ἀγνότητα καὶ τὴν ταπείνωσιν τῶν παρθένων τῶν γερμανικῶν ἀγρῶν, μετὰ τοιαύτης μάλιστα καθαρότητος, ὥστε βλέπων αὐτὰς καταλαμβάνεσαι ὅλος ὑπὸ αἰσθημάτων ἁγίων ὁποῖα δὲν ἠσθάνθης πώποτε!

Τὸν ἁπλοῦν καὶ ἀπαράμιλλον τοῦτον τρόπον τῆς παραστάσεως, ὁ Ἀλβέρτος ἐσπούδασεν ἐπισκεπτόμενος τὰς καλύβας τῶν πτωχῶν ἐντὸς αὐτῶν, ὑπὸ τὴν ἀγνὴν καὶ σώφρονα στέγην τοῦ χωρικοῦ ἴδεν, οὕτως εἰπεῖν, τὴν μητέρα τοῦ Θεοῦ γεννῶσαν ἐν φάτνῃ. Γνωρίσας τὴν φύσιν ἐκ τοῦ πλησίον, αὐτὴν ἠγάπα νὰ παριστᾷ μετ' ἀκριβείας ἡ γραφὶς αὐτοῦ· Ἐντεῦθεν ἡ γενομένη κατ' αὐτοῦ κατηγορία ὅτι αἱ εἰκόνες τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Θεοτόκου ὅσας ἐζωγράφησεν ἦσαν σαρκικοί. Ἀλλὰ μὴ εἴμεθα ἄδικοι· ἐνθυμηθῶμεν ὅτι ὁ Ἀλβέρτος ἤκμαζε τὴν ΙΣΤ' ἑκατονταετηρίδα ὅτε ἡ ὕλη ἐπεκράτει, καὶ ἐθριάμβευσε μάλιστα ἐπὶ τέλους. Ταύτην εὑρίσκομεν καὶ ἐν τῷ Ἀλβέρτῳ, ὅστις δημιουργῶν ἐν τῇ ἰσχύϊ αὐτοῦ ὀγκώδεις καὶ παχεῖς φλαμανδοὺς, ῥίπτει αὐτοὺς ὡσανεὶ κορεσθεὶς ἢ μυκτηρίζων ἐνώπιον τοῦ σταυροῦ, καταφρονῶν οὕτω τὴν σάρκα πρὸ τοῦ θείου συμβόλου. Ὅθεν ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα, τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακὸν, τὸ ὡραῖον καὶ τὸ δύσμορφον, ἀντιπροσωπεύονται παρ' αὐτῷ, ὅστις βλέπει τὸν κόσμον ὡς ἀπέραντόν τι στάδιον ὅπου παλαίουσι δύο ἀρχαὶ ἀντίθετοι, ἡ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ ἡ τοῦ κακοῦ· καὶ ὡς ὁ Δάντης, ἔχει προσηλωμένους ἐπὶ τοῦ σταδίου τοὺς ὀφθαλμοὺς ὅπως ἴδῃ τίς ἐπὶ τέλους ἐξουσιάσει τὸν κόσμον. Ἀλλὰ τὸ ἀτελεύτητον τῆς πάλης καταβάλλει αὐτὸν, καὶ ἀναπτύσσων τὰς πλατυτάτας πτέρυγας τοῦ νοὸς, ἀναβαίνει εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ καταβαίνει εἰς τὸν ᾅδ ν, καὶ σύρων αὐτοὺς μετὰ θαυμασίας δυνάμεως εἰς τὸ αὐτὸ πεδίον, βιάζει ν' ἀντιπολεμήσωσιν. Ἐξουσιάζει καὶ τὸν Θεὸν καὶ τὸν διάβολον, θέλει νὰ μάθῃ τὴν μέλλουσαν τύχην τοῦ κόσμου, θέλει ἀφεύκτως τὸν νικητήν. Τὸ τεράστειον τοῦτο ἔργον δι' οὗ ἀνεβίβασεν εἰς τοιαύτην περιωπὴν τὴν καλλιτεχνίαν, ἐστὶν ἡ παράφρασις αὐτὴ τῆς Ἀποκαλύψεως. Ὁ Ἀλβέρτος ἀνέβη εἰς τὸ ἀνώτατον λυρικὸν ὕψος· καὶ ὡς κεκοπιακὼς καὶ ἄναυδος μετὰ τὴν πάλην, δεικνύει πρὸς ἡμᾶς διὰ τοῦ μακαρίου αὐτοῦ βλέμματος τὸν θριαμβον τοῦ Θεοῦ. Ὁ δὲ διάβολος ταρταροῦται ὑπὸ τὴν γῆν μυκώμενος ἐμμανῶς, καὶ ἐνῷ ἄγγελος τρέχει νὰ κλείσῃ τὴν ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ὀπὴν, ἄλλος ἄγγελος ἱστάμενος ἐπὶ ὄρους δεικνύει πρὸς τὸν ἅγιον Ἰωάννην τὴν μακαρίαν πόλιν ἧς τὰς πύλας ἀνοίγει ἀπεσταλμένος τις τοῦ οὐρανοῦ. — Τὸ ἀγαθὸν θριαμβεύει, γαλήνη ἐπικρατεῖ κατὰ τὸν οὐρανὸν καὶ ἐπὶ τῆς ἁγίας πόλεως, καὶ νομίζει τις ὅτι ἀκούει ἀπὸ τῆς οὐρανίου μονῆς ψαλμοὺς καὶ ἤχους κιθάρας· πορφυρωτέρω δὲ ὁ διάβολος γίνεται ἄφαντος ἐν τῷ σκότει, ὃ διαδέχεται μικρὸν κατὰ μικρὸν φῶς αἰώνιον.

Οὕτω πᾶσαι αἱ λεπτομέρειαι καὶ αἱ ἀντιθέσεις τοῦ μεσαιῶνος ἀνευρίσκονται ἐν τῷ Ἀλβέρτῳ, καὶ λαοὶ, καὶ ἀστοὶ, καὶ εὐγενεῖς, καὶ ἐκκλησία, καὶ νοῦς, καὶ καρδία, καὶ πρᾶξις, καὶ πνεῦμα, καὶ ὕλη, καὶ κάλλος, καὶ ἀμορφία, ταῦτα δὲ πάντα ἔχοντα μορφὴν ἄτεχνον συγχρόνως καὶ ἐπιστήμονα, μορφὴν ἐναρμόνιον, πρότυπον λαβοῦσαν τὴν οἰκογένειαν, ὡς καὶ ἄλλο νεώτερον αἴσθημα, τὴν μελαγχολίαν. Τοιοῦτος ὁ παράδοξος καὶ μυστηριώδης αὐτοῦ κόσμος ὅπου συναντῶνται καὶ ἡ χαρὰ καὶ ἡ θλίψις, οὗτινος τὴν μὲν κορυφὴν λαμπρύνουσι τὰ ἁγιαίτατα μυστήρια τοῦ Χριστοῦ, εἰς δὲ τὴν βάσιν ἕρπει καὶ παρανήχεται τοῦ ὀλέθρου ὁ δαίμων.

CHARLES S. POTTIN.

(Ἕπεται συνέχεια.)

μένας ἡμῶν αἰτήσεις, συγκατένευσε νὰ ἐπιτρέψῃ ἡμῖν τὴν ἐλευθέραν μετάφρασιν καὶ δημοσίευσιν αὐτῆς, ὡς καὶ τινων ἄλλων ἐπίσης ἀνεκδότων, ἃ θέλομεν ἐπίσης ἐκδώσει. ΣΗΜ. ΤΗΣ ΔΙΕΥΘΥΝ.

ΕΡΜΟΓΛΥΦΕΙΟΝ ΙΩΑΝΝΟΥ ΚΟΣΣΟΥ.

—o—

Μεταξὺ τῶν κατηγοριῶν τὰς ὁποίας ἀποτείνουσι κατὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους οἱ ξένοι, καὶ αὐτοὶ ἔτι οἱ ἧττον ἐπιπόλαιοι ἢ καὶ οἱ πρὸς ἡμᾶς εὐμενεῖς ὡς ὁ λόρδος Καρλάϊλ, ἑπόμενοι εἰς συρμὸν διαρκοῦντα δυστυχῶς πλέον τοῦ συνήθους, εἶναι καὶ ὅτι παραμελοῦμεν τὰς ὡραίας τέχνας, ἀδιαφοροῦμεν πρὸς τὴν βιομηχανίαν, καὶ καλλιεργοῦμεν τὴν γῆν ὅπως καὶ ἐπὶ Ὁμήρου.

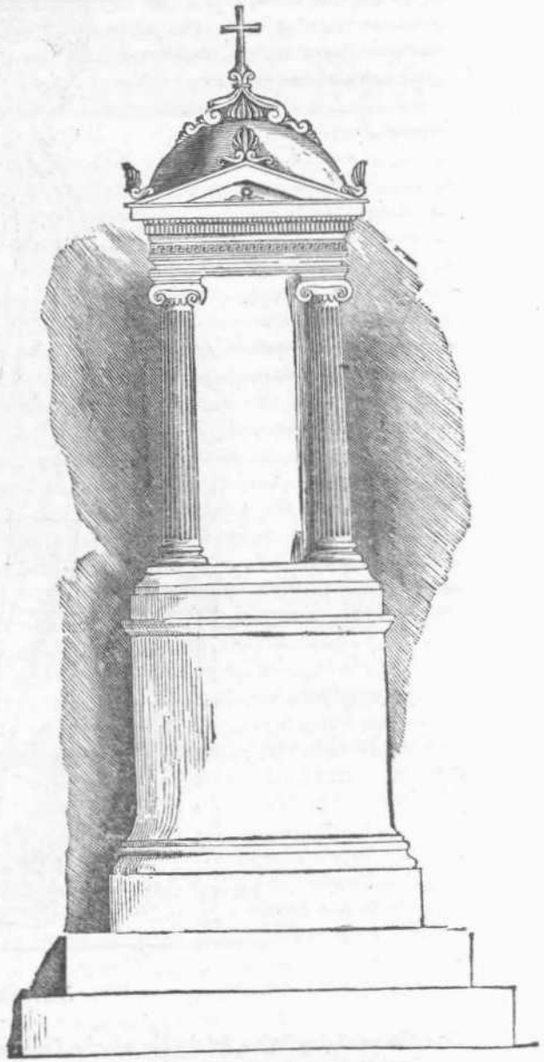

Μνημεῖον Κ. Ἱπλιξῆ.

Ἀλλ' οἱ ἀγαθοὶ αὐτοὶ ἐπικριταὶ λησμονοῦσι τρία τινά· πρῶτον μὲν ὅτι αἱ καλαὶ λεγόμεναι τέχναι δὲν

ἀναπτύσσονται εἰμὴ ὅπου ὑπάρχει πλοῦτος, καὶ ὅτι τόπος γυμνωθεὶς, ἕνεκα πολυετοῦς καὶ καταστρεπτικοῦ ἀγῶνος, πρέπει ἐξ ἀνάγκης νὰ ἐπιδοθῇ κατὰ προτίμησιν εἰς ἀνεύρεσιν τροφῆς καὶ κατασκευὴν καλύβης, ἢ εἰς ἀντικείμενα πολυτελείας· δεύτερον δὲ ὅτι ἡ βιομηχανία πλὴν τοῦ πλούτου ἀπαιτεῖ καὶ πληθὺν χειρῶν, ἧς τινος στερούμεθα διὰ τὴν σμικρότητα.

Πλευρὰ τοῦ μνημείου.

τοῦ Ἑλληνικοῦ βασιλείου, δι' ἣν δὲν εἴμεθα βεβαίως ἡμεῖς ὑπεύθυνοι· καὶ τρίτον ὅτι διὰ νὰ βελτιωθῶσιν αἱ μέθοδοι τῆς γεωργικῆς καὶ νὰ εἰσαχθῶσι νέα ὄργανα ἐντελέστερα, ἐπάναγκες νὰ ἔχωσιν οἱ ἰδιοκτῆται οὐχὶ ἐλάχιστα μόρια ἀλλὰ μεγάλας ἐκτάσεις γαιῶν ὡς ἐν Ἀγγλίᾳ. Τοῦτο δὲ τοσούτῳ εἶναι ἀληθὲς ὥστε καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ὑπὸ τεσσαράκοντα περίπου ἑκατομμυρίων κατοικουμένην Γαλλίαν, τὴν καὶ πλοῦτον καὶ μεγάλους ἰδιοκτήτας ἔχουσαν, καὶ ὁ τρόπος καὶ τὰ ἐργαλεῖα τῆς γεωργίας εἶναι ἀτελῆ καὶ πολὺ κατώτερα τῶν τῆς Ἀγγλίας, εἰ καὶ ὀλίγας ὥρας ἀπέχει τὸ ἓν κράτος τοῦ ἄλλου.

Ἐνθυμούμεθα ὅτι ὁ Κ. Βλαγκῆς, γνωστὸς οἰκονομολόγος τῆς Γαλλίας, ὅτε τὸ 1851 ἔτος ἐπεσκέφθη τὴν παγκόσμιον ἔκθεσιν τοῦ Λονδίνου, ἔγραφεν ὅτι οὐ μόνον τὰ πλεῖστα τῶν γεωργικῶν ἐργαλείων τῆς Ἀγγλίας, ἀλλὰ καὶ τὰ *ὀνόματα αὐτῶν εἶναι ἄγνωστα εἰς τὴν Γαλλίαν*. Ἐξελέγξας μάλιστα τὸ ἀμέθοδον τῆς Γαλλικῆς γεωργίας, κατέκρινε τὴν *προαιώνιον αὐτῆς ἀκινησίαν*.

Τοῦτο ἀποδεικνύει ὅτι ἡ ἀνάπτυξις τέχνης τινὸς ἢ ἐπιστήμης δὲν κρέμαται ἐκ μόνης τῆς ἡμετέρας θελήσεως, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς συνδρομῆς πολλῶν περιστάσεων, αἵτινες διὰ τὰς ὡραίας ἰδίως τέχνας, τὴν βιομηχανίαν καὶ τὴν γεωργίαν, δὲν ὑπάρχουσιν ἔτι δυστυχῶς εἰς τὴν Ἑλλάδα. Καὶ ὅμως, ὡς ἴδομεν μετ' εὐχαριστήσεως πρό τινων μηνῶν ἀναγνόντες τὴν ἔκθεσιν τοῦ διευθυντοῦ τοῦ Πολυτεχνικοῦ Σχολείου (*), πολλοὶ νέοι καί τοι ἀναγνωρίζοντες τὸ ἄγονον τοῦ σταδίου εἰς ὃ ἀποδίδονται, ἐπεδόθησαν εἰς τὰς ὡραίας τέχνας καὶ εὐδοκίμησαν.

Σήμερον δὲ ἔχομεν νὰ ἀναγγείλωμεν καὶ ἄλλο παράδειγμα, τὸ ὁποῖον εὐαγγελίζεται τὴν ἐνίσχυσιν καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς γλυπτικῆς εἰς τὴν ἀρχαίαν αὐτῆς πατρίδα.

Πορευόμενοι τὴν ἄγουσαν εἰς τὸ Φαληρικὸν, ἀνέγνωμεν ἐξ ἀριστερῶν προγραφὴν ἀναγγέλλουσαν ἐργαστήριον γλυπτικῆς· εἰσελθόντες δὲ εἰς αὐτὸ ἴδομεν ἐντὸς δύο αἰθουσῶν προσγείων καὶ ταπεινῶν ἀριθμόν τινα προτομῶν ἐκ γύψου καὶ ἐκ μαρμάρου, εἰς ἃς εἰργάζοντο ὀκτὼ ἢ δέκα ἑρμογλύφοι. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ὑπεθέσαμεν ὅτι ξένος ἦτο ὁ κύριος τοῦ ἐργαστηρίου, καὶ ὅτι διὰ ξένων χρημάτων κατεσκευάζοντο αἱ προτομαί· μετὰ μεγίστης ὅμως εὐχαριστήσεως ἐμάθομεν ὑπὸ τοῦ παρεστῶτος Κ. Ἰωάννου Κόσσου ἐκ Τριπόλεως τῆς Πελοποννήσου, ὅτι αὐτὸς ἦτο ὁ ἐργαστηριάρχης, καὶ ὅτι αἱ προτομαὶ ἐκεῖναι, αἵτινες παριστάνουσι τοὺς ἐγκριτοτέρους τῶν Ἑλλήνων καὶ φιλελλήνων ἀγωνιστῶν, γίνονται δαπάνῃ Ἕλληνος ὁμογενοῦς.

Μετὰ τὰς πρώτας ταύτας συντόμους πληροφορίας, ἐξετάσαντες ἐλάβομεν καὶ τὰς ἑξῆς·

Λόρδος Βύρων.

Ὁ Κ. Ἰωάννης Κόσσος ἐξέμαθε τὰς πρώτας ἀρχὰς τῆς τέχνης του ὑπὸ τὸν πατέρα αὐτοῦ Παναγιώτην, ἄριστον ξυλογλύπτην· μετὰ δὲ ταῦτα φοιτήσας ἐπὶ δύο ἔτη εἰς τὸ ἐν Ἀθήναις Πολυτεχνεῖον, καὶ διακριθεὶς διὰ τῆς εὐφυΐας καὶ ἐπιτηδειότητός του, μετέβη εἰς Ῥώμην ὅπου ἐτελειοποιήθη εἰς τὴν ἀκαδημίαν τοῦ ἁγίου Λουκᾶ, ἀριστεύσας μάλιστα δίς.

Μετὰ τετραετῆ διαμονὴν εἰς Ῥώμην ἐπεσκέφθη, τελειοποιήσεως ἕνεκα, τὰς πρωτευούσας τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Ἀγγλίας, διέτριψεν ἐκεῖ δύο ἔτη, καὶ ἐπανῆλθεν εἰς τὴν πατρίδα, φέρων ἀφθόνους τοὺς καρποὺς τῆς ἐπιμελείας του.

Οἱ καρποὶ ὅμως αὐτοὶ ἤθελον πιθανώτατα μαρανθῇ, ἂν ὁ ἐκ Προύσης φιλογενέστατος Κ. Γεώργιος Π. Λασκαρίδης, φλεγόμενος ὑπὸ πατριωτισμοῦ, δὲν συνελάμβανε τὴν ἰδέαν νὰ συγκροτήσῃ συλλογὴν μαρμαρίνων προτομῶν ἐξεικονιζουσῶν τοὺς διαπρέψαντας κατὰ τὸν ὑπὲρ ἐλευθερίας ἀγῶνα Ἕλληνας καὶ φιλέλληνας, πολιτικούς τε καὶ στρατιωτικούς, τοῦτο μὲν διὰ νὰ στολίσῃ ἐθνικήν τινα αἴθουσαν, τοῦτο δὲ διὰ νὰ ἐνισχύσῃ καὶ τὴν καλλιτεχνίαν τὴν ὁποίαν ἔβλεπε παραμελουμένην παρ' ἡμῖν δι' ἔλλειψιν ἱκανῶν χρηματικῶν πόρων.

Τούτων λοιπὸν τῶν προτομῶν τὴν κατασκευὴν ἀνέθεσεν εἰς τὸν ἡμέτερον Κ. Ἰωάννην Κόσσον, προσδιορίσας μεγαλοπρεπῶς εἰς αὐτὴν ἀδρότατον χρηματικὸν κεφάλαιον, καὶ τὰς πρώτας ἐκείνων ἴδομεν λαξευομένας ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ τοῦ Ἕλληνος καλλιτέχνου.

Ὅθεν ὁ μὲν Κ. Γ. Π. Λασκαρίδης δύναται νὰ θεωρηθῇ δικαίως ὡς ὁ καταβαλὼν τὰ πρῶτα θεμέλια τῆς νεωτέρας γλυπτικῆς ἐν Ἑλλάδι, καὶ διὰ τοῦτο εὐεργέτης ταύτης ἀναδειχθείς, ὁ δὲ Κ. Ι. Κόσσος ὡς ὁ πρῶτος συστήσας ἴδιον ἐκτεταμένον ἑρμογλυφεῖον, χάρις εἰς τὴν φιλογένειαν καὶ τὴν μεγαλοδωρίαν τοῦ Κ. Λασκαριδου, καὶ διευθύνων αὐτὸ μετὰ ζήλου καὶ ἱκανότητος.

Ἐκ τῶν προτομῶν ἀντεγράψαμεν τὴν τοῦ λόρδου Βύρωνος, ἣν τινα δημοσιεύομεν ἐνταῦθα, καί τοι πολὺ ἀπέχουσαν τοῦ πρωτοτύπου κατὰ τὴν τελειότητα· δημοσιεύομεν δὲ συγχρόνως καὶ τὸ ἐν τῷ αὐτῷ καταστήματι κατασκευαζόμενον μνημεῖον τοῦ μακαρίτου Κωνσταντίνου Ἰπλιζῆ ἢ Ἰωνίδου ἀναλώμασι τῶν κληρονόμων αὐτοῦ. Τὸ μνημεῖον τοῦτο εἶναι τετράπλευρον· εἰς ἑκάστην δὲ τῶν τριῶν πλευρῶν, ἐξ ὧν ἀντίγραφον τῆς μιᾶς παρατίθεται ἐνταῦθα,

(*) Ὅρα φυλλ. 126 Πανδώρας.

παριστάνονται αἱ ἀρεταὶ τοῦ φιλογενοῦς ἐκείνου συμπολίτου, ἤτοι ἡ εὐσέβεια, ἡ εὐσπλαγχνία, καὶ ἡ φιλομουσία (*).

Εὐχόμεθα νὰ μιμηθῶσι καὶ ἄλλοι τῶν εὐπόρων ὁμογενῶν τὸ παράδειγμα τοῦ Κ. Γ. Π. Δασκαρίδου, ἐνισχύοντες διὰ τοῦ πλούτου τὸν ὁποῖον ἐχάρισεν ἡ Θεία Πρόνοια πρὸς αὐτοὺς ἀμείβουσα τοὺς κόπους των, τὰς ἀναγεννωμένας τέχνας καὶ ἐπιστήμας εἰς τὴν ἀρχαίαν αὐτῶν πατρίδα.

ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ.

—o—

Τὸ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως ὑπουργεῖον ἐξέδωκε κατ' αὐτὰς « Πίνακα τῆς ἐν τῇ Ἑλλάδι δημοσίας ἐκπαιδεύσεως κατὰ τὸ ἔτος 1854, » οὗτινος τὴν ἀνακεφαλαίωσιν παραθέτομεν κατωτέρω.

Ἐκ τοῦ Πίνακος τούτου ἐξάγομεν τὰ γενικὰ ταῦτα πορίσματα·

ἀ. Ὅτι κατὰ τὸ τελευταῖον ἔτος ὑπῆρχον καθ' ὅλην τὴν ἐπικράτειαν ἀνώτερα καὶ κατώτερα ἐκπαιδευτήρια, ὑπὸ τοῦ δημοσίου καὶ ὑπὸ ἰδιωτῶν συντηρούμενα, ἀπὸ Πανεπιστημίου μέχρι δημοτικῶν σχολείων, 479.

β'. Ὅτι ἐφοίτησαν εἰς αὐτὰ 38018 μαθηταί.

γ'. Ὅτι ἐδίδαξαν 688 διδάσκαλοι, καὶ

δ'. Ὅτι ἐδαπανήθησαν δρ. 881429. 31, ὑπὸ μὲν τοῦ δημοσίου 575199. 17, ὑπὸ δὲ τῶν δήμων καὶ τῶν ἰδιωτῶν 306229. 54.

Συγκρίνοντες τὸν πίνακα τοῦτον πρὸς τὸν ἐκδοθέντα ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ὑπουργείου διὰ τὸ 1853 (**), εὑρίσκομεν τὰς ἑξῆς διαφοράς·

ἀ. Ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐκπαιδευτικῶν πάσης τάξεως καταστημάτων ἦτο τὸ 1853 ἀνώτερος κατὰ τέσσαρα. — (483.)

β'. Ὅτι ὁ τῶν μαθητῶν ἦτο ἐπίσης πολὺ ἀνώτερος· διότι ἐνῷ τὸ 1853 ἀνέβαινεν εἰς 46327, τὸ 1854 κατέβη εἰς 38018, ἤτοι ἠλαττώθη κατὰ 8309.

γ'. Ὅτι καὶ ὁ τῶν διδασκάλων ἦτο ἀνώτερος κατὰ ἑπτὰ — (695)· καὶ

δ'. Ὅτι ἐκ τῶν 881429 δραχμῶν δι' ὧν συνετηρήθησαν κατὰ τὸ 1854 πάντα τὰ ἐκπαιδευτικὰ καταστήματα, τὸ δημόσιον ἔδωκε τὰς 575199. 77, ἐνῷ τὸ 1853 ἐδαπάνησε δρ. 643858, ἤτοι ἑξήκοντα ἐννέα περίπου χιλιάδας περιπλέον.

Ἐκ τῶν τεσσάρων τούτων διαφορῶν μία μόνη ἡ σπουδαιοτάτη, ἡ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μαθητῶν. Καθόσον ἐξηγάγοχεν ἐκ τῆς συμπαραθέσεως τῶν λεπτομερειῶν τῶν δύο πινάκων, ἡ διαφορὰ αὕτη ἐγένετο ἰδίως εἰς τὰ δημοτικὰ σχολεῖα, εἰς ἃ τὸ 1853 ἔτος ἐφοίτων πολὺ πλειότεροι. Ἀλλ' ἡ τοιαύτη ἐλάττωσις εἶναι βεβαίως ἀδύνατος· διότι οὐδεμία μεταβολὴ συνέβη, ὡς φέρ' εἰπεῖν, ἐπιδημία καταστρεπτική, πόλεμος ὀλέθριος, μετοικεσία, ἔλλειψις σχολείων, ἢ ἐκ συνωμοσίας μῖσος πρὸς τὰ γράμματα, ὥστε ὁ ἀριθμὸς τῶν μαθητευομένων ἀντὶ αὐξήσεως νὰ πάθῃ ἐλάττωσιν ὀκτὼ χιλιάδων καὶ ἐπέκεινα.

Ἄρα ἢ ὁ πρῶτος πίναξ ἦτο ἢ ὁ δεύτερος εἶναι ἐσφαλμένος· καὶ τὸ ὑπουργεῖον δημοσιεῦον τοῦτον ὤφειλε συγχρόνως νὰ συγκρίνῃ αὐτὸν πρὸς τὸν προηγηθέντα, ὅπως γίνεται πανταχοῦ ὁσάκις ἐκδίδονται τοιαῦται πολιτειογραφικαὶ εἰδήσεις, καὶ νὰ δηλώσῃ διὰ τί καὶ πόθεν ἡ διαφορά.

Ὁ δεύτερος οὗτος πίναξ ἔχει καὶ ἄλλην ἔλλειψιν·

Ὅπως πληροφορηθῇ τις κατὰ πόσον ὁ ἀριθμὸς τὸν καθ' ἕκαστον νομὸν μαθητευομένων εἶναι ἀνάλογος πρὸς τὸν τῶν κατοίκων αὐτοῦ τούτου τοῦ νομοῦ, καὶ ἑπομένως πρὸς τὸν ὁλικὸν τῆς ἐπικρατείας, ἦτο ἀνάγκη νὰ παραθέσῃ καὶ σημείωσιν τοῦ πληθυσμοῦ, καὶ νὰ ἐξάξῃ αὐτὸ τὴν ἀναλογίαν. Ἡ σημείωσις αὕτη χρησιμεύει εἰς τὸ νὰ μάθωμεν τίς νομὸς ὀργᾷ μᾶλλον πρὸς τὰ γράμματα, ἢ ἂν πολυπληθέστερος ὢν δεικνύῃ ὀλιγωτέραν σπουδὴν πρὸς αὐτά, νὰ ἐξετάσωμεν ποῖα τὰ αἴτια, ἂν δηλαδὴ οἱ κάτοικοι εἶναι ἐνδεέστεροι, ἢ ἂν ὑπάρχῃ ἔλλειψις χειρῶν εἰς ἐργασίαν καὶ βιάζονται νὰ μεταχειρίζωνται τοὺς παῖδας, ἢ μὴ δὲν ἔγινε φροντὶς νὰ συστηθῇ ὁ ἀπαιτούμενος ἀριθμὸς τῶν ἐκπαιδευτικῶν καταστημάτων καὶ τὰ τοιαῦτα. Ἵνα δὲ γίνωσι τὰ ἐξαγόμενα ἀσφαλέστερα, πρέπει νὰ προστεθῇ καὶ πόσος ὁ τῶν ἔξωθεν τῆς Ἑλλάδος ἐρχομένων μαθητῶν, ὡς ἔγινε καὶ ἐν τῷ πίνακι τοῦ 1853 ἔτους.

Οὕτω, παραδείγματος χάριν, ὁ νομὸς Φθιώτιδος καὶ Φωκίδος, ἀνώτερος τὸν πληθυσμὸν ὅλων τῶν ἄλλων ἐννέα νομῶν, ὡς περιέχων 190141 κατοίκους, στέλλει εἰς τὰ σχολεῖα αὐτοῦ, κατὰ τὸν πίνακα τοῦ 1854 ἔτους 2958 (*), ὁ δὲ τῆς Εὐβοίας, κατώτερος τὸν πληθυσμὸν ὅλων τῶν ἄλλων νομῶν, ὡς περιέχων 66964, ἤτοι τὸ τρίτον σχεδὸν τῶν κατοίκων τοῦ τῆς Φθιώτιδος, στέλλει 2576, δηλαδὴ 882 μόνον ὀλιγώτερον (**).

Ἐρωτῶμεν τὸ ἐπὶ τῆς Ἐκπαιδεύσεως ὑπουργεῖον· πόθεν ἡ τοσαύτη διαφορά, ἐνῷ μάλιστα ἡ Φθιῶτις ἔχει καὶ γυμνάσιον;

Ὁ πολυπληθέστερος νομὸς τῆς Πελοποννήσου, καὶ δεύτερος τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὸν πληθυσμὸν εἶναι ὁ τῆς Ἀρκαδίας, ὡς ἔχων 125654 κατοίκους· ὑπερτερεῖ δὲ τὸν τῆς Ἀχαΐας καὶ Ἤλιδος μετ' αὐτὸν ἐρχόμενον ὡς πρὸς τὸν πληθυσμὸν κατὰ 400 μόνον ψυχάς. Ἡ διαφορὰ αὕτη εἶναι βεβαίως ἐλαχίστη.

(*) Εἰς ἑπόμενα φύλλα θέλομεν δημοσιεύσει καὶ τὰς ἄλλας πλευρὰς, ὡς καὶ ἄλλα ἔργα τοῦ αὐτοῦ καλλιτέχνου, ἃς ἐξυλογράφησεν ὁ ἡμέτερος Κ. Π. Σκιαδόπουλος, ὅστις, ὡς ὁ ἐπιτηδειότερος τῶν παρ' ἡμῖν ξυλογράφων, ἔπρεπε νὰ σταλῇ εἰς Εὐρώπην διὰ νὰ τελειοποιηθῇ.

(**) Ἴδε φυλλάδ. 81 Πανδώρας.

(*) Ἐν τῷ Πίνακι τοῦ 1854 ἔτους ὑπάρχουσιν ἄπειροι στῆλαι, ἐξ ὧν τινες ἄχρηστοι, ἀλλ' οὐδεμία δεικνύει τὸν ὁλικὸν ἀριθμὸν τὸν ἐν ἑκάστῳ νομῷ μαθητῶν.

(**) Τὸν πληθυσμὸν τῶν νομῶν καὶ τῆς ὅλης Ἑλλάδος κατὰ τὸ 1854 ἔτος, ὅρα εἰς τὸ φυλλάδ. 130 τῆς Πανδώρας.

Καὶ ὅμως ἡ μὲν Ἀρκαδία ἔχει 3889 μαθητάς, ἡ δὲ Ἀχαΐα καὶ Ἤλις 3497, ἤτοι 892 ὀλιγώτερον, ἐνῷ ὡς ἰσοπληθὴς, καὶ ἐμπορικωτέρα, καὶ πλουσιωτέρα, καὶ μᾶλλον πεπολιτισμένη ἡ τελευταία αὕτη, ἔπρεπε νὰ ἔχῃ πολὺ πλειοτέρους. Ἐρωτῶμεν καὶ ἐνταῦθα πόθεν ἡ ἔλλειψις;

Εἰς τοιαύτας ἀπορίας ὅ,τι πλείστας ὑποπίπτει ὅστις θελήσει νὰ μελετήσῃ μετά τινος ἐπιστασίας τὸν προκείμενον πίνακα· διότι τὸ ἔργον ἂν καὶ φαίνεται ὅτι ἔγεινε μετ' ἀκριβείας, δὲν ἐξετελέσθη ὅμως καὶ μετ' ἐπιστημονικῆς μεθόδου. Οἱ ἀριθμοὶ ἁπλῶς οὐδὲν σημαίνουσιν· ἐπιδεικνύουσι δὲ μόνην τὴν ἀξίωσιν ὅτι ἤθελεν ὁ συσσωρεύσας αὐτοὺς νὰ πράξῃ ὅ,τι δὲν ἐνόει πῶς νὰ πράξῃ. Καὶ ὅμως εὐκολώτατον ἦτο νὰ λάβῃ ὁδηγὸν τὰς ἐνιαυσίως ἐκδιδομένας τοιαύτας ἐκθέσεις κατὰ τὴν Εὐρώπην, καὶ νὰ παραδειγματισθῇ.

Ὅτε πέρυσιν ἐκοινοποιήσαμεν τὸν πίνακα τοῦ 1853 ἔτους, σοφός τις Γάλλος καταγινόμενος εἰς τὴν πολιτειογραφίαν, ἔγραψε πρὸς ἡμᾶς ὅτι ἀνέγνω μὲν αὐτὸν ἐπιμελῶς, ἀλλ' ὅτι δὲν εὗρε τὰς πληροφορίας ὅσας ἀπαιτεῖ ἡ ἐπιστήμη. Τότε ἐβιάσθημεν νὰ δημοσιεύσωμεν ἄρθρον γαλλιστὶ δι' οὗ ἐφροντίσαμεν νὰ ἐπιφέρωμεν ὅσας ἐδυνήθημεν διασαφήσεις, περιγράψαντες ἐκ συγκρίσεως τὰ περὶ τῆς ἐν Ἑλλάδι ἐκπαιδεύσεως ἀπὸ τοῦ 1828 μέχρι τοῦ 1853 ἔτους. Ἀλλὰ φαντάσθητε ὁπόσον θέλομεν καταισχυνθῆ, ὅταν ἀναγνοὺς ὁ σοφὸς ἐκεῖνος ἢ καὶ ἄλλος τις τὸν τελευταῖον πίνακα, τὸν ὁποῖον θέλει φυσικῷ τῷ λόγῳ ἐκλάβει ὀρθώτερον τοῦ πρὸ αὐτοῦ, πεισθῇ ὅτι αἱ πρῶται πληροφορίαι ἔβαινον ἐπὶ βάσεων σαθρῶν ἢ μᾶλλον ψευδῶν· ἢ ὅτι ἀντὶ προόδου τοιαύτη ὀπισθοδρόμησις γίνεται ἐν Ἑλλάδι, ὥστε ἐντὸς ἑνὸς καὶ μόνου ἔτους ὀκτὼ χιλιάδες καὶ τριακόσιοι ἑννέα μαθηταὶ κατέλιπον τὰ σχολεῖα!

Ἰδοὺ ἡ ἀνακεφαλαίωσις τοῦ ὑπουργείου·

		Καθηγηταί.	Ἐτησία δαπάνη, δρ.	Μαθητευόμενοι
Πανεπιστήμιον	1.	37.	132,227: 53.	643.
Γυμνάσια	7.	52.	148,473: 47.	856.
Ἑλληνικὰ σχολεῖα	80.	134.	202,883: 35.	4,042.
Διδασκαλεῖον	1.	8.	18,777: 65.	65.
Δημοτικὰ σχολεῖα ἀρρένων βοηθούμενα ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως	189.	198.	72,657: 77.	17,128.
Ὁμοίως κορασίων	1.	1.	180:	40.
	279.	430.	575,199: 77.	22,774.
Δημοτικὰ σχολεῖα ἀρρένων συντηρούμενα ὑπὸ τῶν δήμων	135.	139.	98,010:	8,097.
Ὁμοίως κορασίων	30.	37.	27,960:	3,721.
	165.	176.	126,000:	11,818.
Ἰδιωτικὰ ἐκπαιδευτήρια ἀνώτερα ἀρρένων	7.	34.	43,029: 54.	406.
Ὁμοίως κατώτερα ἀλληλοδιδακτικὰ	2.	4.	7,200:	120.
Παρθεναγωγεῖον Ἀρσάκη . . .	1.	12.	70,000:	600.
Παρθεναγωγεῖα ἰδιωτικὰ . . .	5.	12.	24,000:	1,000.
Ἰδιωτικὰ ἀλληλοδιδακτ. σχολεῖα ἀρρένων	16.	16.	28,800:	1,000.
Ὁμοίως κορασίων	4.	4.	7,200:	300.
	35.	82.	180,229: 54.	3,426.
Ὁλικὸν ἄθροισμα . . .	479.	688.	881,429: 31.	38,018.

ΔΙΑΦΟΡΑ.

—o—

ΑΣΘΕΝΕΙΑ ΤΩΝ ΑΜΠΕΛΩΝ. Ἀναγγέλλομεν εὐχαρίστως πρὸς τοὺς ἀναγνώστας τῆς *Πανδώρας* ὅτι πᾶσαι αἱ γενόμεναι ἐν Σικελίᾳ δοκιμαὶ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ θείου, ὡς ἰατρικοῦ προληπτικοῦ κατὰ τῆς νόσου τῶν ἀμπέλων, ἐπέτυχον ἐντελῶς. Κατὰ δὲ τὰς εἰδήσεις τὰς ὁποίας ἐλάβομεν, οὐδεμία ὑπάρχει πλέον περὶ τούτου ἀμφιβολία· διότι αἱ μὲν δοκιμαὶ ἐγένοντο καθ' ὅλους τοὺς τρόπους, τὸ δὲ ἀποτέλεσμα ἀπέβη πάντοτε τὸ αὐτό. Ἀνάγκη μόνον νὰ μάθωσιν οἱ ἰδιοκτῆται ὅτι πρέπει νὰ μεταχειρίζωνται τὸ θεῖον τρίς· πρῶτον μὲν ἐν καιρῷ τῆς ἀνθοφορίας, δεύτερον δὲ ὅταν ἀρχίσῃ ἡ σχηματίσις τῶν ῥαγῶν, καὶ τρίτον ὀλίγον πρὸ τῆς ὡριμάνσεως. Πρέπει προσέτι νὰ διαχέεται τὸ θεῖον ὅταν ἡ σταφυλὴ εἶναι ὑγρὰ ὑπὸ τῆς δρόσου, διότι ἄλλως ὁ ἄνεμος τὸ σκορπίζει πρὶν ἀρχίσῃ ἡ ἐνέργεια.

Συνκροτήθησαν ἤδη εἰς Σικελίαν ἑταιρεῖαι ἀναλαμβάνουσαι τὴν ἐφαρμογήν του εἰς τὰς ἀμπέλους Μεταχειρίζονται δὲ πρὸς τοῦτο μηχανὴν ἁπλουστάτην παρεμφέρουσαν πρὸς κιβώτιον, ἐξ ἑνὸς μὲν μέρους ἔχουσαν κόσκινον, ἐκ τοῦ ἑτέρου δὲ φύσωνα ἀποφυσῶντα τὸ κεκονιαμένον, θεῖον, καὶ διασκορπίζοντα αὐτὸ ἐξ ἴσου πανταχοῦ.

ΝΕΟΝ ΑΛΦΑΒΗΤΑΡΙΟΝ. Γνωστὸν ὅτι ὁ τρόπος τῆς διδασκαλίας συντελεῖ τὰ μέγιστα εἴς τε τῶν μεθόδων τὴν ἐπιτυχίαν καὶ τὰς προόδους τῶν μαθητῶν. Ἀναγκαῖον ἄρα νὰ ἐγκολπώμεθα τὰς εὑφυεῖς ἐκείνας ἐφευρέσεις ὅσαι ἐλαττοῦσιν ἢ ἐξομαλύνουσι τὰς δυσκολίας τῆς διδασκαλίας, καὶ νικῶσι τὸ κοῦφον τῆς παιδικῆς ἡλικίας, ὁσάκις μάλιστα αἱ ἐφευρέσεις αὑταὶ δὲν ἀντίκεινται εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς ὑγιοῦς παιδαγωγίας.

Μεταξὺ τῶν ἀξιεπαίνων τούτων μεθόδων, εὑρίσκομεν τὴν ἐσχάτως δημοσιευθεῖσαν ὑπὸ τὸ ὄνομα **Loto Lecteur**, ἢ ὡς ἂν ἐλέγομεν *Λαχειοαναγνώστης*, παρὰ τοῦ Κ. **Lebrun**, ἐπιθεωρητοῦ τῆς διδασκαλίας τῆς ἀκαδημίας τῶν Παρισίων.

Ὁ Κ. **Lebrun** παρετήρησεν ὅτι τὰ νεώτερα παιδία μανθάνουσι νὰ ἀναγινώσκωσι μετὰ μεγίστης εὐκολίας καὶ ἀκόπως τοὺς ἐννενήκοντα πρώτους ἀριθμοὺς, διὰ τοῦ παιγνίου τοῦ καλουμένου λαχείου (loto).

Ἀπὸ δὲ τῆς παρατηρήσεως ταύτης ὠφεληθεὶς ἐφήρμοσε τὸ εὔκολον καὶ τερπνὸν τοῦτο παίγνιον, πρῶτον μὲν εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῶν στοιχείων, ἔπειτα δὲ καὶ εἰς τὴν τῶν λέξεων. Πρὸς τοῦτο διέταξε χαρτόνια παριστάνοντα ὅλα τὰ κεφαλαῖα καὶ τὰ μικρὰ στοιχεῖα, μετὰ δὲ ταῦτα σειρὰν συλλαβῶν, καὶ ἐπὶ τέλους συντόμους τινὰς φράσεις.

Τὰ παιδία παίζοντα τὸ παίγνιον τοῦτο μανθάνουσι νὰ ἀναγινώσκωσιν ἀνεπαισθήτως· καὶ ἀφοῦ τελειώσωσιν ὅλην τὴν σειρὰν τῶν χαρτονίων, ἀποκτῶσι τὴν ἱκανότητα τοῦ ἀναγινώσκειν εἰς βιβλίον.

Καὶ παρατηρητέον ὅτι τὰ χαρτόνια αὐτὰ τὰ ὁποῖα τὰ παιδία ποτὲ μὲν ἀναλαμβάνουσι ποτὲ δὲ ἀφίνουσι, καὶ ἄλλοτε μιγνύουσι καὶ ἐπαναμιγνύουσιν, ἔχουσί τι ἁρμόζον εἰς τὴν εὐκινησίαν καὶ ζωηρότητα αὐτῶν, καὶ ἐξηγοῦν ἑπομένως μετ' εὐκολίας διὰ τί μανθάνουσιν εὐκοπώτερον νὰ ἀναγινώσκωσι διὰ τοῦ ἀξιολόγου τούτου παιγνίου.

ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ. Τὸ 1769 ἔτος, ὁ Ἰριάρτης ἀνήγγειλεν ὅτι εἰς τὴν ἐν Μαδρίτῃ βασιλικὴν βιβλιοθήκην εὑρίσκετο χειρόγραφον περιέχον ἀνέκδοτα προβλήματα τοῦ Ἀριστοτέλους. Ἐπιθυμῶν δὲ νὰ προσκαλέσῃ εἰς τοῦτο τὴν προσοχὴν τῶν σοφῶν, ἐδημοσίευσε τὰ *Προβλήματα* τοῦ Ἀριστοτέλους Ὁ Κ. Βουσσεμάκερ ὅστις, κατὰ παραγγελίαν τοῦ Κ. Διδότου ἐπιμελεῖται τὴν νέαν ἔκδοσιν τῶν πλείστων συγγραμμάτων τοῦ σοφοῦ τούτου Ἕλληνος, μετέβη εἰς Μαδρίτην διὰ νὰ ἐξετάσῃ τὸ χειρόγραφον, καὶ ἐπληροφορήθη ὅτι μέγα μέρος τῶν προβλημάτων τούτων ἀναγομένων εἰς τὸ Γ' καὶ Δ' τμῆμα, ἐδημοσιεύθησαν ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἀλεξάνδρου τοῦ Ἀφροδισιέως λατινιστὶ, πλὴν δύο μόνων, ὑπὸ Θεοδώρου τοῦ Γαζῆ, καὶ ὅτι τὰ ἀπὸ τοῦ ἀρ. 60 μέχρι τοῦ 184 προβλήματα τοῦ Δ' τούτου τμήματος, ἐξεδόθησαν ἐπίσης λατινιστὶ ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ αὐτοῦ Ἀλεξάνδρου, ὑπὸ τοῦ Βάλλα, καὶ ἀνετυπώθησαν τὸ 1520 ἔτος ἐν Παρισίοις. Μετὰ διεξοδικὴν ἔρευναν ὁ Κ. Βουσσεμάκερ ἐπείσθη ὅτι τὰ τελευταῖα ταῦτα προβλήματα πρέπει νὰ συμπεριληφθῶσιν εἰς τὴν συλλογὴν τῶν προβλημάτων τῶν ἀποδιδομένων ἀνέκαθεν εἰς τὸν Ἀριστοτέλη. Θεμελιοῖ δὲ τὴν γνώμην του ἐπὶ τῶν ἑξῆς παρατηρήσεων·

α. Μεταξὺ τῶν προβλημάτων 38 καὶ 39 τοῦ Δ' τμήματος, ὑπάρχει μικρὸν προοίμιον μὴ παρατηρηθὲν, ὡς φαίνεται, ὑπὸ τοῦ Ἰριάρτου, δεικνύον ὅτι ἐκεῖ ἄρχεται νέα συλλογὴ προβλημάτων.

β'. Εἰς τὰ προβλήματα ταῦτα εὗρε δύο γνώμας ἀποδιδομένας εἰς τὸν Ἀριστοτέλη, τὴν μὲν ὑπὸ Ἀλεξάνδρου τοῦ Ἀφροδισιέως τὴν δὲ ὑπὸ Πλουτάρχου.

γ'. Μεταξὺ τῶν προβλημάτων τούτων ὑπάρχουσι καί τινα ἐκ τῶν ἀνέκαθεν εἰς τὸν Ἀριστοτέλη ἀποδιδομένων, ὀλίγον μόνον διαφέροντα κατὰ τὴν γραφήν.

δ'. Εἰς τὰ προβλήματα ταῦτα λέγεται ὅτι τὰ *μηχανικὰ προβλήματα* ἀνήκουσιν εἰς τὸν αὐτὸν συγγραφέα· ὅθεν ἐξάγεται ὅτι πάντα ἐγράφησαν ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ.

ε. Εἰς τὰ προβλήματα ταῦτα εὑρίσκονται καὶ τὰ ἑξῆς· τεμάχιον ἀνεκδότου ποιήματος κωμικοῦ (τοῦ Ἀριστοφάνους ἴσως)· ἄλλο ἐπίσης ἀνέκδοτον τοῦ Ἐμπεδοκλέους, καί τινα τοῦ Ἡρακλείτου, ὅλα ὡς φαίνεται ἀρχαιότατα.

ς'. Κατὰ τὸν Κ. Βουσσεμάκερ ὑπάρχει μεγίστη ὁμοιότης καὶ κατὰ τὸ ὕφος καὶ κατὰ τὰς φυσικὰς γνώμας μεταξὺ τῶν προβλημάτων τούτων καὶ τῶν τοῦ Ἀριστοτέλους, ἐνῷ ἄλλως ἔχει τὰ περὶ τῶν προβλημάτων τοῦ χειρογράφου τοῦ Ἰριάρτου (τμῆμα Γ' καὶ μέρος α τοῦ Δ' τμήματος) παρεμφέροντα πρὸς τὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου τοῦ Ἀφροδισιέως.

Ἀσχοληθεὶς ὁ Κ. Βουσσεμάκερ εἰς λεπτομερεῖς συγκρίσεις ὅλων τῶν χειρογράφων τοῦ Ἀλεξάνδρου τούτου, ὅσα εὑρίσκονται ἐν τῇ αὐτοκρατορικῇ βιβλιοθήκῃ τῶν Παρισίων, ἐπορίσθη πολλὰς περιέργους λεπτομερείας, καὶ μάλιστα παρὰ τοῦ ὑπ' ἀρ. 2047 χειρογράφου περιέχοντος μὲν τὰ προβλήματα τοῦ Κασσίου, ἀρχαιοτέρου δὲ τοῦ τοῦ Ἰριάρτου.

Ἐνὶ λόγῳ, ὁ Κ. Βουσσεμάκερ προτίθεται νὰ δημοσιεύσῃ ἐν τῷ Δ' καὶ τελευταίῳ τόμῳ τῶν συγγραμμάτων τοῦ Ἀριστοτέλους·

α. Διακόσια ἓξ προβλήματα ἐξαχθέντα ἐκ τοῦ χειρογράφου τῆς Μαδρίτης, ἐξ ὧν ἑκατὸν τριάκοντα εὑρίσκονται καὶ εἰς τὸ ἐν Παρισίοις ὑπ' ἀρ. 2047 Α' χειρόγραφον.

β'. Τεσσαράκοντα ἓξ προβλήματα ἅτινα εὑρίσκονται εἰς μόνον τὸ ἐν Παρισίοις χειρόγραφον.

γ'. Πέντε προβλήματα ἀνέκδοτα ἐξαχθέντα ἐξ ἄλλων ἀντιγράφων τῶν Παρισίων, καὶ περιέχοντα προβλήματα Ἀλεξάνδρου τοῦ Ἀφροδισιέως, ἅτινα ὅμως ὁ Βουσσεμάκερ θεωρεῖ ὀρθότερον ν' ἀποδοθῶσιν εἰς τὸν Ἀριστοτέλη.

ΔΑΠΑΝΑΙ ΤΗΣ ΑΓΓΛΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ. Κατὰ τοὺς προϋπολογισμούς της ἡ Ἀγγλικὴ Κυβέρνησις θέλει δαπανήσει τὸ 1855 ἔτος, 95 ἑκατομμύρια καὶ 574,951 λίρας στερλίνας, ἤτοι τρία περίπου δισεκατομμύρια δραχμῶν. Ἐκ τῶν λιρῶν τούτων 18 μὲν ἑκατομμύρια καὶ 789,000 θέλουσι δαπανηθῆ διὰ τὸν στρατὸν τῆς ξηρᾶς, 19 δὲ καὶ 379,000 διὰ τὸν τῆς θαλάσσης, καὶ 11,644,000 δι' ἄλλας ὑπηρεσίας εἰς τὰς δύο ἀνωτέρω ἀναγομένας· ὥστε πεντήκοντα ὡς ἔγγιστα ἑκατομμύρια ἀποτελοῦντα ὑπὲρ τὸ ἥμισυ τοῦ προϋπολογισμοῦ, εἶναι ἀφιερωμένα εἰς μόνα τὰ τοῦ πολέμου.

Τὸ εἰρημένον ποσὸν τῶν 95,574,951 λιρῶν θέλει ληφθῆ ἐκ τῶν ἑξῆς εἰσοδημάτων·

Τελωνεῖον	23,768,000.
Φόρος ζύθου καὶ ἄλλων ποτῶν (Excise)	17,921,000.
Χαρτόσημον.	6,815,000
Ἔγγειος φόρος.	2,920,000.
Ἐπὶ τῶν εἰσοδημάτων. (Incom tax)	14,535,000.
Ταχυδρομικά.	3,76,000
Δημόσια κτήματα.	260,000
Διάφορα.	800,000.
Δάνειον.	21,000,000.
	94,524,000.

ΕΛΕΦΑΝΤΕΣ. Σωροὶ ὀστῶν ἐλεφαντίνων ἀνευρίσκονται καθ' ἑκάστην εἰς τὰ ψυχρότερα μέρη τῆς γῆς, ὡς, φέρ' εἰπεῖν. εἰς τὴν Σιβηρίαν, ἐνῷ σήμερον οἱ ἐλέφαντες κατοικοῦσιν εἰς τὸ θερμότερον τῶν κλιμάτων, τὴν Ἀφρικήν. Τὸ φαινόμενον τοῦτο, τὸ ὁποῖον ἄλλως ἐξηγοῦσιν οἱ γεωλόγοι καὶ ἄλλως οἱ φιλόσοφοι, ἀρκούμεθα μόνον νὰ καταδείξωμεν. προτιμῶντες νὰ θαυμάσωμεν τὴν στοργὴν μεθ' ἧς οἱ θήλυες προφυλάττουσι τὰ μικρά των ὁσάκις καταδιώκονται ὑπὸ ληστῶν. Ἐνῷ αἱ πολυάριθμοι ἀγέλαι τῶν ἐλεφάντων, ἀντὶ ν' ἀντισταθῶσι, φεύγουσιν ἔκδρομοι, τὰ μικρὰ ἅτινα εἰσὶν ἐπίσης πολυάριθμα γίνονται ἐν ἀκαρεῖ ἄφαντα, καὶ οἱ θηρευταὶ ἐξίστανται ἀγνοοῦντες ποῦ ἐκρύβησαν. Παρατηροῦντες ὅμως συντονώτερον ἀνακαλύπτουσιν ὅτι ἕκαστον ἐλεφαντίσκιον, καταφεύγει ὑπὸ τὴν μητέρα του, καὶ προφυλάσσεται ὄπισθεν τῶν ὀγκωδῶν ποδῶν της ὡς ὄπισθεν ἀσπίδος. Ἐκείνη δὲ, καταβιβάζουσα τὴν προβοσκίδα τὴν φέρει ὑπὸ τὸ στῆθός της, καὶ συνάπτουσα αὐτὴν μετὰ τῆς προβοσκίδος τοῦ μικροῦ, *προβοσκιδαγωγεῖ* αὐτὸ, ὡς χειραγωγεῖ γυνὴ τὸ μικρόν της. Εἰς μάτην κενοῦνται κατ' αὐτῶν πυροβόλα, διότι ἡ μήτηρ τὸ καλύπτει διὰ τοῦ σώματός της. Ἀφοῦ μόνον παρέλθῃ ὁ κίνδυνος ἀναλαμβάνει τὸ σύνηθες αὐτῆς βάδισμα.

ΚΥΩΝ ΧΡΥΣΟΦΥΛΑΞ. Ὁ Κ. Κάρολος Α . . . συγγραφεὺς, κατοικῶν παρὰ τὴν πόλιν τῶν Παρισίων, εἶχε δανείσει εἴς τινα 520 φράγκα, τὰ ὁποῖα δὲν ἤλπιζε πλέον νὰ λάβῃ, διότι πολλάκις ζητήτας αὐτὰ ἀπεπέμφθη ἄπρακτος. Ἐσχάτως ὅμως εὑρεθεὶς χωρὶς λεπτοῦ, *ὡς συνεχῶς συμβαίνει εἰς τοὺς συγγραφεῖς*, ἐπέστρεψεν εἰς τὸν ὀφειλέτην του, ὅστις ἐπλήρωσεν ἀπροσδοκήτως τὸ χρέος του, δοὺς τῷ δανειστῇ τραπεζογραμμάτιον φραγ. 500, καὶ ὑπέρπυρρον εἰκοσάφραγκον. Ὁ ἀγαθὸς λόγιος θαυμάσας διὰ τὴν εὐτυχίαν του ἔθεσεν ἐντὸς τοῦ χαρτοφυλακίου του τὰ χρήματα, καὶ ἀνεχώρησε.

» Τοσούτῳ δὲ ἔχαιρε διὰ τὴν ἀνέλπιστον αὐτὴν εὐτυχίαν, ὥστε ἐπιθυμῶν νὰ καταστήσῃ καὶ ἄλλους συμμετόχους, ἤλλαξε τὸ ὑπέρπυρρον, καὶ λαβὼν μικρὰ νομίσματα, ἔδιδεν εἰς ὅλους τοὺς πτωχοὺς ὅσους ἀπήντα. Ἐνῷ δὲ, ἐπελθούσης τῆς νυκτὸς, ἔσπευδε νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν οἰκίαν του, ἴδεν ἐλθόντα πλησίον του σκύλον ἀποπλανηθέντα, ὅστις διὰ βλέμματος ἱκετευτικοῦ τὸν παρεκάλει νὰ τὸν οἰκτείρῃ. Ὁ Κ. Α . . . ἠσθάνθη τῳόντι συμπάθειαν, καὶ καλέσας τὸν σκύλον ἐφάνη πρὸς αὐτὸν φιλόφρων· οὗτος δὲ τὸν παρηκολούθησεν εὐγνωμονῶν καὶ σείων τὴν οὐράν του.

» Ἀλλὰ καθ' ὁδὸν ἤρχισε νὰ λέγῃ καθ' ἑαυτὸν ὅτι πιθανῶς ὑπῆρξεν ὑπὲρ τὸ δέον εὐαίσθητος· διότι ἡ σύζυγός του, ὡς μὴ ἀγαπῶσα τὰ ζῶα, ἦτο φόβος μὴ διώξῃ τὸν σκύλον του. Ἐπειδὴ ὅμως ἦτο σκότος, ἤλπισεν ὅτι ἤθελε τὸν εἰσδύσῃ ἀπαρατήρητον εἰς τὴν οἰκίαν του, καὶ ὅτι μικρὸν κατὰ μικρὸν ἤθελε προδιαθέσει τὴν γυναῖκά του εἰς τὸ νὰ δεχθῇ φιλανθρώπως τὸν ξένον. Ἀλλ' αὐτὴ παρατηρήσασα τοῦτον ἠθέλησε νὰ τὸν διώξῃ ἀμέσως. Ὁ δὲ Κ. Α . . . διὰ νὰ τὴν καταπείσῃ νὰ τὸν δεχθῇ, ἀνήγγειλεν εἰς αὐτὴν ὅτι ἔλαβε τὰ 520 φράγκα, καὶ ἐπ' ἐλπίδι ἐπιτυχίας ἠθέλησε νὰ τὰ δείξῃ. Ἀλλ' ὁποία ὑπῆρξεν ἡ λύπη του ὅτε βυθίσας τὴν χεῖρα εἰς τὸ θυλάκιόν του, δὲν εὗρε τὸ χαρτοφυλάκιον.

» Τοῦτο ἰδοῦσα ἡ σύζυγός του, ἐπέπληξεν αὐτὸν διὰ τὴν ἀμέλειάν του, καὶ παρατηρήσασα τὸν σκύλον εἴς τινα γωνίαν ἠθέλησε νὰ χύσῃ ἐπ' αὐτοῦ ὅλην της τὴν ὀργήν· ὅθεν ἀνοίξασα τὴν πύλην ἐζήτησε νὰ τὸν διώξῃ. Ἐπειδὴ δὲ οὗτος, ἀναστὰς ἐπὶ τῶν δύω ὀπισθίων ποδῶν, ἱκέτευε τὴν οἰκοδέσποιναν, αὕτη ἔκυψε διὰ νὰ τὸν ἁρπάσῃ καὶ νὰ τὸν ῥίψῃ ἀσυμπαθῶς ἐκτὸς τῆς οἰκίας. Ἀλλὰ τί ἴδεν; ὁ σκύλος, συνειθισμένος νὰ ἀναλαμβάνῃ τὰ πίπτοντα ἀπὸ τῶν θυλακίων, ἐκράτει διὰ τῶν ὀδόντων τὸ περιπαθὲς χαρτοφυλάκιον. Ἔκτοτε ἡ οἰκοδέσποινα ὠκειοποιήθη τὸν σωτῆρα τῶν 500 φράγκων καὶ τὸν περιποιεῖται εἰς ἄκρον.

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΠΑΙΔΑΓΩΓΕΙΟΝ ΕΡΜΟΥΠΟΛΕΩΣ. Ἔχομεν ὑπ' ὄψιν τὴν ὑπὸ τοῦ Κ. Ἰω. Κ. Βαλέττα γενομένην ἔκθεσιν κατὰ τὸν παρελθόντα Αὔγουστον περὶ τοῦ ὑπ' αὐτοῦ διευθυνομένου Ἑλληνικοῦ παιδαγωγείου, ἐξ ἧς μανθάνομεν μετὰ πολλῆς εὐχαριστήσεως ὅτι τὸ κατάστημα τοῦτο πρὸ ἓξ ἐτῶν ἱδρυθὲν, ἔφερε πολλοὺς καὶ ἀφθόνους καρποὺς· ὅτι πρὸς τὰ διδασκόμενα ἐν αὐτῷ ὑπὸ δεκατεσσάρων δοκίμων διδασκάλων ἀλληλοδιδακτικὰ, ἑλληνικὰ καὶ γυμνασιακὰ μαθήματα, διδάσκεται καὶ τὸ ἐμπορικὸν δίκαιον καὶ ἡ διπλογραφία· ὅτι ἐπὶ ἓξ ἔτη ἐφοίτησαν εἰς αὐτὸ 1055 σπουδασταὶ, καὶ ὅτι καθ' ὅλον τὸ ἑξαετὲς τοῦτο διάστημα *ἐτηρήθη ἀπρόσβλητος ἡ ὑγεία ἁπάντων τῶν μαθητῶν, καὶ οὐδὲς*

ποτε ἰατρὸς ἐπεσκέφθη νοσήσαντα ὑπότροφον τοῦ Ἑλληνικοῦ παιδαγωγείου, οὐδ' ὀβολὸν ἐπλήρωσέ τις τῶν πατέρων ἐπὶ νοσήσαντι υἱῷ. »

Χαίρομεν τῳόντι λαβόντες ἀφορμὴν νὰ ἀναγγείλωμεν τοιαῦτα εὐάρεστα ἀποτελέσματα, καὶ ἐπαινοῦμεν τὸν ζῆλον καὶ τὴν ἱκανότητα τοῦ διευθύνοντος τὸ Ἑλληνικὸν παιδαγωγεῖον Ἑρμουπόλεως.

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΑΙΓΥΠΤΙΑΚΟΝ. Ὁ Κ. Ἰωάννης Β. Γρὴν, υἱὸς Ἀμερικανοῦ τινος τραπεζίτου, ἐπέτυχεν ἐναντίον τῶν πολλῶν δυσκολιῶν τὰς ὁποίας ἀπήντα εἰς τὴν ἀνασκαφὴν τοῦ ἐν Μεδινὲ Ἀλλὶ ὄρα παλατίου, νὰ ἀνακαλύψῃ τὸ περίφημον αἰγυπτιακὸν ἡμερολόγιον, οὗτινος ὁ Σαμπολλιὼν εἶχε κατορθώσει ν' ἀντιγράψῃ μόνας τὰς πρώτας γραμμάς. Τὸ ἐκτύπωμα τοῦ μνημείου τούτου ἐγένετο ἐν αὐτῷ τῷ τόπῳ τῆς ἀνακαλύψεως διὰ μίγματός τινος, ἐπειδὴ ἡ φωτογραφία δὲν ἤρνει εἰς τοῦτο.

Ἀλλὰ καὶ ἄλλα κολοσσιαῖα ἀγάλματα τῶν ὁποίων μόνον τὸ ἀνώτερον μέρος ἐφαίνετο, ἀνεσύρθησαν. Ἓν δὲ ἐξ αὐτῶν, ἀκέραιον διατηρούμενον, παριστάνει τοὺς χαρακτῆρας Ῥαμσῆ τοῦ Γ', καὶ ἔχει δεκατριῶν μέτρων ὕψος.

Ὁ Κ. Γρὴν σκάπτων περὶ τὸν κολοσσὸν τοῦτον, ἀνεκάλυψε καὶ ἀντέγραψε τὰς ἐπιγραφὰς τοῦ Πυλῶνος· εὗρε δὲ καὶ ἔδαφος ἐκ σιηνήτου λίθου, τὸ ἔδαφος ἴσως τῆς αὐλῆς, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἔκειτο δίοδος φέρουσα εἰς δευτέραν αὐλήν. Αἱ ἀνασκαφαὶ τοῦ Κ. Γρὴν, περικαθαρίσαντος ἐντελῶς μίαν τῶν σημαντικωτέρων οἰκοδομῶν τοῦ Φαραώ, θέλουσι διαλευκάνει κατὰ πολὺ διὰ τῶν ἀνακαλυφθεισῶν πολυαρίθμων ἐπιγραφῶν τὴν αἰγυπτίαν φιλολογίαν.

ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ ΕΝ ΙΝΔΙΑ. Ἡ *Κωνστὰν Οὐσσοαδάϊν*, ἐφημερὶς ἰνδικὴ ἐκδιδομένη ἐν Δελὶ, δίδει τὰς ἑξῆς πληροφορίας περὶ τῆς καταστάσεως τῆς δημοσίας παιδείας ἐν Λουκνάῃ, πρωτευούσῃ τοῦ βασιλείου τῆς Ἀούδης.

« Ὑπάρχει εἰς τὴν πόλιν αὐτὴν βασιλικὸν γυμνάσιον (madrica i sultani) ὅπου ἡ διδασκαλία γίνεται κατὰ τὴν ἀρχαίαν συνήθειαν, καὶ οὐχὶ μετὰ τῶν βιβλίων τῆς Καλκούττης, τοῦ Δελὶ ἢ τῆς Ἄγρας. Διδάσκεται δὲ ἐν αὐτῷ ἡ λογικὴ, ἡ ῥητορικὴ, ἡ γραμματικὴ ἡ νομολογία διὰ δύο ἢ τριῶν τόμων. Τὸ Κοράνιον, ἡ ἱερὰ ἑρμηνεία καὶ τὰ βιβλία τῶν Σχιϊτῶν περὶ τῶν παραδόσεων, ἅτινα παρημελήθησαν εἰς τὰ κατὰ τὴν Ἰνδίαν ἀγγλικὰ γυμνάσια, ἔχουσιν ἐνταῦθα τὸν πρῶτον τόπον. Μετὰ δὲ ταῦτα διδάσκεται ἡ φιλολογία καὶ ἡ ἰατρική. Ἀλλὰ πλὴν δέκα ἢ δώδεκα σοφῶν, οὐδεὶς σχεδὸν καταγίνεται εἰς τὴν γενικὴν ἱστορίαν· οὔτε τὴν γεωμετρίαν Εὐκλείδου οὔτε τὴν ἄλγεβραν γνωρίζουσιν. Οἱ μᾶλλον διακεκριμένοι νόες καταγίνονται κατὰ προτίμησιν εἰς τὴν νομολογίαν, οἱ μὲν καταδικάζοντες τὸ δόγμα τῶν Σουννιτῶν, οἱ δὲ δημοσιεύοντες διατριβὰς κατὰ τοῦ χριστιανισμοῦ.

» Ὁ Ἀβισίκας ἔχει ὀπαδούς· εἷς ἐξ αὐτῶν, ὁ *Μιρζα-Χουκαϊν-Ἀλί* εἶναι, ὡς λέγεται, πεπαιδευμένος, καὶ ἔχει ἀξιόλογον βιβλιοθήκην. Μεταξὺ δὲ τῶν σοφωτέρων εἶναι ὁ *Μιζ-Μιρὰν*, γνωρίζων κάλλιστα τοὺς κλασικοὺς καὶ τοὺς ἱστοριογράφους τῶν Ἀράβων.

» Εἰς πᾶσαν βιβλιοθήκην ὑπάρχει ἀραβιστὶ τοῦ Εὐαγγελίου ἡ μετάφρασις, οἱ δὲ σπουδασταὶ ἐπιθυμοῦσι νὰ ἀναγνώσωσι τὴν ἑρμηνείαν αὐτοῦ.

» Ἡ βασιλικὴ βιβλιοθήκη περιέχει πέντε ἢ ἓξ χιλιάδας τόμων ἐξ ὧν πολλοὶ εἶναι ἀντίγραφα περσικὰ, ἀρχαιότατα, καὶ λαμπρῶς γεγραμμένα. Τὰ ἀραβικὰ βιβλία εἶναι πλήρη σχολίων. Εὑρίσκονται δὲ μεταξὺ αὐτῶν καὶ ἄλλα τοιαῦτα περὶ γεωγραφίας μετὰ εἰκόνων, *Ἀσκὰλ Οὐλβιλὰδ* ἢ *τοπογραφία τοῦ τόπου* ἐπιγραφόμενα. »

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ.

(Συνέχεια Ἴδε φυλλάδ ΡΚΘ.)

—o—

CVIII.

Ἀκόμη τούτην τὴν ἄνοιξι θέλω νὰ πάω κλέφτης
Νὰ βγῶ τῆς Γούρας 'στὰ βουνὰ καὶ 'σ ὁ Γερακοβούνι·
Νὰ βγῶ νὰ 'βρῶ τοὺς φίλους μου τοὺς ἀδελφοπητούς μου
Νὰ πάω νὰ βρῶ τὸν Μουσταφᾶ τὸν Διάκο Παναγώτη.
Ὁ Διάκος ἀποκλείστηκε 'στὸν Μπούμηλο 'στὴν ῥάχι.
Πολλὴ Τουρκιὰ τὸν πλάκωσε μαύρη σὰν Ἀρβανήταις,
Τὸν πλάκωσε ὁ Βελῆ-Πασᾶς καὶ αὐτὸς ὁ Βελῆ Γκέκας.
Κ' ὁ Διάκος ἐχουχούτισε 'πὸ μέσα ἀπ' τὰ τσιμπούρια
Ποῦ πᾶς Βελῆ, Μπουλούμπασι, καϊμένε Βελῆ Γκέκα;
Δὲν εἶναι 'δῶ τὰ Φέρσαλα δὲν εἶ αι 'δῶ ἡ Γούρα,
Μὸν εἶναι ὁ Διάκος ξακουστὸς ὁ Διάκος Παναγιώτης,
Ποῦ πολεμάει κατακαμπῆς 'σὰν ἄξιο παλληκάρι.
Ἔβγα, Διάκο, προσκύνησε, Δερβένεγας νὰ γένῃς
Νὰ περπατῆς ἁρματωλὸς ἴλε τὰ βιλαέτια.
Ὅσο 'ναι ὁ Διάκος ζωντανὸς πασᾶ δὲν προσκυνάει
Πασᾶ ἔχει ὁ Διάκος τὸ σπαθὶ, Βεζύρι τὸ τουφέκι.
Τρία πουλάκια κάθουνται μὲς τὸ Γερακοβούνι,
Τό 'να τηράει τὸν Ἀρμηρὸ τ' ἄλλο κατὰ τὴν Γούρα,
Τὸ τρίτο τὸ καλήτερο μυρολογάει καὶ λέει·
Ὁ Διάκος τί νὰ γίνηκε φέτος τὸ καλοκαίρι;
Νὰ βγῇ τῆς Γούρας στὰ βουνὸ νὰ βγῇ κατὰ τὸ Ζητοῦνι
Νὰ χαρατζώσῃ τὰ χωριὰ καὶ ὅλο τὸ βιλαέτι.
Βελῆ πασᾶς τὸν χουγιαξε, Βελῆ πασᾶς τὸν κρένει·
Ἔβγα, Διάκο, νὰ σμίξουμε, ἔβγα νὰ 'νταμωθοῦμε.
Ἐγὼ δὲν εἶμαι νεόνυφη νὰ 'βγῶ νὰ προσκυνήσω
Μόν' εἶμαι ὁ Διάκος ξακουστὸς ὁ Διάκος Παναγιώτης.
Πρῶτο, γιουροῦσι ἔκαμεν ὁ Διάκο Παναγιώτης,
Πέντε παιδιὰ τοῦ βρέσαν τὸν Σουλιμὰν Σεκέση
Ποῦ 'ταν 'στοὺς κλέφταις φλάμπουρο 'στοὺς κλέφταις κυπαρίσσι.
Οὐδ' ἦλθε, οὐδ' ἐφάνηκε, οὐδὲ χαμπέρι στέλνει.
Ὁ Μουσταφᾶς χουχούτισεν ὁ Μουσταφᾶς καὶ ὁ Διάκος.
Γιουροῦσι θέλουν τὰ παιδιὰ, γιουροῦσι γιὰ νὰ κάμουν.
Σὰν ἔκαμαν κ' ἐχύθηκαν μὲ τὰ σπαθιὰ 'στὸ χέρι
Βλέπουν τοὺς Τούρκους κ' ἔφευγαν βλέπουν τοὺς Ἀρβανίταις.
Πιάνουν τοὺς Τούρκους ζωντανοὺς τοὺς Τούρκους σκοτωμένους,
Πιάνουν κ' ἕνα δερβένεγα πούτανε πρῶτος μπέης.
Βελῆ Πασᾶς σὰν τό 'μαθε πολὺ ἀχαμνὰ τοῦ ἦλθε.
Στέλνει μαζεύει τὴν Τουρκιὰ καὶ τὰ Καπετανάτα·
Θέλω τὸν Διάκο ζωντανὸ, τοῦ Διάκου τὸ κεφάλι.
Καὶ ὁ Διάκος κάπου τό 'μαθε καὶ στρίφτει τὸ μουστάκι.
Μουστάκι μου καραμπογιὰ καὶ φρύδια μου γραμμένα
Ταχὺ θενὰ 'χω πόλεμο μ' οὔλα τὰ βιλαέτια.
Κ' ἐπήγανε κ' ἐκλείσθηκαν μὲς τὸ Γερακοβούνι.

—o—